

การกำหนดความผิดทางอาญาเพื่อคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญ

นายวรทัศน์ เผือกกรุต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๖

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

CRIMINALIZATION TO PROTECT PUBLIC PLACES AND IMPORTANT PLACES

Mr. Woratad Phuekkrut

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การกำหนดความผิดทางอาญาเพื่อคุ้มครองสาธารณสถาน
และสถานที่สำคัญ

โดย

นายวรทัศน์ เผือกกรุต

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร. ชัชพล ไชยพร

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร. นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. คณพล จันทน์หอม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร. ชัชพล ไชยพร)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. จิรนิติ หะวานนท์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วรทัศน์ เผือกกรุด : การกำหนดความผิดทางอาญาเพื่อคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญ. (CRIMINALIZATION TO PROTECT PUBLIC PLACES AND IMPORTANT PLACES) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.ชัชพล ไชยพร, 0 หน้า.

การบุกรุกเป็นความผิดที่กำหนดขึ้นจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมในสังคม ความผิดฐานบุกรุกที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิการครอบครองของเอกชน จึงทำให้ไม่ครอบคลุมต่อการกระทำความผิดบางลักษณะ เช่น การเข้าไปในที่สาธารณสถานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ยอมออกจากที่สาธารณสถานเมื่อมีคำบอกกล่าวจากผู้ดูแลให้ออกไปจากสถานะนั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดในที่สาธารณสถานย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ของสาธารณะในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบในมิติด้านความมั่นคง ในมิติด้านความสงบเรียบร้อยของประชาชน ในมิติด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนในมิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งล้วนแต่เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมเป็นจำนวนมาก

แต่อย่างไรก็ดี การนำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเรื่องการบุกรุกมาใช้บังคับกับที่สาธารณสถานอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างแนวคิดทางกฎหมายระหว่าง การคุ้มครองประโยชน์ของสิทธิการครอบครองของเอกชน กับสิทธิของสาธารณชนในการใช้ที่สาธารณสถาน นอกจากนี้ อัตราโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานบุกรุกยังอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ เป็นโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับที่สาธารณสถาน ทั้งยังไม่สามารถป้องปรามการกระทำความผิดในสังคมปัจจุบันที่มีลักษณะการกระทำแตกต่างไปจากความผิดฐานบุกรุกที่มีอยู่เดิม

จากการศึกษาพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ โรมานี และเยอรมนี มีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถาน และสถานที่สำคัญ โดยมีการกำหนดให้การเข้าไปในที่สาธารณสถานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ยอมออกจากที่สาธารณสถานเมื่อมีคำบอกกล่าวจากผู้ดูแลให้ออกไปเป็นความผิด เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่สาธารณสถานที่สำคัญเป็นความผิดที่ต้องรับโทษมากกว่าการบุกรุกทั่วไป วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงทำการศึกษา วิเคราะห์กฎหมายของประเทศดังกล่าว เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา อันจะทำให้เกิดความเหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดในที่สาธารณสถาน ทั้งยังช่วยให้สามารถป้องปรามการกระทำความผิดที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปในสภาพสังคมปัจจุบันได้อีกด้วย

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา ๒๕๕๖

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก

5386048034 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: CRIMINALIZATION / PUBLIC PLACES / IMPORTANT PLACES / CRIMINAL TRESPASS

WORATAD PHUEKKRUT: CRIMINALIZATION TO PROTECT PUBLIC PLACES AND IMPORTANT PLACES. ADVISOR: LECTURER PH.D.CHACHAPON JAYAPHORN, 0 pp.

Trespass has development from an improper action in the society. The offenses of trespass in the Criminal Code has an intention and purpose to protect the possession right of the individual. So, the Criminal Code can not apply to some wrongful act, such as entering unlawfully or remaining without constitutional rights in the public place, which some place is a critical public place, that cause the serious harm to the public order, the economic interests, or cause the bad reputations to the foreign relationships.

However, The offenses of trespass in the Criminal Code is not appropriate for the public place because of the difference in concept of the intention and purpose of laws. Moreover, Thai laws that related the offenses of trespass still have a minimal penalty, that can not deterrent the offenders and can not prevent other crimes.

Results from the study showed that criminal laws in several countries such as the United States, England, Romania and Germany have enacted specific provisions to protect public places and important places, by criminalization for the entering unlawfully or remaining without constitutional rights in the public place. i.e. the United States has enacted aggravated criminal liability for the entering unlawfully or remaining without constitutional rights in the public place. Therefore, this thesis proposes to study and analyse the criminal trespass laws of these countries in order to find a suggestion for amendment the Criminal Code of Thailand.

Field of Study: Laws

Academic Year: 2013

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเมตตากรุณาเป็นอย่างสูงของ อาจารย์ ดร.ชัชพล ไชยพร ที่ได้กรุณาให้เกียรติเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตลอดระยะเวลาในการศึกษา อาจารย์ได้กรุณาให้ทั้งความรู้ ข้อแนะนำเกี่ยวกับประเด็นทางกฎหมาย และคำชี้แนะต่าง ๆ ในการเขียนวิทยานิพนธ์ รวมทั้งตรวจเนื้อหาวิทยานิพนธ์อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งทำให้ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ชัชพล ไชยพร เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม ประธานกรรมการ วิทยานิพนธ์, ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จิรนิติ หะวานนท์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ตลอดจน รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์ที่ได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าให้เกียรติรับเป็นคณะกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาชี้แนะประเด็นอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์และตรวจสอบ เนื้อหาโดยละเอียด รวมทั้งให้แง่คิดในทางวิชาการเพื่อประโยชน์ต่อการปรับปรุงเนื้อหาวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เป็นอย่างดีตลอดมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บิดามารดาผู้เป็นที่รักและเคารพยิ่งที่ได้มอบความรัก เป็น กำลังใจและให้โอกาสทางการศึกษาในทุกๆระดับชั้นการศึกษาให้แก่ผู้เขียนจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วง

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น รุ่นพี่ รุ่นน้อง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในคณะ นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังในการทำ วิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนด้วยดีเสมอมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและประโยชน์ประการใดแล้วผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตา คุณแก่บิดา มารดา คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนเกื้อกูลเสริมสร้างรากฐานที่สำคัญ สำหรับผู้เขียน แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องประการใดแล้ว ผู้เขียนกราบขอประทาน อภัยและขออน้อมรับความผิดไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	๕
๑.๓ สมมติฐานของการศึกษาวิจัย	๕
๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย.....	๖
๑.๕ ขอบเขตการศึกษาวิจัย.....	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีการกำหนดความผิด และพัฒนาการของความผิดฐานบุกรุก.....	๘
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผิดทางอาญา	๘
๒.๑.๑ แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดความผิดทางอาญา.....	๘
๒.๑.๒ แนวคิดและทฤษฎีการลงโทษ.....	๑๑
๒.๑.๓ แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดเหตุฉกรรจ์.....	๑๗
๒.๑.๓.๑ ความหมายของเหตุฉกรรจ์	๑๗
๒.๑.๓.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเหตุฉกรรจ์	๑๘
๒.๑.๓.๓ ปัจจัยในการกำหนดเหตุฉกรรจ์	๑๘
(๑) หลักการคำนึงถึงจิตใจ.....	๑๙
(๒) หลักสถานะของผู้กระทำความผิด	๑๙
(๓) หลักการคุ้มครองเหยื่อผู้ถูกกระทำความผิด.....	๑๙
(๔) ลักษณะการกระทำความผิด.....	๑๙
(๕) สถานที่ในการกระทำความผิด	๒๐
(๖) โอกาสในการกระทำความผิด	๒๐
๒.๒ พัฒนาการของความผิดฐานบุกรุก.....	๒๐

๒.๒.๑ พัฒนาการของความผิดฐานบุกรุกในประวัติศาสตร์ตะวันตก	๒๐
๒.๒.๒ พัฒนาการของความผิดฐานบุกรุกในประวัติศาสตร์ไทย.....	๒๒
๒.๒.๒.๑ กฎหมายตราสามดวง	๒๒
๒.๒.๒.๒ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗	๒๒
บทที่ ๓ ความผิดเกี่ยวกับสาธารณสุขสถานและสถานที่สำคัญกฎหมายไทย	๒๖
๓.๑ ความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา.....	๒๖
๓.๑.๑ การบุกรุกเพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์	๒๖
๓.๑.๒ การเข้าไปรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์โดยปกติสุข	๓๑
๓.๑.๓ การยกย้าย ทำลายเครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์	๓๖
๓.๑.๔ การบุกรุกเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์ หรือสำนักงาน.....	๓๗
๓.๒ การกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานบุกรุกตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา.....	๔๐
๓.๓ ความผิดเกี่ยวกับสาธารณสุขสถานและสถานที่สำคัญตามบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะ	๔๑
๓.๓.๑ ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗.....	๔๑
๓.๓.๒ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔.....	๔๒
๓.๓.๓ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗.....	๔๒
๓.๓.๔ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔	๔๓
๓.๓.๕ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔.....	๔๓
๓.๓.๖ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕	๔๔
๓.๓.๗ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙.....	๔๔
๓.๔ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบตามรัฐธรรมนูญและความผิดที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม.....	๔๘
๓.๔.๑ ความหมายของการชุมนุมโดยสงบ	๔๘
๓.๔.๒ ประเภทของการชุมนุมโดยสงบ	๕๐
๓.๔.๓ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการชุมนุมโดยสงบในพื้นที่สาธารณะ	๕๐
๓.๔.๔ ความผิดเกี่ยวกับการชุมนุมโดยสงบ	๕๑
บทที่ ๔ ความผิดเกี่ยวกับสาธารณสุขสถานและสถานที่สำคัญตามกฎหมายต่างประเทศ.....	๕๕
๔.๑ ลักษณะของการกระทำความผิดฐานบุกรุก	๕๕
๔.๒ เงื่อนไขในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในประเด็นต่าง ๆ	๕๗

๔.๒.๑	เงื่อนไขจากลักษณะของการกระทำความผิด	๕๗
๔.๒.๑.๑	ประเทศสหรัฐอเมริกา	๕๗
๔.๒.๑.๒	ประเทศอังกฤษ	๕๗
๔.๒.๑.๓	ประเทศโรมาเนีย	๕๘
๔.๒.๑.๔	ประเทศเยอรมนี	๕๙
๔.๒.๒	เงื่อนไขจากสถานที่กระทำความผิด	๕๙
๔.๒.๒.๑	ประเทศสหรัฐอเมริกา	๕๙
๔.๒.๒.๒	ประเทศอังกฤษ	๖๙
๔.๒.๒.๓	ประเทศโรมาเนีย	๗๖
๔.๒.๒.๔	ประเทศเยอรมนี	๗๗
๔.๓	การกำหนดระวางโทษในความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสุขสถานและสถานที่สำคัญ	๗๘
๔.๓.๑	ประเทศสหรัฐอเมริกา	๗๘
๔.๓.๒	ประเทศอังกฤษ	๗๘
๔.๓.๓	ประเทศโรมาเนีย	๗๘
๔.๓.๔	ประเทศเยอรมนี	๗๙
๔.๔	การดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสุขสถานและสถานที่สำคัญ	๗๙
๔.๔.๑	ประเทศสหรัฐอเมริกา	๗๙
๔.๔.๒	ประเทศอังกฤษ	๘๐
๔.๔.๓	ประเทศโรมาเนีย	๘๑
๔.๔.๔	ประเทศเยอรมนี	๘๒
บทที่ ๕	แนวทางการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสุขสถาน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย	๗๓
๕.๑	การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการกำหนดให้การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสุขสถานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นความผิดเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา	๗๓
๕.๑.๑	ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานบุกรุก	๗๓
๕.๑.๑.๑	การให้ความคุ้มครองสถานที่สำคัญจากการบุกรุก	๗๓
๕.๑.๑.๒	การกำหนดระวางโทษในความผิดฐานบุกรุก	๗๘
๕.๑.๑.๓	การกระทำความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท	๗๙

๕.๑.๑.๔ อายุความและการดำเนินคดีในความผิดฐานบุกรุก.....	๗๙
๕.๑.๑.๕ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการกระทำความผิดใน สาธารณสถาน.....	๘๐
๕.๑.๒ หลักการและเหตุผลในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจาก สาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	๘๖
๕.๑.๓ ผลที่คาดหมายในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	๘๗
๕.๒ แนวทางการกำหนดความผิดฐานในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจาก สาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	๘๘
๕.๒.๑ การวิเคราะห์ความเหมาะสมในการใช้คำว่า “บุกรุก”.....	๘๘
๕.๒.๒ แนวทางการกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิด.....	๙๐
๕.๒.๓ แนวทางการกำหนดค่านิยมของสถานที่สำคัญ.....	๙๓
๕.๒.๔ แนวทางการกำหนดประเภทของสถานที่สำคัญ.....	๙๕
๕.๒.๔.๑ สถานที่ที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน.....	๙๗
๕.๒.๔.๒ สถานที่ที่กระทบต่อเศรษฐกิจ.....	๙๗
๕.๒.๔.๓ สถานที่ที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ.....	๙๗
๕.๓ การวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจาก สาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	๙๗
๕.๓.๑ การกำหนดเป็นความผิดในกฎหมายเฉพาะตามสถานที่ที่ต้องการคุ้มครอง.....	๙๗
๕.๓.๒ การกำหนดให้สถานที่สำคัญเป็นเหตุฉกรรจ์เพิ่มเติมในความผิดฐานบุกรุก.....	๙๘
๕.๓.๓ การกำหนดให้การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นฐานความผิดเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา.....	๙๘
๕.๓.๔ วิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจาก สาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	๙๙
๕.๔ แนวทางการกำหนดมาตรการการลงโทษในความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจาก สาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	๙๙
๕.๔.๑ หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด.....	๙๙
๕.๔.๒ แนวทางการกำหนดประเภทของโทษ.....	๙๙
๕.๔.๓ แนวทางการกำหนดอัตราโทษที่เหมาะสม.....	๑๐๐

๕.๕ แนวทางการกำหนดอายุความและการดำเนินคดีในความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจาก สาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย	๑๐๒
๕.๕.๑ แนวทางการกำหนดอายุความฟ้องร้องและอายุความดำเนินคดี	๑๐๒
๕.๕.๒ แนวทางการกำหนดบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี	๑๐๓
๖.๑ บทสรุป.....	๑๐๕
๖.๒ ข้อเสนอแนะ.....	๑๐๗
รายการอ้างอิง	๑๑๑
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	๑๑๔

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะความผิดและอัตราโทษในความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมาย
อาญาและพระราชบัญญัติเฉพาะ ๔๕

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการกำหนดความผิดและลักษณะการกระทำความผิดตามกฎหมายไทย ๘๙

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการกำหนดความผิดและลักษณะการกระทำความผิดตามกฎหมาย
ต่างประเทศ..... ๙๑

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการกำหนดสถานที่สำคัญตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ..... ๙๖

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สาธารณสถาน (Public place) ตามคำนิยามในประมวลกฎหมายอาญา หมายถึง สถานที่ใด ๆ ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปในสถานที่นั้นได้ โดยอาจมีการใช้คำอื่นแทนแต่ก็มีความหมายเช่นเดียวกันเป็นต้นว่า ตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้มีการใช้คำว่าที่สาธารณะ ทั้งนี้ คำว่า สาธารณสถาน (Public place) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Publicus” ซึ่งหมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อทุกคน โดยพบว่ามีกรนำมาใช้กับสถานที่ที่เปิดให้ทุกคนสามารถเข้าไปได้ด้วย^๑ สาธารณสถานจึงเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญเนื่องด้วยเป็นสถานที่ที่ใช้เพื่อประโยชน์ของสาธารณะในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นสถานที่พักผ่อน เป็นสถานที่ใช้ในการคมนาคมขนส่ง ตลอดเป็นสถานที่จัดให้มีบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่ประชาชน

การเข้าไปใช้สาธารณสถานหากเป็นการเข้าไปใช้ตามปกติของสถานที่ หากไม่ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือสร้างความเสียหายต่อสถานที่ ย่อมไม่ถือว่ามีผิด เพราะสาธารณสถานเป็นสถานที่ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปในสถานที่นั้น แต่ทั้งนี้ การเข้าไปสถานที่บางสถานที่ เช่น เคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์ สำนักงาน หรือสิ่งสาธารณทรัพย์ของผู้อื่น โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือโดยเจตนาเพื่อกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองย่อมถือเป็นความผิดฐานบุกรุก หรืออาจกล่าวโดยสรุปว่า หากเข้าไปในสถานที่ที่ไม่ใช่สาธารณสถานโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือโดยมีเจตนาเพื่อรบกวนย่อมเป็นความผิดฐานบุกรุก

ประมวลกฎหมายอาญากำหนดความผิดฐานบุกรุกไว้ในหมวดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยมีแนวคิดเพื่อคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของเอกชนและการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวซึ่งถือเป็นสิทธิของเอกชนเช่นกัน โดยความผิดฐานบุกรุกที่กำหนดไว้ในปัจจุบัน ได้แก่

(๑) การบุกรุกตามมาตรา ๓๖๒ ซึ่งได้วางหลักไว้ว่า “ผู้ใดเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือเข้าไปกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุข ต้องระวางโทษ...” มาตราดังกล่าวนี้สะท้อนถึงแนวคิดในการให้ความคุ้มครองออกเป็น ๒ ส่วน คือ ในส่วนแรกเป็นเรื่องของการรบกวนกรรมสิทธิ์ โดยจะเป็นความผิดในกรณีที่มีการเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ทั้งหมดหรือเพียงแต่บางส่วน และส่วนที่สองเป็นการคุ้มครองสิทธิครอบครอง โดยจะ

^๑ อภิชาติ วิวัฒน์วงศ์, “การใช้พื้นที่สาธารณะในการพักผ่อนหย่อนใจ : ศึกษากรณีกลุ่มคนเล่นหมากรุกจีนในสวนลุมพินี, ” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒), หน้า ๖.

เป็นความผิดในกรณีที่มีการเข้าไปกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ โดยปกติสุข เป็นการรบกวนสิทธิในความเป็นส่วนตัว

(๒) การบุกรุกตามมาตรา ๓๖๓ เป็นเรื่องการถือเอาอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเป็นของตนหรือของบุคคลที่สามโดยการยกย้าย ทำลายเครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์

(๓) การบุกรุกตามมาตรา ๓๖๔ เป็นเรื่องการเข้าไปในเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์ หรือสำนักงานโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือไม่ยอมออกจากสถานที่เมื่อมีคำบอกกล่าวให้ออกไปโดยผู้มีสิทธิที่จะห้ามไม่ให้เข้าไปในสถานที่นั้น

เหตุผลที่ต้องอธิบายความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญานั้น เนื่องจากความผิดฐานบุกรุกเป็นความผิดขั้นต้นก่อนที่จะนำไปสู่การกระทำความผิดอื่นที่ร้ายแรงกว่า เช่น การเข้าไปในบ้านพักอาศัยเพื่อทำการลักทรัพย์ หากมีการกระทำความผิดสำเร็จการกระทำดังกล่าวถือว่ามี ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก ถือเป็น การกระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามความผิดบทที่มีโทษหนักสุดตามหลักประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ด้วยเหตุนี้ ความผิดฐานบุกรุกจึงเปรียบเสมือนความผิดที่ช่วยป้องปรามการกระทำความผิดอื่นที่ร้ายแรงกว่าที่จะตามมาจากการบุกรุกนั้น

แต่อย่างไรก็ดี ความผิดฐานบุกรุกดังที่ได้กล่าวมานี้ถือว่ามีกำหนดอัตราโทษอยู่ในระดับที่ต่ำ กล่าวคือ เป็นโทษจำคุกกระยะสั้น โดยอัตราโทษตามมาตรา ๓๖๒ และมาตรา ๓๖๔ มีการกำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนอัตราโทษตามมาตรา ๓๖๓ มีการกำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ปรับไม่เกิน ๖,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่การกระทำนั้นจะต้องด้วยเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานบุกรุกซึ่งได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

- (๑) การบุกรุกโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย
- (๒) การบุกรุกโดยมีอาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือ
- (๓) การบุกรุกในเวลากลางคืน

ทั้งนี้ ระวางโทษสำหรับเหตุฉกรรจ์ดังกล่าวมีการกำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยถือว่าเป็นกรณีที่ร้ายแรงกว่าการบุกรุกตามปกติและถือเป็นความผิดที่ไม่สามารถยอมความกันได้ด้วย

เมื่อพิจารณาถึงการกระทำความผิดในปัจจุบันแล้ว เห็นว่าความผิดฐานบุกรุกและเหตุฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมายอาญานั้นอาจไม่เพียงพอต่อการกระทำความผิดบางลักษณะ เช่น การเข้าไปใน

สถานที่สำคัญต่าง ๆ จึงได้มีการบัญญัติเป็นความผิดไว้ในกฎหมายเฉพาะของไทยอีกหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งห้ามบุคคลเข้าไปครอบครอง ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ถ้าหากเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกัน หรือที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะ ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔, พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งเป็นการคุ้มครองสถานที่สำคัญ โดยพบว่ามีกำหนดระวางโทษโดยคำนวณจากอัตราส่วนของปริมาณการทำความผิดด้วย เป็นต้นว่า ได้มีการนำหลักการเพิ่มปริมาณโทษตามเนื้อที่ที่กระทำผิดมาใช้ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ มาตรา ๗๒ ตรี ว่าผู้ที่บุกรุกเข้ายึดถือครอบครองพื้นที่ป่า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าหากได้กระทำการบุกรุกเป็นเนื้อที่เกินกว่า ๒๕ ไร่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท

แต่ทั้งนี้ การกำหนดความผิดเพื่อคุ้มครองสถานที่สำคัญโดยการกำหนดเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะก็มีข้อเสีย คือ เป็นการทำให้เกิดกฎหมายที่มีลักษณะการทำความผิดคล้ายกันเพียงแต่แตกต่างกันที่สถานที่ที่คุ้มครองเกิดขึ้นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการกระจัดกระจาย ไม่เป็นหมวดหมู่ ไม่เป็นระบบ ซึ่งพบว่ายังมีสถานที่สำคัญอีกหลายสถานที่ที่ไม่มีการกำหนดให้เป็นความผิดตามกฎหมายเฉพาะเอาไว้โดยสถานที่สำคัญต่าง ๆ เหล่านี้มีความคาบเกี่ยวกับการเป็นสาธารณสถาน ซึ่งถือเป็นสถานที่ที่ประชาชนทุกคนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไป แต่อย่างไรก็ดี การเข้าไปในสาธารณสถานดังกล่าวก็ต้องเป็นการเข้าไปใช้สถานที่นั้นตามปกติ ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน^๒ มิเช่นนั้นแล้ว การเข้าไปในสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อความไม่สงบ ก่อให้เกิดความวุ่นวาย หรือรบกวนการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ปกติของสถานที่นั้น ย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ความเสียหายทางเศรษฐกิจ หรือความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของประเทศ เป็นต้นว่า การเข้าไปในสนามบินสำคัญของประเทศซึ่งเป็นสถานที่สำคัญด้านการคมนาคมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อความไม่สงบ ก่อให้เกิดความวุ่นวาย หรือรบกวนการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ปกติของสนามบิน ย่อมเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติโดยถือเป็นการทำให้ความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลง ทั้งยังกระทบต่อการขนส่งสินค้า และยังทำให้ประเทศต้องสูญเสียรายได้ด้านการท่องเที่ยวไป

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช ๒๕๕๐), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๔ (วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐), มาตรา ๒๘.

เป็นมูลค่าที่มหาศาล^๓ หรือการเข้าไปบุกยึด ปิดล้อมสถานที่ราชการจนทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้ตามปกติ ก็ทำให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างต่อการใช้ชีวิตตามปกติสุขของประชาชนทั่วไป ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเข้าไปในสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อความไม่สงบ ก่อให้เกิดความวุ่นวาย หรือรบกวนการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ปกติของสถานที่ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก และการกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานบุกรุกนั้นมีประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องอยู่มาก เช่น ความเหมาะสมในการกำหนดอัตราโทษ ความเหมาะสมในการใช้คำว่า “บุกรุก” กับการเข้าไปในสถานที่ราชการ หรือสาธารณสถาน เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลกฎหมายต่างประเทศในเบื้องต้น พบว่าหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ได้มีการกำหนดความผิดเพื่อคุ้มครองสาธารณสถานโดยการบัญญัติให้เป็นความผิดเอาไว้ในเหตุกรรจ์ของความผิดฐานบุกรุก โดยประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่ามีความหมายทั้งของส่วนกลางและของมลรัฐ ซึ่งจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่ามีกรอบแนวปฏิบัติในการกำหนดโทษ (Sentencing Guideline) ในความผิดฐานบุกรุก โดยมีการเพิ่มโทษกรณีการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสถานที่สำคัญเหล่านั้นได้แก่หน่วยงานของรัฐที่มีการรักษาความปลอดภัย สถานที่ผลิตพลังงานไฟฟ้านิวเคลียร์ พื้นที่ของท่าอากาศยานหรือท่าเรือในเขตรักษาความปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่าประเทศสหรัฐอเมริกาในบางมลรัฐมีการกำหนดความผิดฐานการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน โดยพบว่ามีกรอบการกำหนดให้เป็นความผิดเอาไว้ในหมวดความผิดเกี่ยวกับการบุกรุก เช่น การเข้าไปในโรงงานไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ การเข้าไปในสถานที่ราชการที่มีความสำคัญ สาธารณูปโภค ท่อส่งก๊าซ เป็นต้น ส่วนประเทศอังกฤษจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่ามีกรอบการออกกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความผิดฐานการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายอยู่หลายฉบับด้วยกัน โดยถือเป็นความผิดพิเศษในความผิดฐานบุกรุก (special offences of trespass) เช่น สถานที่ของราชวงศ์ สถานที่ทูต เป็นต้น ส่วนประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์จากการศึกษาพบว่า ประเทศโรมาเนียมีการกำหนดความผิดฐานบุกรุกที่กระทำต่อสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญเป็นความผิดที่มีอัตราโทษแตกต่างจากความผิดฐานบุกรุกกรณีสถานที่ของเอกชนทั่วไป ส่วนประเทศเยอรมนีพบว่ามีกรอบการกำหนดความผิดเพื่อคุ้มครองสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญเช่นกันโดยการกำหนดให้เป็นความผิดในหมวดความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย จึงเป็นการสมควรที่จะทำการศึกษาวินิจฉัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดความผิดเพื่อคุ้มครองสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญต่อไป

^๓ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, “บทวิเคราะห์เรื่อง ผลกระทบต่อเศรษฐกิจจากการปิดสนามบินสุวรรณภูมิ.” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔, <http://www.fpo.go.th/FPO/admin/scripts/getpdf.php?id=3072>

อย่างไรก็ดี การนำแนวคิดในการกำหนดให้การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นความผิด ยังคงมีประเด็นที่ต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลในทางวิชาการอย่างว่าจะมีความเหมาะสม มีข้อดีข้อเสีย ตลอดจนความเป็นไปได้ที่จะนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญาของไทย เพื่อให้ครอบคลุมต่อการกระทำความผิด และทำให้การกำหนดโทษมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความร้ายแรงและความเสียหายที่เกิดจากการการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งยังจะเป็นการเป็นการป้องปรามยับยั้งการกระทำผิดดังกล่าวอีกด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

๑. เพื่อค้นหาแนวคิด ทฤษฎีในการกำหนดความผิดฐานบุกรุกตามหลักกฎหมายของไทยและต่างประเทศ
๒. เพื่อค้นหาแนวคิด ทฤษฎีในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ตามหลักกฎหมายของไทยและต่างประเทศ
๓. เพื่อเปรียบเทียบการกำหนดความผิดฐานบุกรุก และความผิดอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญตามหลักกฎหมายของไทยและต่างประเทศ
๔. เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญ

๑.๓ สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

ประมวลกฎหมายอาญาให้ความคุ้มครองสถานที่สำคัญจากการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยกำหนดระดับโทษไว้เช่นเดียวกับการบุกรุกอสังหาริมทรัพย์หรือการบุกรุกเคหสถานของเอกชน ซึ่งการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในบางกรณีได้สร้างความเสียหายเป็นอย่างมากทั้งในด้านของผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ความเสียหายทางเศรษฐกิจ และความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขให้โดยกำหนดให้การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น สถานที่ราชการ สถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะ สถานที่ใช้ในการคมนาคม เป็นฐานความผิดเพิ่มเติมจะช่วยให้เกิดความเหมาะสมต่อความร้ายแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งยังจะช่วยป้องปรามยับยั้งการกระทำผิดดังกล่าวได้อีกทางหนึ่งด้วย

๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยในการศึกษาจะทำการรวบรวม ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูล แนวคิดเกี่ยวกับความผิดฐานบุกรุก เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานบุกรุก และความผิดอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญ ทั้งจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของกฎหมายไทย ตั๋วทกกฎหมาย คำพิพากษาของศาล หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย วารสาร บทความทางกฎหมาย กับทั้งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานบุกรุก เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานบุกรุก และความผิดอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญ ทั้งในส่วนของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำเอาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบและแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดฐาน การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเพิ่มเติมต่อไป

๑.๕ ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยมุ่งศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความผิดฐานบุกรุก เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานบุกรุก และความผิดอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญ โดยทำการศึกษาจากหลักกฎหมาย แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศ ซึ่งประเทศในกลุ่มระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ได้เลือกประเทศตัวอย่าง คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐมินเนโซต้า มลรัฐอาร์โซนา และประเทศอังกฤษ เนื่องจากพบว่าประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษมีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีการกำหนดตัวอย่างสถานที่สำคัญประเภทต่าง ๆ เอาไว้หลายกรณี ส่วนประเทศในกลุ่มระบบกฎหมายซีวิลลอว์ได้เลือกประเทศตัวอย่าง คือ ประเทศโรมาเนีย และประเทศเยอรมนี เนื่องจากพบว่ามีมีการกำหนดความผิดเพื่อคุ้มครองสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญ โดยมีขอบเขตในการวิจัยครอบคลุม

๑) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานบุกรุก

๒) ประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานบุกรุก และความผิดเกี่ยวกับการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ

๓) กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานบุกรุก และความผิดเกี่ยวกับการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ

๔) แนวคำพิพากษาของศาลและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานบุกรุก และความผิดเกี่ยวกับการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้สามารถอธิบายแนวคิด ทฤษฎีในการกำหนดความผิดฐานบุกรุกทั้งตามหลักกฎหมายของไทยและต่างประเทศ

๒. ทำให้สามารถอธิบายแนวคิด ทฤษฎีในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ทั้งตามหลักกฎหมายของไทยและต่างประเทศ

๓. ทำให้เกิดความเข้าใจความแตกต่างเกี่ยวกับหลักกฎหมายในความผิดฐานบุกรุก และความผิดเกี่ยวกับการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามหลักกฎหมายของไทยและต่างประเทศ

๔. ทำให้เกิดแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดฐานการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีการกำหนดความผิด และพัฒนาการของความผิดฐานบุกรุก

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีสภาพบังคับเป็นการลงโทษทางอาญา ซึ่งมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิ เสรีภาพของผู้กระทำผิด ทั้งนี้ แนวคิด ทฤษฎีในการกำหนดความผิดทางอาญาของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันไปตามสภาพของสังคม ความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง ค่านิยมของสังคม ตลอดจนปฏิกิริยาของชุมชนต่ออาชญากรรมในแต่ละยุคสมัย แนวคิดในการกำหนดความผิดฐานบุกรุกเองก็เช่นเดียวกันซึ่งแต่เดิมผู้บุกรุกคงมีความรับผิดชอบเฉพาะแต่ทางแพ่งเท่านั้น จนเมื่อสังคมเจริญขึ้นและตระหนักว่าการกระทำดังกล่าวก็กระทบต่อความสงบสุขเรียบร้อยของประชาชน จึงได้มีการบัญญัติเป็นความผิดทางอาญา ในบทนี้จะศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีการกำหนดความผิดทางอาญา แนวคิด ทฤษฎีการลงโทษ แนวคิด ทฤษฎีการกำหนดเหตุฉกรรจ์ และจากนั้นจะได้กล่าวถึงพัฒนาการทางความคิดของความผิดฐานบุกรุกไว้ในตอนท้าย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผิดทางอาญา

๒.๑.๑ แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดความผิดทางอาญา

กฎหมายอาญากำหนดขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนในสังคม (Public order) โดยการกำหนดให้การกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกรอบความประพฤติที่กฎหมายกำหนดเป็นความผิดอาญา และผู้ที่ฝ่าฝืนนั้นต้องได้รับการลงโทษทางอาญา เกิดจากแนวคิดเรื่อง Police Power ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า Poli หรือ Polis หมายถึง เมืองหรือนคร ส่วน Power หมายถึง อำนาจ ดังนั้น Police Power จึงแปลความได้ว่า อำนาจของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของเมือง โดยถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะของสังคมให้อยู่ภายใต้กรอบขอบเขตความประพฤติที่สังคมกำหนด เพื่อไม่ให้สังคมเกิดความวุ่นวายและมีให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น^๑ กฎหมายอาญาจึงเป็นกฎหมายที่ควบคุมความประพฤติของประชาชนเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม

หากจะจำแนกประเภทของความผิดทางอาญา ก็สามารถจำแนกออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) ความผิดอาญาที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala Inse) ความผิดประเภทนี้เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนเกี่ยวกับหลักศีลธรรม คนทั่วไปย่อมเข้าใจอย่างชัดเจนว่าการฝ่าฝืนเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น การฆ่าผู้อื่น การลัก

^๑ สมศักดิ์ โตรักษา, “กฎหมายเพื่อการคุ้มครองที่ดินของรัฐจากการบุกรุก,” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒), หน้า ๒๖.

ทรัพย์ การข่มขืน จึงต้องมีกฎหมายกำหนดห้ามการกระทำดังกล่าวเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

(๒) ความผิดอาญาที่เกิดจากกฎหมายห้าม (Mala Prohibita) ความผิดประเภทนี้เป็นการกระทำที่เบี่ยงเบนจากพฤติกรรมที่สังคมยอมรับทั่วไป แต่ไม่ร้ายแรงถึงขนาดเป็นเรื่องผิดศีลธรรม ความผิดประเภทนี้มีขึ้นเพื่อรักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม เช่น ความผิดเกี่ยวกับการจราจร ความผิดเกี่ยวกับการควบคุมอาคาร

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่ากฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนในสังคม ในส่วนต่อมาจะได้อธิบายถึงแนวคิดและทฤษฎีการกำหนดความผิดทางอาญาว่ามีแนวคิดในการกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดอย่างไร โดยจะได้อธิบายตามทฤษฎีทางอาชญาวิทยาซึ่งเป็นทฤษฎีที่ทำการศึกษาด้านสังคมวิทยาเกี่ยวกับเรื่องชีววิทยา จิตวิทยา สภาพเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำมาอธิบายว่าเพราะเหตุใดจึงมีการกระทำความผิด และเนื้อหาในส่วนที่เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับการกำหนดความผิด (Critical Criminology) ว่าเพราะเหตุใดกฎหมายจึงบัญญัติให้การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นความผิด หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาถึงกระบวนการที่สังคมกำหนดให้การกระทำบางอย่างเป็นความผิดทางอาญา (Criminalization Process) ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอธิบายตามลำดับได้ดังนี้

(๑) ทฤษฎีปฏิกริยานิยม (The Interactionist Perspective)

ทฤษฎีปฏิกริยานิยมเป็นทฤษฎีที่เชื่อถือในปฏิกริยาของสังคมโดยสังคมเป็นผู้กำหนดการกระทำอย่างใดที่จะเป็นความผิด ดังนั้น การกระทำอย่างเดียวกันในสังคมหนึ่งอาจมีการกำหนดให้เป็นความผิด แต่อีกสังคมหนึ่งอาจไม่ถือว่าเป็นความผิดแต่อย่างใด เป็นต้นว่า การมีชู้ (Adultery) ถือเป็นความผิดในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในประเทศไทยไม่ถือเป็นความผิด

Herbert Blumer นักสังคมวิทยาได้ทำการวิชาพฤติกรรมศาสตร์เพื่ออธิบายว่าเพราะเหตุใดสังคมจึงมีความคิดความเชื่อต่อการกระทำอย่างเดียวกันไม่เหมือนกัน โดย Herbert Blumer อธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้นจากความหมายที่ให้แก่บุคคลนั้น กล่าวคือ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนแต่มีความหมายหรือนิยามของมัน (Symbolic Interactionism) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งมนุษย์กำหนดนิยาม (Meaning) ขึ้น อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นตัวตนที่สังคมกำหนดขึ้น (The self as a social construct) และมนุษย์ก็จะปฏิบัติตามความหมายที่ตนเองให้กับสิ่ง ๆ นั้น (Interaction) เช่น การกำหนดความหมายให้เป็นผู้บังคับบัญชา เป็นศิษย์ เป็นอาจารย์ เป็นคนซื่อสัตย์ เป็นคนใจดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังนั้น พฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมาจึงแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับค่านิยามที่เราได้ให้

ความหมายต่อบุคคลที่เราจะปฏิบัติต่อด้วยนั้น ดังที่ Edwin M. Lemert ได้อธิบายว่าเป็นทฤษฎีปฏิกริยาตอบสนองเนื่องจากการให้ความหมาย (Symbolic Interaction theory)^๒

สังคมเองก็มีการกำหนดแบบแผนที่สังคมยอมรับขึ้นมาเช่นกัน เรียกว่า บรรทัดฐานทางสังคม (Norm) โดยมีพื้นฐานมาจากการคุ้มครองคุณค่าของระบบคุณธรรมและผลประโยชน์ของปัจเจกชน (based on their own moral values and personal self-interests) ซึ่งความเป็นจริงแล้วทุกคนในสังคมต่างก็มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนออกไปจากบรรทัดฐานดังกล่าว (Social Deviance) ไม่มากนักน้อย หากเป็นพฤติกรรมที่มีความเบี่ยงเบนน้อย สังคมก็พอที่จะยอมรับได้ อาจปฏิกริยาโต้ตอบโดยการใช้นาตราการทางสังคม เป็นต้นว่า การตำหนิตีเดีย แต่หากพฤติกรรมนั้นมีความเบี่ยงเบนมากขึ้น สังคมก็จะมีปฏิกริยาโต้ตอบรุนแรงขึ้น ซึ่งพฤติกรรมที่ถูกโต้ตอบที่รุนแรงที่สุด คือ การกำหนดให้พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนั้นเป็นการกระทำความผิดอาญา โดยจะก่อให้เกิดการโต้ตอบที่รุนแรง คือ มาตรการการลงโทษทางอาญา ดังนั้น ความผิดอาญาต่าง ๆ จึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อรักษาบรรทัดฐานทางสังคมให้เกิดความสงบเรียบร้อยจากการกระทำที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคมตามปกติ

ด้วยเหตุที่สังคมแต่ละแห่งมีบรรทัดฐานทางสังคมไม่เหมือนกัน อันเนื่องมาจากแนวคิดทางประวัติศาสตร์ ความแตกต่างกันในด้านเวลา สถานที่ และสภาพแวดล้อม ย่อมเป็นสาเหตุทำให้ระดับความรุนแรงของปฏิกริยาการโต้ตอบทางสังคมที่กำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะความผิดอาญาประเภทที่เกิดจากกฎหมายห้าม (Mala Prohibita)

กล่าวโดยสรุปคือ ทฤษฎีปฏิกริยานิยมเป็นทฤษฎีที่มองว่าอาชญากรรมเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานที่ยอมรับของสังคมส่วนใหญ่ สังคมจึงแสดงปฏิกริยาตอบโต้โดยการกำหนดให้การกระทำที่ฝ่าฝืนบรรทัดฐานที่สังคมยอมรับเป็นความผิดอาญา ซึ่งผู้กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเป็นการตอบโต้พฤติกรรมนั้น

(๒) ทฤษฎีความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม (Group Conflict Theory)

ทฤษฎีความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมมองว่าการกำหนดความผิดเกิดจากความขัดแย้ง (Conflict) ได้เริ่มมีการศึกษาโดย Thorsten Sellin ซึ่งอธิบายว่า ในแต่ละสังคมมีการกำหนดแบบแผนของบรรทัดฐานทางสังคม (Conduct norm) เพื่อทำให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นไปอย่างปกติ ต่อมาสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นและก่อให้เกิดการทับซ้อนกัน (Overlap)

^๒ Gorge B. Vold, Thomas J. Bernard, and Jeffrey B. Snipes, *Theoretical Criminology*, 5th ed, (New York: Oxford University Press, 2001), pp. 210 - 226.

ระหว่างแบบแผนของบรรทัดฐานทางสังคม จึงเกิดเป็นความขัดแย้งของแบบแผนของบรรทัดฐานทางสังคมขึ้น (Conflict of conduct norms)

ในเวลาต่อมา George B. Vold ได้นำแนวคิดเรื่องความขัดแย้งมาพัฒนาและสรุปว่าการกำหนดว่าการกระทำใดที่เป็นความผิดเป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (Group Conflict)^๓ กล่าวคือ ในสังคมจะมีการรวมกลุ่มกันอยู่มากมาย ไม่ว่าจะมียุทธประโยชน์ระหว่างกันหรือไม่ก็ตาม กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมอาจมีแนวทางและแนวคิดที่ขัดกับกลุ่มอื่น ๆ อยู่บ้าง จึงทำให้เกิดปฏิกริยาโต้ตอบซึ่งกันและกัน ซึ่งผลการต่อสู้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ นี้ จะปรากฏออกมาในรูปแบบของการกำหนดพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความคิดกลุ่มของตน โดยสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการกำหนดพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดก็คือ กฎหมาย แต่ละกลุ่มจึงพยายามกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ความคิดและแนวทางของกลุ่มตนเข้าไปมีส่วนในการบัญญัติกฎหมายกำหนดให้การกระทำบางอย่างเป็นความผิดขึ้นมา และเมื่อแต่ละกลุ่มรู้ผลแพ้ชนะแล้วโดยมีการออกกฎหมายโดยกลุ่มที่ชนะ กลุ่มที่แพ้ก็น่าจะรักษาอุดมการณ์และพฤติกรรมของตนไว้เช่นเดิม โดยจะพยายามแสดงการโต้แย้งออกมาในรูปแบบของการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายและกลายเป็นผู้กระทำความผิดอาญา

แต่อย่างไรก็ดี ทฤษฎีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มก็ไม่สามารถนำมาใช้อธิบายถึงเหตุผลในการออกกฎหมายในทุกเรื่อง เพราะกฎหมายส่วนใหญ่จะเกิดจากความผิดประเภทที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala Inse) ซึ่งไม่ใช่ความผิดที่เกิดจากการขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มแต่อย่างใด

จากที่กล่าวมานั้นจึงสรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดให้การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นความผิดตามหลักอาชญาวิทยามีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือ ทฤษฎีปฏิกริยานิยม และทฤษฎีความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม โดยทฤษฎีปฏิกริยานิยมอธิบายว่าการกำหนดความผิดตามกฎหมายอาญาเกิดจากการกระทำที่เป็นการเบี่ยงเบนบรรทัดฐานของสังคม สังคม จึงต้องควบคุมพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นโดยการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา ส่วนทฤษฎีความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอธิบายว่าการกำหนดความผิดตามกฎหมายอาญาเกิดจากการต่อสู้กันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม โดยกลุ่มที่ชนะได้ทำการควบคุมกลุ่มที่แพ้ด้วยการออกกฎหมายห้ามการกระทำบางอย่างที่กลุ่มผู้ชนะเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือเป็นพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับกลุ่มของตน

๒.๑.๒ แนวคิดและทฤษฎีการลงโทษ

การลงโทษทางอาญาเป็นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคล โดยเป็นการจำกัดขอบเขตความประพฤติของผู้กระทำผิดเพื่อรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัย ความ

^๓ Ibid, pp. 227 - 230.

สงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน^๔ โทษทางอาญาเป็นโทษที่กระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของ ผู้กระทำความผิด ถือเป็นมาตรการบังคับทางสังคมที่มีความรุนแรง การลงโทษจึงต้องกระทำโดย คำนึงถึงทฤษฎีการลงโทษเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษนั้นด้วย โดยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ การลงโทษ ได้แก่ ทฤษฎีเด็ดขาด และทฤษฎีเงื่อนไข ซึ่งอธิบายได้ดังต่อไปนี้

(๑) ทฤษฎีเด็ดขาด (Absolute Theory)

ทฤษฎีเด็ดขาดเป็นทฤษฎีที่มีแนวความคิดว่าการลงโทษต้องมีความแน่นอน สามารถ นำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้องโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะหรือพฤติการณ์อื่นใดทั้งสิ้น กล่าวคือ เป็นทฤษฎีที่ ยืนยันความถูกต้องโดยเด็ดขาด ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะนำไปใช้ในสถานที่ใดหรือเวลาใด สำหรับ มุมมองในเรื่องของการลงโทษนั้น มีแนวคิดว่า การลงโทษเป็นสิ่งที่มิได้อยู่โดยธรรมชาติในการกระทำ ความผิดทุกความผิด ผู้ใดทำผิดจะต้องถูกลงโทษโดยถือเป็นการชดใช้ต่อกรรมที่ตัวเองได้ก่อขึ้น โดย ต้องยอมรับการลงโทษซึ่งถือเป็นโทษที่ผู้กระทำความผิดสมควรได้รับ (Deserved punishments)^๕ ตาม ทฤษฎีนี้แม้จะไม่มีรัฐก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากรัฐเป็นเพียงผู้รับดำเนินการลงโทษ เสียเองเพื่อให้บรรลุถึงความมุ่งหมายในการชดใช้ความผิดที่ได้กระทำลงไปเท่านั้น

ทฤษฎีเด็ดขาดนี้ได้รับการสนับสนุนโดย คานท์ (Kant) นักปรัชญาชาวเยอรมัน โดย ให้เหตุผลว่า การลงโทษเป็นของคู่กับการกระทำความผิด ดังนั้น เพื่อความยุติธรรมผู้ที่กระทำความผิด จะต้องถูกลงโทษตามสัดส่วนความหนักเบาแห่งความผิดที่กระทำนั้น หากสังคมไม่ลงโทษก็เท่ากับว่า สังคมยอมรับการกระทำของผู้คน ซึ่งเท่ากับว่าสังคมได้สนับสนุนให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น นอกจากนั้น การลงโทษจะใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ ไม่ว่าจะเพื่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้ถูกลงโทษเองหรือแก่สังคมก็ตาม การลงโทษในทุกกรณีจะต้องเป็นผลมาจากการกระทำ ความผิดเท่านั้น ซึ่งหลักการลงโทษตามสัดส่วนความหนักเบาของคานท์ได้ยอมให้มีข้อยกเว้นได้อยู่ ๒ ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง การลงโทษอาจผ่อนเบาโทษให้ลดลงได้ หากปรากฏว่าการลงโทษนั้น จะเป็นการกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของประชาชน

ประการที่สอง การลงโทษตามตามสัดส่วนความหนักเบาอย่างเคร่งครัดนั้นจะเป็น การลดจำนวนพลเมืองของรัฐลงจนเกินควร

^๔ ประเสริฐ เมฆมณี, *หลักทัณฑ์วิทยา* (กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^๕ Douglas Husak, *Overcriminalization* (New York: Oxford University Press, 2008), p. 7.

เฮเกิล (Hegel) นักปรัชญาชาวเยอรมันเป็นผู้สนับสนุนทฤษฎีเด็ดขาดโดยเห็นว่าการกระทำความผิดเท่ากับเป็นการปฏิเสธกฎหมาย จึงจำเป็นต้องลงโทษการปฏิเสธกฎหมายนั้น แต่อย่างไรก็ดี แม้เฮเกิลจะเห็นว่าการลงโทษเป็นการทำเพื่อความยุติธรรม แต่ก็ควรนำสิ่งอื่นนอกจากความผิดที่กระทำลงไปมาพิจารณาประกอบการลงโทษด้วย^๖

การลงโทษตามทฤษฎีเด็ดขาดได้ถูกโต้แย้งคัดค้านด้วยเหตุผลหลายประการ ได้แก่

๑) ลักษณะของการลงโทษตามทฤษฎีนี้เป็นเรื่องที่ยึดติดกับอดีต คือถือเอาการลงโทษเป็นการแก้แค้นทดแทนความผิดที่ได้กระทำไปแล้ว โดยไม่ได้มุ่งถึงผลประโยชน์ในอนาคตเลย ไม่ได้คำนึงถึงว่าการลงโทษนั้นจะมีผลเป็นการป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีกหรือไม่

๒) กฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม ดังนั้น การลงโทษต้องกระทำไปเพื่อจุดมุ่งหมายดังกล่าว การลงโทษจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องยุติธรรมก็ต่อเมื่อการลงโทษได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้กระทำผิดเองและต่อสังคมส่วนรวม

๓) ในทางปฏิบัตินั้นไม่สามารถวัดขนาดความผิดแต่ละเรื่องออกมาเป็นปริมาณที่แน่นอนได้ การลงโทษจึงไม่มีทางที่จะได้สัดส่วนกับความผิด

๔) ทฤษฎีเด็ดขาดถือเอาความผิดที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala In Se) หรือความผิดทางศีลธรรมเป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันมีความผิดจำนวนมากที่เป็นความผิดที่เกิดจากกฎหมายห้าม (Mala Prohibita) ดังนั้น การลงโทษโดยยึดหลักเพียงการแก้แค้นทดแทนย่อมเป็นการไม่ยุติธรรม

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า แนวคิดการลงโทษตามทฤษฎีเด็ดขาดเป็นการมองในมุมของการแก้แค้นทดแทน เมื่อมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบรรทัดฐานทางสังคมก็จะต้องถูกลงโทษตามสัดส่วนความหนักเบาของความผิดที่ได้กระทำลง โดยมีได้คำนึงถึงความเหมาะสมในด้านอื่น ๆ

(๒) ทฤษฎีเงื่อนไข (Relative Theory)

ทฤษฎีเงื่อนไขเป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ไม่มีอะไรที่เด็ดขาด ทุกสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลงได้โดยขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้น ทฤษฎีเงื่อนไขจะต้องก็ต่อเมื่อ

^๖ อุททิศ แสนโกศิก, หลักกฎหมายอาญา : การลงโทษ, หนังสืออุททิศานุสรณ์ (กรุงเทพฯ: กรมสรรพสามิต, ๒๕๑๕), หน้า

ได้คำนึงถึงสภาวะแวดล้อมเหล่านั้นด้วย ทำให้ทฤษฎีเงื่อนไขเป็นทฤษฎีที่มีความยืดหยุ่นสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเงื่อนไขหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้

ตามทฤษฎีนี้ พลาโต (Plato) ได้อธิบายว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดเพราะได้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว โดยไม่พิจารณาเหตุผลอื่นประกอบย่อมมีอาจทำได้ เนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วย่อมไม่อาจแก้ไขให้เป็นดังเดิมได้ การลงโทษจึงต้องคำนึงถึงอนาคตเพื่อให้ตัวผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่นรู้เห็นถึงการลงโทษนั้นไม่กระทำความผิดขึ้นอีก โดยนัยนี้ การลงโทษจึงต้องมีลักษณะเป็นการข่มขู่ แต่การข่มขู่เพียงอย่างเดียวอาจไม่พอต่อการป้องกันการกระทำความผิดในอนาคต ดังนั้น การลงโทษยังมีลักษณะของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดด้วยอีกด้วยเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ^๗

จากที่กล่าวมานี้จึงสรุปได้ว่า ทฤษฎีเงื่อนไขเป็นการพิจารณาว่าควรลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตัวผู้กระทำความผิดเองและสังคมส่วนรวม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาที่มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมส่วนรวม ดังนั้น การลงโทษจะต้องมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความหวาดกลัว ไม่ว่าจะเป็นการข่มขู่ไว้ให้เกิดความกลัวไม่กล้าจะกระทำความผิด หรือการลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขไม่ให้กระทำความผิดขึ้นอีก หรือการลงโทษโดยการตัดโอกาสที่จะกระทำความผิด

จากทฤษฎีการลงโทษโดยเด็ดขาดและการลงโทษตามทฤษฎีเงื่อนไข ได้สะท้อนถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษ กล่าวคือ หากยึดตามทฤษฎีเด็ดขาด การลงโทษจะมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้แค้นทดแทนเท่านั้น แต่หากยึดตามทฤษฎีเงื่อนไข การลงโทษจะมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการป้องปรามการกระทำความผิด การข่มขู่ ตลอดจนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ดังนั้น ในที่นี้จะขออธิบายเฉพาะวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความผิดเพื่อคุ้มครองสาธารณสถาน และสถานที่สำคัญซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไป อันได้แก่

(๑) การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน (Retribution)

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนเป็นวัตถุประสงค์การลงโทษที่มีแนวคิดนี้มาตั้งแต่สมัยโบราณ ตามหลักกฎหมายการแก้แค้น (lex talionis) ที่มองว่าผู้กระทำความผิดต้องได้รับการลงโทษอย่างสาสมกับความร้ายแรงที่ตนเองได้กระทำขึ้นแบบชนิดที่เรียกว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน (An-eye-for-an-eye, a-tooth-for-a-tooth)^๘ ดังนั้น การลงโทษในสมัยโบราณจึงมีรูปแบบและวิธีการที่

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗ - ๓๕.

^๘ Sue Titus Reid, *Crime and criminology*, 8th ed (Boston, Mass.: McGraw-Hill, 1997), p. 81.

รุนแรงและทารุณโหดร้าย เพื่อให้สาสมกับการกระทำผิด ทั้งยังเป็นการตอบสนองต่อความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชนในสังคมอีกด้วย

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การลงโทษตามวัตถุประสงค์ในเรื่องการแก้แค้นทดแทนจึงเป็นการลงโทษเพื่อตอบแทนการกระทำผิดตามสัดส่วนแห่งความร้ายแรงที่เกิดขึ้น เพื่อให้สาสมแก่ความผิดที่ได้กระทำลงไป

(๒) การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence)

การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของสำนักคลาสสิก (Classical School)^๙ โดย Cesare Beccaria เป็นผู้นำของสำนักความคิดนี้^{๑๐} โดยแนวคิดนี้มองว่า มนุษย์มักแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดหรือสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจเป็นพื้นฐานอยู่เสมอ (Hedonism) มนุษย์มีความอิสระที่จะเลือกกระทำการใด ๆ ก็ได้ สอดคล้องกับหลักทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ที่อธิบายว่า บุคคลมีอิสระที่จะเลือกกระทำการใด ๆ ก็ได้ โดยชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์ที่จะได้รับมากกว่าผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นก็จะตัดสินใจกระทำสิ่งนั้น การลงโทษเพื่อก่อให้เกิดความเจ็บปวดแก่ผู้กระทำผิดจึงต้องมีความสัมพันธ์กับระดับความรุนแรงของอาชญากรรม หากผู้กระทำผิดมีความคิดที่จะกระทำความผิดโดยการชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับผลร้าย การลงโทษก็ต้องกำหนดโทษให้เกิดความเจ็บปวดที่รุนแรงมากกว่าประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดจะได้รับ เพื่อให้ผู้ที่กระทำความผิดได้ใคร่ครวญระหว่างผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้นก่อน ซึ่งอาจทำให้เกิดความยับยั้งชั่งใจไม่กระทำความผิดได้ในที่สุด หากผู้กระทำผิดเลือกที่จะกระทำความผิดเพราะคิดว่า การกระทำผิดนั้นจะให้ผลตอบแทนที่มากกว่า การลงโทษย่อมต้องก่อให้เกิดความเจ็บปวดเป็นสัดส่วนกับความร้ายแรงจากการกระทำผิดนั้น^{๑๑} จึงจะมีผลเป็นการข่มขู่ยับยั้งบุคคลจากการประกอบอาชญากรรม โดยการกำหนดโทษจะต้องเป็นสัดส่วนที่พอเหมาะกับความผิด กล่าวคือ ต้องไม่มากเกินไปจนกลายเป็นทารุณโหดร้าย และไม่น้อยเกินไปจนผู้กระทำผิดได้รับประโยชน์จากการกระทำผิดมากกว่า

การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งสามารถแยกพิจารณาได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ การข่มขู่ยับยั้งเป็นรายบุคคล (Specific Deterrence) และการข่มขู่ยับยั้งเป็นการทั่วไป (General Deterrence)^{๑๒} โดยการข่มขู่ยับยั้งเป็นรายบุคคลพิจารณาในด้านของผู้กระทำผิดเองว่าต้องกำหนดโทษให้เด็ดขาดไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ส่วนการข่มขู่ยับยั้งเป็นการทั่วไปพิจารณาในด้าน

^๙ Ibid, p. 90.

^{๑๐} Ibid, p. 75.

^{๑๑} ประเสริฐ เมฆมณี, *หลักทัณฑ์วิทยา*, หน้า ๘๔.

^{๑๒} Sue Titus Reid, *Crime and criminology*, p. 90.

ของบุคคลทั่วไปในสังคมว่ารู้สึกหวาดกลัวต่อการถูกลงโทษเช่นเดียวกันกับผู้กระทำผิด จึงไม่กล้าที่จะกระทำผิดเช่นเดียวกันขึ้นอีก ซึ่งจะมีผลในการป้องกันการเกิดอาชญากรรมขึ้นได้ โดย Jeremy Bentham อธิบายว่า การลงโทษที่จะมีผลเป็นการข่มขู่ยับยั้งได้นอกจากจะต้องมีความรุนแรงพอที่จะยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำผิดแล้ว การบังคับโทษยังต้องมีความแน่นอน ไม่เลือกปฏิบัติ การลงโทษต้องรวดเร็วเพื่อที่ประชาชนจะยังไม่ลืมเลือนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และการลงโทษต้องเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อให้คนทั่วไปได้รับรู้ถึงผลของการกระทำผิดด้วย^{๑๓} ซึ่งจะมีผลเป็นการข่มขู่โดยทั่วไปซึ่งจะมีผลทำให้เป็นการป้องปรามการกระทำผิดที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต แต่อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาได้มีความเห็นแย้งว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งอาจไม่ก่อให้เกิดผลในการป้องปรามการกระทำผิดเท่าที่ควร เนื่องจากการทำให้สมาชิกในสังคมเคารพกฎหมายต้องเกิดจากความรู้สึกภายในจิตใจว่าการกระทำนั้นขัดต่อบรรทัดฐานที่สังคมยอมรับ (Internalize social norms) มากกว่าการข่มขู่ให้เกิดความหวาดกลัวว่าจะถูกจับกุมหรือดำเนินคดี^{๑๔}

การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยหลักการจะต้องมีการกำหนดโทษให้เกิดความเจ็บปวดที่รุนแรงมากกว่าประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดจะได้รับ เพื่อให้ผู้ที่กระทำผิดได้ใคร่ครวญระหว่างผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้น หากเห็นว่าประโยชน์ที่จะได้ไม่รับไม่มากกว่าผลเสียที่จะได้รับ ก็จะทำให้เกิดความยับยั้งชั่งใจไม่กระทำความผิดได้ในที่สุด จากหลักการดังกล่าวนี้ จึงได้มีการนำมาอธิบายโดยใช้หลักการทางนิติเศรษฐศาสตร์ ซึ่งในการวิเคราะห์การกระทำผิดมีแนวคิดเรื่อง “ทฤษฎีการก่ออาชญากรรมโดยเลือกอย่างมีเหตุผล” (Rational Choice Theory of Crime) โดยอธิบายว่า บุคคลจะตัดสินใจกระทำความผิดก็ต่อเมื่อประโยชน์ที่คาดคะเน (Expected Benefits) จากการกระทำความผิดสูงกว่าต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected Costs) โดยประโยชน์ที่คาดคะเน หมายถึงประโยชน์ที่บุคคลคาดว่าจะได้รับจากการกระทำผิด เป็นต้นว่า การลักทรัพย์ ประโยชน์ที่คาดคะเนคือมูลค่าของทรัพย์คุณกับความน่าจะเป็นที่จะลักทรัพย์นั้นสำเร็จ ส่วนต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือความน่าจะเป็นที่จะถูกจับกุมคุณด้วยบทลงโทษสำหรับฐานความผิดที่กระทำ และยังอาจหมายรวมถึงต้นทุนค่าเสียโอกาสจากเวลาที่ใช้ไปในการเตรียมการและกระทำความผิด รวมตลอดจนค่าใช้จ่ายในการเตรียมการกระทำผิดด้วย ดังนั้น ในการป้องปรามการกระทำผิดต้องมีการเพิ่มต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เช่น การเพิ่มบทลงโทษให้หนักขึ้น หรือการเพิ่มความน่าจะเป็นในการจับกุมผู้กระทำความผิดให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการลดประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดคาดหวัง ซึ่งจะทำให้การกระทำผิดลงน้อยลง^{๑๕}

^{๑๓} ณรงค์ ใจหาญ, กฎหมายอาญา ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๓), หน้า ๒๙.

^{๑๔} Douglas Husak, *Overcriminalization*, p. 7.

^{๑๕} สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, นิติเศรษฐศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย (กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘.

นอกจากนี้ ทฤษฎีการก่ออาชญากรรมโดยเลือกอย่างมีเหตุผลยังอธิบายว่า รัฐควรจะต้องปกป้องการกระทำที่สร้างความผิดตรงเท่าที่ต้นทุนทางสังคม (Social cost) สูงกว่าประโยชน์ที่สังคมได้รับจากการกระทำผิดนั้น (Social benefit)^{๑๖} โดยต้นทุนทางสังคมในที่นี้ หมายถึง ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสังคม ถ้าหากความเสียหายเกิดขึ้นสูงกว่าประโยชน์ที่สังคมได้รับจากการกระทำผิด ยกตัวอย่างเช่น การกระทำอย่างหนึ่งก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้กระทำ ๑๐ หน่วย แต่ต้องแลกกับความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสังคมถึง ๑๐๐ หน่วย ดังนั้น รัฐจึงมีหน้าที่ที่ต้องป้องกันการกระทำนั้น โดยการกำหนดให้เป็นความผิดเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำดังกล่าวเกิดความเสียหายต่อสังคม

๒.๑.๓ แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดเหตุฉกรรจ์

เหตุฉกรรจ์ คือ เหตุที่ทำให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการกระทำผิดมีลักษณะบางอย่างที่ร้ายแรง สร้างผลกระทบต่อสังคมมากกว่าการกระทำผิดตามปกติทั่วไป การลงโทษผู้กระทำผิดที่มีลักษณะดังกล่าวจึงต้องถูกลงโทษในสัดส่วนที่มากขึ้นตามไปด้วย โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

๒.๑.๓.๑ ความหมายของเหตุฉกรรจ์

ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้ให้คำนิยามของคำว่า “เหตุฉกรรจ์” เอาไว้ แต่ก็ได้นักวิชาการตลอดจนคำพิพากษาฎีกาได้อธิบายความหมายไว้ทำนองว่า เหตุฉกรรจ์ คือ เหตุที่ทำให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากมิใช่เป็นการกระทำผิดอย่างธรรมดา^{๑๗} แต่เป็นการกระทำผิดที่มีความร้ายแรงมากขึ้นโดยประกอบด้วยพฤติการณ์หรือข้อเท็จจริงบางอย่างที่มีลักษณะร้ายแรง ซึ่งอาจเกิดจากตัวผู้กระทำผิดเองก็ได้ เช่น เป็นการกระทำผิดโดยมีเจตนาร้ายแรงเป็นพิเศษ มีความองอาจอย่างแรงกล้า หรือเป็นกรณีที่กระทำผิดโดยมิได้คำนึงถึงความสงบสุขของสังคมส่วนรวม*

เหตุฉกรรจ์มีความแตกต่างจากผลฉกรรจ์ เนื่องจากผลฉกรรจ์นั้นเป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลเสียหายร้ายแรงต่อสังคมมากกว่าการกระทำผิดในกรณีปกติ เช่น ผู้กระทำผิดมีเจตนาที่จะทำร้ายร่างกายแต่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายเนื่องจากการทำร้ายร่างกายนั้น หากความตายได้นั้นไม่ได้มีเหตุแทรกแซงอื่นที่อยู่นอกเหนือความคาดหมายของผู้กระทำย่อมถือว่ามี ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ผู้กระทำผิดต้องรับผิดใน

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙.

^{๑๗} วิจิตร ลุติตานนท์, กฎหมายอาญาภาค ๑ (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๗), หน้า ๓๗.

* คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๘๕/๒๕๔๗

ความตายนั้นด้วย กรณีดังกล่าวจึงเป็นผลจรรยาที่ให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าเจตนาของผู้กระทำผิดเดิมที่มีเพียงการทำร้ายร่างกายเท่านั้น

จากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นสามารถสรุปได้ว่า เหตุจรรยา หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ประกอบการกระทำผิดที่ทำให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้น เป็นการต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการกระทำนั้นเอง เพราะการกระทำดังกล่าวมีลักษณะที่ร้ายแรงกว่าการกระทำผิดตามปกติ

๒.๑.๓.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเหตุจรรยา

เหตุจรรยาจะมีการบัญญัติไว้ใน บทจรรยา ซึ่งถือเป็นบทเพิ่มโทษจากฐานความผิดในบทธรรมดา อันเนื่องมาจากในการกระทำผิดนั้นมีพฤติการณ์หรือข้อเท็จจริงบางอย่างที่สังคมเห็นว่า เป็นเรื่องที่ร้ายแรงกว่าการกระทำผิดธรรมดาทั่วไป

แนวคิดเรื่องเหตุจรรยาเริ่มมาจากแนวความคิดทางอาชญาวิทยาที่อธิบายว่า การกำหนดความหนักเบาของโทษจะต้องมีส่วนที่สอดคล้องกับความร้ายแรงจากการกระทำผิด เพราะการกระทำผิดแต่ละอย่างย่อมมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ดังนั้น การลงโทษจึงต้องคำนึงถึงพฤติการณ์ของการกระทำผิดนั้นด้วยเพื่อให้เกิดความยุติธรรม เบคคาเรีย นักอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิก กล่าวว่า การป้องปรามมิให้มนุษย์กระทำผิดควรจะมีมากกว่าในสัดส่วน ทั้งนี้ เพราะอาชญากรรมเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่ดีของสาธารณชน^{๑๙} นอกจากนั้น กฎหมายที่จะนำมาป้องกันกระทำผิดจะต้องรุนแรงขึ้นตามขีดแห่งความเสียหายอันเกิดจากการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ด้วยเหตุนี้เอง หลักดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุจรรยา

๒.๑.๓.๓ ปัจจัยในการกำหนดเหตุจรรยา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เหตุจรรยาเป็นข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ในการกระทำผิดมีลักษณะที่ร้ายแรงกว่าการกระทำผิดตามปกติ ทำให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ดังนั้นในส่วนนี้จะได้อธิบายถึงปัจจัยในการกำหนดเหตุจรรยาว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไรในการพิจารณาว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ใดที่จะถือเป็นเหตุจรรยา โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ^{๒๐}

^{๑๙} ชาย เสวิกุล, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๗), หน้า ๙๐.

^{๒๐} ทวีพร คงแก้ว, “เหตุจรรยาในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๒๒-๒๕.

(๑) หลักการคำนึงถึงจิตใจ

แนวคิดนี้มองว่าการกำหนดโทษควรจะมีความหนักเบาอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจของผู้กระทำผิด ถ้าผู้กระทำผิดมีความชั่วของจิตใจมาก กฎหมายก็จะกำหนดโทษหนักขึ้น แม้ว่าจะมีลักษณะของการกระทำความผิดอย่างเดียวกันก็ตาม เช่น มีการตระเตรียมการ หรือกระทำความผิดโดยมีเจตนาเพื่อปกปิดความผิดอื่น

(๒) หลักสถานะของผู้กระทำผิด

เป็นการพิจารณาโดยดูจากสถานะของผู้กระทำผิด เนื่องจากผู้กระทำผิดในบางสถานะมีส่วนทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรงกว่า เช่น เป็นหัวหน้า เป็นผู้จัดการในการกระทำความผิด ดังตัวอย่างเช่นความผิดฐานอั้งยี่ เป็นต้น

(๓) หลักการคุ้มครองเหยื่อผู้ถูกกระทำผิด

เนื่องจากเหยื่ออาชญากรรมบางประเภทจัดเป็นกลุ่มที่เปราะบาง มักตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดได้โดยง่าย กฎหมายจึงจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองกับบุคคลในกลุ่มนี้ อันได้แก่ บุคคลที่มีความเสียเปรียบทางวุฒิภาวะ เช่น เด็ก เยาวชน บุคคลที่มีความอ่อนแอทางร่างกาย เช่น ผู้สูงอายุ คนป่วย คนพิการ บุคคลที่มีความอ่อนแอทางจิตใจ เช่น คนวิกลจริต

นอกจากนี้ กฎหมายก็ยังให้ความคุ้มครองกับบุคคลที่มีความสำคัญด้วย เช่น เป็นเจ้าพนักงาน หรือเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิด เช่น เป็นบิดามารดา

(๔) ลักษณะการกระทำความผิด

ในการกระทำความผิดแต่ละครั้งนั้น ย่อมมีรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลายแตกต่างกัน ซึ่งการกระทำความผิดบางอย่างอาจมีวิธีการหรือลักษณะการกระทำที่รุนแรง เป็นต้นว่า มีการร่วมกระทำความผิดด้วยกันหลายคน มีการใช้อาวุธ มีการใช้กำลังประทุษร้าย หรืออาจมีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า ดังนั้น การลงโทษในกรณีที่การกระทำความผิดมีลักษณะแตกต่างกันนั้น ก็ควรมีความหนักเบาแตกต่างกันไปโดยพิจารณาจากลักษณะของการกระทำความผิดด้วย ตามหลักสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “การลงโทษควรจะมีความเหมาะสมกับปริมาณความผิด (The punishment should fit the crime)”^{๒๑}

^{๒๑} Sue Titus Reid, *Crime and criminology*, p. 75.

(๕) สถานที่ในการกระทำความผิด

กฎหมายมีการกำหนดให้สถานที่ที่เป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องมาจากสถานที่นั้นมีความสำคัญ เช่น การลักทรัพย์ถ้าหากกระทำในสถานที่บูชาสาธารณะ หรือสถานีรถไฟ ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการลักทรัพย์ในกรณีทั่วไป

(๖) โอกาสในการกระทำความผิด

ความผิดบางประเภทเป็นความผิดที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้บ่อย หรืออาจเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดกระทำโดยอาศัยโอกาสที่สะดวก เช่น กระทำความผิดในเวลากลางคืน หรืออาศัยโอกาสกระทำความผิดในช่วงที่เกิดอุบัติเหตุ ดังนั้น ในการลงโทษจึงต้องมีการกำหนดโทษให้มีความรุนแรงมากขึ้นเพื่อเป็นการยับยั้งและข่มขู่ผู้กระทำความผิดให้เกิดความเกรงกลัว

๒.๒ พัฒนาการของความผิดฐานบุกรุก

เนื้อหาในส่วนนี้ผู้เขียนจะได้อธิบายถึงความผิดฐานบุกรุกด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วว่า ความผิดฐานบุกรุกเป็นความผิดที่มีลักษณะเป็นการป้องปรามการกระทำความผิดอื่น ๆ ที่จะตามมาในสถานที่ เช่น ผู้กระทำความผิดต้องการเข้าไปลักทรัพย์ที่เก็บไว้ในสถานที่โดยได้เข้าไปในสถานที่นั้น แต่ยังมีได้ลงมือกระทำจนเป็นความผิดสำเร็จ ก็ถือเป็นเพียงการพยายามกระทำความผิด แต่อย่างไรก็ดี ผู้กระทำยังคงถือว่ามี ความผิดฐานบุกรุกซึ่งเป็นความผิดสำเร็จแล้วอยู่ดี ดังนั้น หากมีการแก้ไข ความผิดฐานบุกรุกให้ครอบคลุมต่อการกระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ ก็ย่อมจะก่อให้เกิดผลในการป้องปรามการกระทำความผิดได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ความผิดฐานบุกรุกเป็นความผิดที่เกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลักสำคัญ ส่วนแนวคิดทางนิติปรัชญาหรือความยุติธรรมนั้น มีอิทธิพลค่อนข้างน้อยต่อการพัฒนาแนวคิดในความผิดฐานบุกรุก^{๒๒} จากการศึกษาพัฒนาการทางความคิดในเรื่องความผิดฐานบุกรุก พบว่ามีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๒.๒.๑ พัฒนาการของความผิดฐานบุกรุกในประวัติศาสตร์ตะวันตก

การบุกรุก (trespass) ตามกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) ในอดีตนั้นมีการนำความผิดฐานบุกรุกไปใช้กับทั้งการกระทำที่เป็นการกระทบต่อร่างกายและทรัพย์สิน แต่มักใช้ในความหมายของการเข้าไปก้าวก้าวในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นโดยผิดกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ เดิมเป็นคำรวม ๆ ที่ใช้เรียกการกระทำที่เป็นความผิดที่มีความรุนแรงน้อยกว่าความผิดอุกฉกรรจ์ (felony)

^{๒๒} George F. Deiser, "The Development of Principle in Trespass," Yale Law Journal, December, 1917 [online] 2011, December 16, Available from <http://international.westlaw.com>

โดยมีการแบ่งระดับความร้ายแรงในการกระทำผิดออกเป็น treason, felony และ trespass ต่อมา จึงได้ใช้คำว่า misdemeanor แทนคำว่า trespass

แนวความคิดในการกำหนดความผิดฐานบุกรุกแต่ดั้งเดิมนั้นมีขึ้นเพื่อเยียวยาความเสียหายในทางแพ่ง โดยมีเรื่องของการฟ้องเพื่อเรียกค่าเสียหายในการกระทำที่เกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินอยู่ด้วยกัน ๓ หลัก คือ การฟ้องภายใต้หลัก the assize of novel disseisin^{*}, การฟ้องภายใต้หลัก the assize of nuisance^{**} และฟ้องภายใต้หลักเรื่องการบุกรุก ([de] transgressio[ne])^{***}

ตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษแต่ดั้งเดิมนั้น การฟ้องเรื่องการบุกรุกไม่ได้คุ้มครองเฉพาะทรัพย์สินเท่านั้น แต่ยังคุ้มครองการทำละเมิดต่อบุคคลด้วย เป็นหลักที่ทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมเพื่อเป็นการทดแทนต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งมีกรแบ่งประเภทการบุกรุกออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น การบุกรุกต่อสิทธิทางร่างกายโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยมีอาวุธ (Trespass vi et armis) การบุกรุกเข้าไปถือเอาสิ่งหามทรัพย์เป็นของตนเอง (Trespass de bonis asportatis) การบุกรุกอสังหาริมทรัพย์ (Trespass quare clausum fregit)^{๒๓} เป็นต้น

จนกระทั่งในเวลาต่อมา หลักกฎหมายเรื่องบุกรุกได้พัฒนามาเป็นเรื่องคุ้มครองสิทธิการครอบครองของบุคคล (exclusive possession) ซึ่งการรบกวนต่อสิทธิการครอบครองโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือปราศจากสิทธิที่จะกระทำเช่นนั้นได้ ย่อมเป็นการบุกรุกโดยเรียกว่า เป็นการบุกรุกชนิดที่มีการกระทำ (actionable trespass)^{๒๔} เช่น การขว้างสิ่งของเข้าไป การนำขยะเข้าไปเท การยิงเครื่องร่อน หรือนำบอลลูกลอยผ่าน

การบุกรุก (trespass) ต่างจากการกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญ (nuisance) คือ การบุกรุกเป็นการรบกวนต่อสิทธิการครอบครองของบุคคล ส่วนการกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญเป็นการรบกวนต่อการใช้ประโยชน์ของเอกชน (interest in the private use) โดยไม่ถึงระดับที่เป็นการรบกวนสิทธิการครอบครอง แต่ต้องมีลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายที่มีนัยสำคัญ (significant

^{*} หลัก the assize of novel disseisin คือ การดำเนินการทางศาลของผู้เช่าที่ถูกขับไล่ออกจากที่ดินหรือทรัพย์สินที่เขาเพื่อเรียกค่าเสียหาย เป็นหลักกฎหมายที่อังกฤษสร้างขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๕ และได้ล้าสมัยไปในช่วงกลางของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗, Bryan A. Garner, *Black's Law Dictionary*, 8th ed. (United State of America: West Publishing Co., 2004) p. 131.

^{**} การดำเนินการทางศาลของเจ้าของที่ดินที่ถูกรบกวนจากเหตุเดือดร้อนรำคาญเพื่อเรียกค่าเสียหาย, Bryan A. Garner, *Black's Law Dictionary*, p. 132.

^{***} เป็นชื่อเรียกทั่วไปสำหรับการดำเนินการทางศาลเพื่อเรียกค่าเสียหายจากการบุกรุกแบบต่าง ๆ , Bryan A. Garner, *Black's Law Dictionary*, p. 481.

^{๒๓} Owen L. Anderson SUBSURFACE, "TRESPASS": A MAN'S SUBSURFACE IS NOT HIS CASTLE, Washburn Law Journal Winter 2010 1917 [online] 2011, December 16, Available from <http://international.westlaw.com>

^{๒๔} Anthony Z. Roisman, Alexander Wolff "TRESPASS BY POLLUTION: REMEDY BY MANDATORY INJUNCTION," 2010 Fordham Environmental Law Review [online] 2011, December 16, Available from <http://international.westlaw.com>

harm) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำความผิดต่อผลประโยชน์ของบุคคล (personal interests) กับผลประโยชน์ของทรัพย์สิน (property interests)^{๒๕}

๒.๒.๒ พัฒนาการของความผิดฐานบุกรุกในประวัติศาสตร์ไทย

ความผิดฐานบุกรุกที่พบว่ามีการบัญญัติเป็นความผิดตามประวัติศาสตร์ไทยได้เริ่มขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยสันนิษฐานจากกฎหมายตราสามดวงซึ่งแม้ว่ากฎหมายตราสามดวงจะมีการบัญญัติขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ แต่ก็เป็นกรรับเอากฎหมายที่มีการใช้มาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา มาชำระสะสางขึ้นใหม่ให้มีความถูกต้อง เป็นหมวดหมู่มากขึ้น ดังนั้น กฎหมายตราสามดวงจึงเรียบเสมือนภาพสะท้อนของกฎหมายในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยในส่วนของความผิดฐานบุกรุกมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๒.๒.๑ กฎหมายตราสามดวง

ความผิดฐานบุกรุกในประเทศไทยพบว่ามีกรกำหนดเป็นความผิดนี้ไว้เช่นกัน โดยมีแนวคิดในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเป็นสำคัญ โดยกฎหมายตราสามดวงในพระไอยการลักษณะวิวาท่าตีได้กำหนดการกระทำความผิดว่า “รุก” ดังเช่นที่ปรากฏใน มาตรา ๓๘ มีการกำหนดความผิดว่า “...รุกไปดำตีท่านก็ดี สองรุกดำตีกันก็ดี... ค้ำมฟากคลองที่แดนตนไปถึงที่แดนบ้านเรือนท่านก็ดี... ปักปันกันแดนไว้ก็ดี... ท่านว่าให้เอาเปนรุก” และมาตรา ๓๙ กำหนดว่า “วิวาทร้องดำเถียงกัน ผู้ใดออกจากที่แดนตน รุกเข้าไปถึงที่แดนท่านดำตีกันไซ้ ท่านว่าผู้นั้นรุก” โดยการกระทำที่จะเป็นความผิดฐาน “รุก” ตามกฎหมายตราสามดวงมีองค์ประกอบความผิด ๒ ประการ คือ การวิวาท่าตีกัน ประการหนึ่ง และการรุกข้ามเขตแดนเข้าไป อีกประการหนึ่ง ซึ่งการกระทำในลักษณะดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการรบกวนสิทธิในความเป็นส่วนตัวและยังถือเป็นการรบกวนสิทธิการครอบครองทรัพย์สินโดยปกติสุขอีกด้วย โดยได้มีการกำหนดโทษเอาไว้ว่า ผู้กระทำผิดจะต้องถูกปรับไหมตามพระราชกฤษฎีกา และจะมีการเพิ่มโทษเป็นปรับไหมทวีคูณเมื่อต้องด้วยเหตุฉกรรจ์ซึ่งที่มีกำหนดไว้ในมาตรา ๔๐ เช่น รุกโดยมีอาวุธ รุกโดยร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป และหากมีการใช้กำลังประทุษร้ายด้วยก็อาจถูกทวนด้วยลวดหนังกอีกโสดหนึ่ง แต่สำหรับการรุกที่รุกแดนทำกิน เช่นการเข้าไปหักไร่ถางพงในที่ดินผู้อื่นถือว่ามีเพียงเฉพาะความรับผิดชอบเท่านั้น

๒.๒.๒.๒ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ มีการกำหนดความผิดฐานบุกรุกเอาไว้ในส่วนที่ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิด กล่าวคือ ได้ตัดเรื่องวิวาทกันออก คงมุ่งเฉพาะการรุกล้ำเข้าไปในเขตของผู้อื่นเท่านั้น สถานที่ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองก็

^{๒๕} Ibid.

มีการขยายให้กว้างขึ้น กล่าวคือ คຸ່ມครองถึงอสังหาริมทรัพย์อื่นที่มีใช้ที่อยู่อาศัยด้วย เช่น ที่สวน ไร่นา สถานที่สำหรับใช้ในราชการ โดยมีรายละเอียดดังนี้^{๒๖}

(๑) มาตรา ๓๒๗ กำหนดความผิดฐานบุกรุกเอาไว้ ๓ ลักษณะ คือ

- ๑) การบุกรุกเข้าถือเอาทรัพย์
- ๒) การยกย้ายทำลายเครื่องหมายเขตทรัพย์
- ๓) การบุกรุกเข้าไปในเขตทรัพย์

โดยความผิดทั้งสามกรณีนี้ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อมิให้ผู้อื่นครอบครองทรัพย์อันพึงเคลื่อนจากที่มีได้ของเขานั้นโดยความปกติสุข ดังนั้น การที่จำเลยเข้าไปได้ถูกรื้อถอนของเจ้าทรัพย์ด้วยความคะนองเพราะพอใจบุตรเจ้าทรัพย์จึงไม่เป็นความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา ๓๒๗ เพราะผู้กระทำไม่มีเจตนาอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนด*

การกระทำความผิดตามมาตรานี้มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากต้องด้วยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา ๓๒๘ ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๓ ประการ คือ การใช้กำลังทำร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้าย ประการหนึ่ง การบุกรุกโดยมีอาวุธ ประการหนึ่ง และการร่วมกันบุกรุกตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป อีกประการหนึ่ง ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษเพิ่มขึ้น กล่าวคือ โทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี และปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท

(๒) การบุกรุกเคหสถาน มาตรา ๓๒๙ เป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิในที่อยู่อาศัย โดยกำหนดความผิดเอาไว้ ๓ ลักษณะ คือ

- ๑) การเข้าไปในเคหสถานหรือในเขตรั้วของเคหสถาน โดยไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย
- ๒) การเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในเคหสถาน โดยไม่มีเหตุอันสมควร
- ๓) การไม่ยอมออกจากเคหสถาน เมื่อผู้มีความชอบธรรมที่จะห้ามได้ขับไล่ให้ออกไป

การกระทำความผิดลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามที่กำหนดข้างต้น มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน และปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท หากต้องด้วยเหตุฉกรรจ์ ในวรรคสอง ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๔ ประการ คือ การกระทำความผิดในเวลากลางคืน ประการหนึ่ง การใช้กำลังทำร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้าย ประการหนึ่ง การบุกรุกโดยมีอาวุธ ประการหนึ่ง และการร่วมกันบุกรุกตั้งแต่สามคนขึ้นไป อีกประการหนึ่ง ต้องระวางโทษ คือ โทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท

^{๒๖} คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก ๑๒๗ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔๖-๑๔๘.

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๔๙/๒๕๙๓

(๓) การบุกรุกสถานที่สำหรับใช้ในราชการ มาตรา ๓๓๐ กำหนดความผิดเอาไว้

๓ ลักษณะ คือ

- ๑) การเข้าไปในสถานที่สำหรับใช้ในราชการ โดยไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้ โดยชอบด้วยกฎหมาย
- ๒) การเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในสถานที่สำหรับใช้ในราชการ โดยไม่มีเหตุอันสมควร
- ๓) การไม่ยอมออกจากสถานที่สำหรับใช้ในราชการ เมื่อเจ้าพนักงานได้ขับไล่ให้ออกไป

การกระทำความผิดลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามที่กำหนดข้างต้น มีระวางโทษเช่นเดียวกับการบุกรุกเคหสถาน กล่าวคือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน และปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท^{๒๗*}

ในประเด็นเรื่องการดำเนินคดี กฎหมายลักษณะอาญายังได้กำหนดให้ ความผิดฐานบุกรุกเคหสถานมีความแตกต่างจากความผิดฐานบุกรุกสถานที่สำหรับใช้ในราชการ โดย ความผิดฐานบุกรุกเคหสถานถือเป็นความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งผู้เสียหายต้องมาแจ้งความร้องทุกข์เพื่อ ดำเนินคดีต่อพนักงานสอบสวนเสียก่อน พนักงานสอบสวนจึงจะสามารถทำการสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการดำเนินการฟ้องเป็นคดีความได้ แตกต่างจากความผิดฐานบุกรุกสถานที่สำหรับใช้ในราชการซึ่งถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ถือเป็นความผิดต่อส่วนรวม พนักงานสอบสวนสามารถเริ่มทำการสอบสวนได้โดยไม่ต้องรอให้ผู้เสียหายมาแจ้งความก่อน^{๒๘**}

จากที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายลักษณะอาญามีการกำหนดให้ความคุ้มครองต่อสถานที่สำหรับใช้ในราชการจากการถูกรบกวน หรือการเข้าไปกระทำความผิดอย่างอื่นแล้ว

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความผิดทางอาญา พัฒนาการทางความคิดของ ความผิดฐานบุกรุกในประวัติศาสตร์กฎหมายแล้ว จะเห็นได้ว่าความผิดฐานบุกรุกเป็นพฤติกรรม เบี่ยงเบนที่ขัดต่อบรรทัดฐานที่สังคมยอมรับอย่างหนึ่ง โดยประเทศต่าง ๆ ก็ล้วนแต่กำหนดให้การบุกรุกเป็นความผิดและมีโทษทางอาญา ในบทต่อไปจะได้กล่าวถึงความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่มีอยู่ตาม

* กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๓๐ ผู้ใดมิได้มีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันบังอาจเข้าไปในสถานที่สำหรับใช้ในราชการ หรือไปซ่อนตัวอยู่ในที่นั้น โดยไม่มีเหตุอันสมควรที่จะเข้าไปก็ดี หรือเมื่อเจ้าพนักงานขับไล่ให้มันออกไป มันยังยืนอยู่ในที่นั้นก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษฐานบุกรุกเคหสถาน

^{๒๘**} กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๓๑ การฟ้องเอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดกฎหมาย ที่ท่านบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๒๗, ๓๒๘, แล ๓๒๙ นั้น ท่านให้ถือว่า ต่อผู้ที่ได้รับความเสียหายมาร้องทุกข์ จึงให้เจ้าพนักงานเอาคดีขึ้นว่ากล่าว

กฎหมายไทยที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันว่ามีความครอบคลุมต่อลักษณะการกระทำที่เป็นการบุกรุกที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือไม่ เพียงใด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ ๓

ความผิดเกี่ยวกับสาธารณสถานและสถานที่สำคัญกฎหมายไทย

ความผิดฐานบุกรุกตามกฎหมายไทยที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันมีกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ซึ่งในบทนี้จะได้ศึกษาถึงความผิดฐานบุกรุกด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วว่าความผิดฐานบุกรุกเป็นความผิดที่มีลักษณะเป็นการป้องปรามการกระทำความผิดอื่น ๆ ซึ่งหากมีการแก้ไขความผิดฐานบุกรุกให้ครอบคลุมต่อการกระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ ก็ย่อมจะก่อให้เกิดผลในการป้องปรามการกระทำความผิดได้เป็นอย่างดี โดยจะได้กล่าวถึงลักษณะการกระทำความผิด การกำหนดอัตราโทษตามกฎหมาย ตลอดจนความผิดที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสถานที่ตามกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ จากนั้นจะได้กล่าวถึงปัญหาการเสรีภาพการชุมนุมตามที่รัฐธรรมนูญรับรองซึ่งอาจมีการใช้เสรีภาพในการชุมนุมเกินขอบเขตจนเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการใช้สถานที่ของผู้อื่นว่าในกรณีเช่นนี้ความผิดฐานบุกรุกที่มีอยู่สามารถนำมาปรับใช้กับการกระทำดังกล่าวได้หรือไม่

๓.๑ ความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญาได้มีการเปลี่ยนแปลงจากกฎหมายลักษณะอาญา เป็นต้นว่า เดิมการบุกรุกเคหสถานของตนเองไม่เป็นความผิด แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาเจ้าของเคหสถานอาจมีความผิดฐานบุกรุกได้ หากในขณะนั้นเคหสถานได้อยู่ในความครอบครองของผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีการขยายความคุ้มครองออกไปถึงอาคารเก็บรักษาทรัพย์และสำนักงานด้วย ซึ่งแยกอธิบายแต่ละฐานความผิดได้ดังนี้

๓.๑.๑ การบุกรุกเพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์

ความผิดตามมาตรานี้มีความใกล้เคียงกับกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๓๒๗ ซึ่งเป็นเรื่องของการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาแล้วจะเห็นว่ามีส่วนที่เหมือนกัน คือ การเข้าไป และทรัพย์ที่เข้าไป แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างกัน^๑ คือ

- (๑) ประมวลกฎหมายอาญาได้ตัดคำว่า “บังอาจประพฤติผิดกฎหมาย” ออก
- (๒) มีการตัดเจตนาพิเศษ “ด้วยเจตนาจะมีให้ผู้อื่นครอบครองทรัพย์ของเขาโดยปกติสุข” ออก
- (๓) เปลี่ยนการ “ถือเอา” เป็นเจตนาพิเศษ “เพื่อถือการครอบครอง”

^๑ ประดิษฐ์ สิงห์ศัน, “ความผิดฐานบุกรุก,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๐.

(๔) เปลี่ยนระวางโทษปรับให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ส่วนระวางโทษ
จำคุกยังคงเหมือนเดิม

ความผิดฐานการบุกรุกเพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๓๖๒ ตอนต้นนี้ ยังมีการโต้แย้งกันระหว่างนักวิชาการว่าความผิดตามมาตรานี้มีขึ้นเพื่อ
คุ้มครองสิทธิอะไรในทางกฎหมาย โดยนักวิชาการฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการกำหนดความผิดในส่วนนี้มี
คุณธรรมทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองการครอบครอง ไม่ใช่กรรมสิทธิ์^๒ แต่นักวิชาการอีกฝ่ายหนึ่งได้
โต้แย้งว่า ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดต่อกรรมสิทธิ์^๓ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า แม้ความผิดฐานบุกรุกจะ
ถูกบัญญัติไว้ในหมวดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินก็ตาม แต่หากพิจารณาโดยละเอียดแล้วก็ไม่จำเป็น
ที่ว่าอสังหาริมทรัพย์ที่กฎหมายคุ้มครองนั้นจะต้องมีกรรมสิทธิ์เสมอไป มิเช่นนั้น การบุกรุก
อสังหาริมทรัพย์ที่เป็นที่ดิน นส. ๓ ที่มีเพียงสิทธิครอบครอง ผู้บุกรุกก็ย่อมไม่มีความผิด ด้วยเหตุผล
ดังกล่าว จึงแสดงให้เห็นว่าความผิดฐานบุกรุกมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิในการครอบครอง
ทรัพย์สินโดยปกติสุขจากการถูกผู้อื่นกระทำการบุกรุกรบกวน นอกจากนั้น การถือการครอบครองที่
จะเป็นความผิดตามมาตรานี้ไม่ได้กำหนดถึงขนาดเป็นการครอบครองเพื่อแย่งกรรมสิทธิ์อีกด้วย ดังจะ
ได้อธิบายรายละเอียดต่อไปดังนี้

องค์ประกอบภายนอก

๑. เข้าไปใน
๒. อสังหาริมทรัพย์
๓. ของผู้อื่น

องค์ประกอบภายใน

๑. เจตนาธรรมดา
๒. เจตนาพิเศษ เพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ ๑ เข้าไปใน

^๒ คณิต ฒ นคร, คำบรรยายกฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕๘.

^๓ จิตติ ติงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค ๒ ตอนที่ ๒ และภาค ๓, พิมพ์ครั้งที่ ๗ (กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตย
สภา, ๒๕๕๓), หน้า ๑๑๑๔.

องค์ประกอบดังกล่าวเป็นเรื่องที่ต้องมีการกระทำ กล่าวคือ จะต้องมีการเข้าไป ตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นการเข้าไปทางกายภาพ เช่น การที่ร่างกายของผู้กระทำความผิดต้องได้ลวงล้ำเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น ดังนั้น การใช้วัตถุสิ่งอื่นใดยื่นเข้าไป การขว้างปาวัตถุ หรือการปล่อยสัตว์เข้าไป ย่อมไม่ใช่การเข้าไป ตามความหมายของมาตรานี้

ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ การเข้าไปจะต้องมีการลวงล้ำของร่างกายเพียงใด จึงจะเป็นความผิด ซึ่งได้มีความเห็นของนักกฎหมายต่างกันออกเป็น ๓ ทาง คือ

๑. เพียงแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายลวงล้ำเข้าไป^๔
๒. ต้องให้ส่วนใหญ่ของร่างกายลวงล้ำเข้าไป^๕
๓. ต้องให้ร่างกายทั้งหมดลวงล้ำเข้าไป^๖

หากพิเคราะห์ถึงเจตนารมณ์แห่งบทบัญญัติในมาตรานี้ซึ่งมีขึ้นเพื่อคุ้มครองอสังหาริมทรัพย์แล้ว จะเห็นได้ว่า เขตของอสังหาริมทรัพย์ย่อมเป็นสิ่งที่ห้ามมิให้ผู้ใดลวงละเมิด ดังนั้น การที่ร่างกายของผู้กระทำผิดได้ลวงล้ำเข้าไปในเขตดังกล่าวไม่ว่าจะมากหรือน้อยเพียงใด ก็ย่อมมีผลเป็นการลวงล้ำแล้วทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นที่ ๑ ที่มองว่าเพียงแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายลวงล้ำเข้าไปก็ถือเป็นความผิดแล้ว ส่วนความเห็นที่ ๒ เป็นเรื่องที่ไม่มีความแน่นอนในทางปฏิบัติ จึงอาจทำให้เกิดปัญหาในการตีความได้ว่า ลวงล้ำเข้าไปแค่นั้นจึงจะถือว่าเป็นส่วนใหญ่ของร่างกาย ส่วนความเห็นที่ ๓ ก็เป็นการคุ้มครองที่น้อยเกินไป^๗

ทั้งนี้ คำพิพากษาศาลฎีกาเองก็ได้วินิจฉัยสอดคล้องไปกับความเห็นที่ ๑ โดยได้วางหลักเอาไว้ว่า แม้จะอยู่นอกบริเวณบ้านแต่ได้เอื้อมมือเข้าไปภายในบริเวณบ้านเพื่อจับและฉุดกระชากลากผู้เสียหายออกไป ถือได้ว่าเป็นการเข้าไปเพื่อกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์โดยปกติสุขแล้ว* SANGKORN UNIVERSITY

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ ๒ อสังหาริมทรัพย์

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๒๕.

^๕ หุต แสงอุทัย, คำสอนประมวลกฎหมายอาญาภาค ๒-๓ (พระชนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๒), หน้า ๕๗๖.

^๖ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและโทษ, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๔๖) หน้า ๑๗๐.

^๗ ประดิษฐ์ สิงห์ศัน, “ความผิดฐานบุกรุก,” หน้า ๑๑.

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๖๘/๒๕๔๐

ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้ให้คำนิยามของคำว่า อสังหาริมทรัพย์เอาไว้ จึงต้องถือเอาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๙ ซึ่งได้กำหนดประเภทของอสังหาริมทรัพย์เอาไว้ดังนี้** คือ

๑. ที่ดิน
๒. ทรัพย์สินติดอยู่กับที่ดินมีลักษณะเป็นการถาวร
๓. ทรัพย์สินประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดิน
๔. ทรัพย์สินอันเกี่ยวกับที่ดิน หรือทรัพย์สินติดอยู่กับที่ดิน หรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดิน

โดยลักษณะของความผิดซึ่งต้องมีการเข้าไปเป็นองค์ประกอบ อสังหาริมทรัพย์ที่จะเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดได้ จึงได้แก่ที่ดินและวัตถุที่มีรูปร่างอันติดอยู่กับที่ดินเท่านั้น ส่วนอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่ ๓ และ ๔ นั้นย่อมไม่อาจมีการล่วงล้ำเข้าไปได้ จึงไม่เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามองค์ประกอบนี้

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ ๓ ของผู้อื่น

คำว่า “ผู้อื่น” ในที่นี้ จะหมายถึงความถึงบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้^{๕๕} เช่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๗ ได้กำหนดให้กระทรวง ทบวง กรมในรัฐบาลมีฐานะเป็นนิติบุคคล จึงอาจถือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ได้ ดังนั้น การเข้าไปปลูกบ้านอยู่ในที่ดินของรัฐซึ่งอยู่ในความดูแลของสภากาชาดย่อมเป็นความผิดฐานบุกรุก* หรือการเข้าไปปลูกบ้านพักและร้านค้าในที่ราชพัสดุซึ่งเป็นสิทธิครอบครองของกระทรวงการคลัง ย่อมเป็นความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๑๐๘ ทวิ วรรคหนึ่ง และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๕ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖๒ ส่วนที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือที่สงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน ถือว่าไม่ใช่ทรัพย์สินที่บุคคลใดจะมีกรรมสิทธิ์ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล^{๕๖} การเข้าไปในที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินจึงไม่เป็นความผิดฐานบุกรุกตามมาตรานี้ เนื่องจากขาดองค์ประกอบความผิดเรื่อง

** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๙ อสังหาริมทรัพย์ หมายความว่า ที่ดินและทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินมีลักษณะเป็นการถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น และหมายความรวมถึงทรัพย์สินอันเกี่ยวกับที่ดินหรือทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้นด้วย

^{๕๕} สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม ๔ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๒), หน้า ๖๐๘.

* คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๓๖/๒๕๒๒

^{๕๖} สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม ๔, หน้า ๖๐๘.

อสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น แต่อย่างไรก็ตาม ถือว่ายังคงมีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดินเรื่องการบุกรุกที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินอยู่^{๑๐}

นอกจากนี้ การเข้าถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของตนเอง หรืออสังหาริมทรัพย์ที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์ร่วมก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดเช่นกัน เนื่องจากกฎหมายบัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดไว้เฉพาะการเข้าไปเพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเท่านั้น

การที่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์กลับเข้าครอบครองทรัพย์สินของตนเองโดยฝ่าฝืนสิทธิในทางแพ่ง เช่น สิทธิตามสัญญาเช่า สิทธิอาศัย เช่นนี้ จะมีความรับผิดทางอาญาหรือไม่ ซึ่งได้มีผู้ให้ความเห็นว่า ความรับผิดทางอาญาย่อมต้องพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญา การนำหลักความรับผิดทางแพ่งมาวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาย่อมเป็นการไม่ถูกต้อง แม้ตามตัวอย่างข้างต้นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์จะมีความรับผิดทางแพ่งต่อผู้ทรง แต่เมื่อได้ความว่าเป็นอสังหาริมทรัพย์ของเขาเองแล้ว การกระทำก็ย่อมไม่ครบองค์ประกอบความผิดทางอาญา^{๑๑} ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นที่ต่างออกไป กล่าวคือ จริงอยู่ที่การนำหลักความรับผิดทางแพ่งมาวินิจฉัยความรับผิดทางอาญานั้นเป็นการที่ไม่ถูกต้อง แต่การในการใช้กฎหมายอาญาก็ต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของสิ่งที่กฎหมายต้องการจะคุ้มครองด้วย ดังนั้นหากแม้จะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินแต่กลับเข้าครอบครองโดยไม่ได้ใช้วิธีการตามกฎหมายแล้ว ก็ย่อมต้องมีความรับผิดทางอาญาด้วย

องค์ประกอบภายในข้อที่ ๑ เจตนาธรรมดา

ตามมาตรา ๕๘ คือ เจตนาที่จะเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ และประกอบด้วยการรู้ข้อเท็จจริงว่าเป็นอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น ตามมาตรา ๕๘ วรรคสองและวรรคสาม เช่น ก่อนที่จำเลยจะถูกฟ้องเป็นความผิดฐานบุกรุกในคดีนี้ ได้ปรากฏว่าจำเลยเคยบุกรุกที่ดินของโจทก์มาก่อนและศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยไปแล้วจึงเป็นพฤติการณ์ที่บ่งชี้ให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาที่จะบุกรุกที่ดินของโจทก์อีก*

องค์ประกอบภายในข้อที่ ๒ เจตนาพิเศษ เพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้น
ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

เจตนาพิเศษเพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ หมายถึง การเข้ายึดถือ (Hold) โดยดูจากการกระทำตามหลักกรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา เช่น การเข้าไปสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ย่อม

^{๑๐} ประมวลกฎหมายที่ดิน, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๗๑ (วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๗), มาตรา ๑๐๘ ทวิ.

^{๑๑} ประดิษฐ์ สิงห์ทัศน์, “ความผิดฐานบุกรุก,” หน้า ๑๗.

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๐/๒๕๓๕

เป็นการแสดงให้เห็นว่าทำไปเพราะต้องการถือครองอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้ การเข้ายึดถือต้องเป็นกระทำด้วยความประสงค์ที่จะแสวงหาประโยชน์จากอสังหาริมทรัพย์นั้นโดยไม่มีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย^{๑๒} แต่ถ้าหากผู้กระทำไม่ได้มีเจตนาพิเศษเพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ เช่น ไล่ต้อนสัตว์เข้าไป ก็ย่อมไม่เป็นความผิดฐานบุกรุกในส่วนนี้ แต่ก็อาจเป็นความผิดฐานบุกรุกโดยกระทำการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้ ซึ่งจะได้อธิบายในลำดับต่อไป

๓.๑.๒ การเข้าไปรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์โดยปกติสุข

ความผิดฐานนี้อยู่ในมาตรา ๓๖๒ ตอนท้าย มีคุณธรรมทางกฎหมายซึ่งเป็นสิ่งที่กฎหมายมุ่งให้ความคุ้มครอง คือ การครอบครองโดยปกติสุขของผู้ครอบครอง^{๑๓} มิใช่เป็นการคุ้มครองกรรมสิทธิ์เหมือนดังความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา ๓๖๒ ตอนต้น ความผิดฐานบุกรุกโดยการเข้าไปรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์โดยปกติสุขมีองค์ประกอบความผิด ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก

๑. เข้าไป

๒. กระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุข

องค์ประกอบภายใน

๑. เจตนาธรรมดา

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ ๑ เข้าไป

การเข้าไปในความผิดส่วนนี้ มิใช่เป็นการเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเหมือนดังเช่นในกรณีแรกที่เป็นกรเข้าไปตามความเป็นจริงแม้จะเป็นการเข้าไปเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายก็ตาม ซึ่งความผิดฐานบุกรุกโดยการเข้าไปรบกวนการครอบครองนี้ ได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๑/๒๕๑๒ โดยที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยว่า “การใช้ไม้กระดานตีขวางทับประตูห้องโดยไม่มีกรเข้าไปในห้องก็ถือเป็นการเข้าไปกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นแล้ว” ซึ่งทำให้มีความเห็นของนักกฎหมายหลายท่านที่ได้อธิบายว่าการเข้าไปในที่นี้ มีความหมายอย่างไร และมีขอบเขตเพียงใด จึงเป็นการสมควรที่จะยกคำพิพากษาของศาลฎีกาในบางส่วนมากกล่าวไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาดังนี้

^{๑๒} สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม ๔, หน้า ๖๑๑.

^{๑๓} คณิต ฌ นคร, คำบรรยายกฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, หน้า ๒๖๔.

การเข้าไปตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑/๒๕๑๒ ประชุมใหญ่นี้ มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า การที่จำเลยใช้ไม้กระดานตีขวางทับประตูห้องพิพาทที่โจทก์ครอบครองในขณะที่โจทก์ไม่อยู่และปิดห้องไว้ ทำให้โจทก์เข้าห้องไม่ได้ เป็นการรบกวนการครอบครองหรือไม่ และจะมีความผิดฐานบุกรุกหรือไม่ ซึ่งในคดีนี้ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า การที่จำเลยใช้ไม้กระดานตีขวางทับประตูห้องพิพาทที่โจทก์ครอบครอง เป็นการล่วงล้ำเข้าไปในอำนาจการครอบครองของโจทก์ ถือได้ว่าเป็นการเข้าไปกระทำการรบกวนการครอบครองของโจทก์โดยปกติสุขแล้ว ทั้งที่จำเลยมิได้ “เข้าไป” ในอสังหาริมทรัพย์ของโจทก์เลย โดยศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย ได้หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาเอาไว้ว่า

“...การที่จำเลยซึ่งเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ใช้ไม้กระดานตีขวางทับประตูห้องพิพาทที่โจทก์ครอบครองในขณะที่โจทก์ไม่อยู่และปิดห้องไว้ ทำให้โจทก์เข้าห้องไม่ได้ นั้น จะถือได้ว่าเป็นการเข้าไปกระทำการรบกวนการครอบครองของโจทก์โดยปกติสุขหรือไม่ เพราะป.อ. มาตรา ๓๖๒ ตอนแรกว่าด้วยการรบกวนกรรมสิทธิ์ใช้คำว่า “เข้าไปในอสังหาริมทรัพย์” แต่ตอนสองว่าด้วยการรบกวนการครอบครองใช้คำว่า “เข้าไปกระทำการใด ๆ” จึงทำให้น่าคิดว่า “เข้าไปกระทำการใด ๆ” นี้ จะต้องมีการเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ ถ้าเพียงแต่รบกวนการครอบครองอยู่ข้างนอกโดยไม่ได้เข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ จะไม่เป็นความผิดฐานบุกรุกก็ได้ แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะเห็นว่า มาตรา ๓๖๒ ตอนสองใช้คำว่า เข้าไปกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองเท่านั้น ไม่ได้ระบุว่าต้องเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์เหมือนบทบัญญัติวรรคแรก ฉะนั้น การที่จำเลยเอาไม้ไปตอกปิดประตูห้องแถวซึ่งโจทก์ครอบครองอยู่ จึงเป็นการเข้าไปในเขตอำนาจการครอบครองของโจทก์ ทำไว้กับเจ้าของเดิม โจทก์ยังมีสิทธิอยู่ในห้องพิพาทตามสัญญานั้นหรือไม่ ก็เป็นเรื่องที่จำเลยซึ่งเป็นเจ้าของห้องมีสิทธิจะไปฟ้องร้องว่ากล่าวเอากับโจทก์ในทางแพ่ง แต่ไม่มีสิทธิมารบกวนการครอบครองของโจทก์โดยพลการ...”

แต่อย่างไรก็ดีในประเด็นดังกล่าวนี้ก็มีความเห็นของศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ ที่มองในมุมที่ต่างออกไป ซึ่งท่านมีความเห็นว่า

“การกระทำของจำเลยเป็นการรบกวนการครอบครองของโจทก์ โดยไม่มีปัญหา แต่ต้องสังเกตว่า กฎหมายมิได้บัญญัติความผิดเฉพาะการรบกวนการครอบครองเท่านั้น หากต้อง “เข้าไปกระทำการ” อันเป็นการ

รบกวนนั้นด้วย ไม่มีทางที่จะเข้าใจได้เลยว่าการที่จำเลยมิได้เข้าไปใน
 อสังหาริมทรัพย์ คือ ห้องที่โจทก์ครอบครอง เพียงแต่จำเลยอยู่นอกห้อง
 แล้วเอาไม้ตอกตะปูปิดห้องจะเป็นการเข้าไปได้อย่างไร จะถือเอาว่าการ
 กระทำเพียงแค่นี้เป็นการเข้าไปย้อมเป็นการตีความเกินตัวบท ไม่ใช่หลัก
 ที่จะใช้ในการตีความกฎหมายอาญาลงโทษบุคคล... หากถือว่าการ
 รบกวนการครอบครองโดยมิได้เข้าไปเป็นความผิด ก็เป็นการหิ้งคำว่า
 “เข้าไป” เสีย คงถือเอาแต่การรบกวนการครอบครองเป็นการเข้าไป
 รบกวนและเป็นความผิด ถ้ากฎหมายจะถือเอาการรบกวนการ
 ครอบครองเป็นความผิดโดยไม่ต้องเข้าไปแล้ว ก็คงจะบัญญัติว่า ผู้ใด
 รบกวนการครอบครองเป็นความผิด ไม่ต้องใช้คำว่าเข้าไปซึ่งได้กล่าวแล้ว
 ว่าถ้าอ่านข้อความตั้งต้นที่ว่า เข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นด้วยแล้ว
 ก็เป็นที่เห็นได้ชัดเจนว่าในตอนนี้อย่าได้ละข้อความดังกล่าวไว้
 เพราะเป็นที่เข้าใจได้ชัดแล้วตามหลักภาษาไทย ถ้าทำการรบกวนอยู่นอก
 อสังหาริมทรัพย์ก็เป็นการบุกรุกได้ ก็ควรคิดต่อไปว่า เดินเข้าไปหน้า
 ประตูห้องส่งเสียงเอะอะไม่ให้นอนหลับ เป็นการ “ล้วงล้ำเข้าไปใน
 อำนาจการครอบครอง” หรือไม่เข้าไปก็คิดขวางกั้นทางไม่ให้เข้าบ้านโดย
 อยู่ห่างบ้าน ๑ วา เป็นการล้วงล้ำดั่งว่าหรือไม่ หรือยื่นขวางปากตรอก
 ไม่ให้เข้าตรอกที่จะเข้าบ้านเป็นล้วงล้ำและบุกรุกหรือไม่”^{๑๔}

ความเห็นทางกฎหมายดังกล่าว มีผู้ที่สนับสนุน คือ ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัย
 วิเชียร โดยท่านเห็นว่า

“...กฎหมายใช้คำว่า “เข้าไปใน” ในกรณีรบกวนกรรมสิทธิ์ และ
 ใช้คำว่า “เข้าไป” ในกรณีรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นด้วย
 ตนเอง ตามข้อเท็จจริงในคดีตามคำพิพากษานี้ จำเลยมิได้เข้าไปใน
 ห้องพิพาทด้วยตนเองเลย เพียงแต่ใช้ไม้กระดานตีขวางทับประตูห้อง
 เท่านั้น ถ้าหากกฎหมายมุ่งประสงค์จะได้รวมถึงกรณีใช้ไม้กระดานตีขวาง
 ทับประตูห้องดังกล่าว ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๒ ก็ควร
 บัญญัติแต่เพียงว่า “กระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครอง
 อสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกตีสุข” โดยไม่ต้องใช้คำว่า “เข้าไป” ด้วย

^{๑๔} จิตติ ดิงศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค ๒ ตอนที่ ๒ และภาค ๓, หน้า ๑๑๒๖-๑๑๒๗.

คำว่า “เข้าไป” ในที่นี้ น่าจะต้องตีความตามความหมายธรรมดาตามตัวอักษร มิใช่ตีความขยายความหมายของคำดังกล่าวให้รวมไปถึงผลของการกระทำอันเป็นเหตุให้เป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุขด้วย การตีความขยายความหมายดังกล่าว น่าจะขัดต่อหลักการตีความในกฎหมายอาญาที่ว่ากฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด...

เมื่อตีความคำว่า “เข้าไป” ให้รวมถึงผลของการกระทำของจำเลยอันเป็นเหตุให้ เข้าไปกระทำการรบกวนการครอบครองของโจทก์โดยปกติสุข ดังที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตีความในคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้แล้ว ผลที่ตามมา น่าจะเป็นว่า ถ้าหากบุคคลใดจงใจเปิดเครื่องวิทยุโทรทัศน์ดังมากเพื่อรบกวนเพื่อนบ้าน หรือปล่อยน้ำโสโครกให้ไหลเข้าไปในบ้านของเพื่อนบ้านโดยจงใจจะรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุขแล้ว เรื่องดังกล่าวทุกเรื่องก็ต้องตกเป็นความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา ๓๖๒ ทั้งสิ้นแทนที่จะเป็นเพียงความผิดลหุโทษ อาทิ เช่น มาตรา ๓๗๐ และมาตรา ๓๘๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ผู้เขียนเกรงว่าผลที่ตามมาดังกล่าวจะมีไม่เจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรา ๓๖๒ แต่ประการใด...”^{๑๕}

นอกจากนี้ ในชั้นร่างกฎหมายที่ประชุมเห็นว่า การที่ตัวบุคคลไม่ได้เข้าไปไม่ใช่กรณีที่มี criminal intention เพราะถือว่าผู้กระทำให้ยังคงเคารพต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่นอยู่ เช่นนี้ แม้จะเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์โดยปกติสุข เช่น การเอาก้อนหินขว้างเข้าไป การเปิดวิทยุเสียงดัง การส่งเสียงดังรบกวน แต่เมื่อไม่ได้เข้าไปกระทำการเช่นนั้นในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น ก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรา^{๑๖}

ในประเด็นดังกล่าวนี้ ตามหลักกฎหมายต่างประเทศได้อธิบายว่า การบุกรุก (trespass) มีความแตกต่างจากเหตุเดือดร้อนรำคาญ (nuisance) กล่าวคือ การบุกรุกเป็นการรบกวนต่อสิทธิการครอบครองของบุคคล เป็นการกระทำความผิดต่อผลประโยชน์ของทรัพย์สิน (property interests) ส่วนเหตุเดือดร้อนรำคาญเป็นการรบกวนต่อการใช้ประโยชน์ของเอกชน (interest in the private use) เป็นการกระทำความผิดต่อผลประโยชน์ของบุคคล (personal interests) โดยไม่ถึง

^{๑๕} อานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, การตีความกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๔๐๐-๔๐๕.

^{๑๖} สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม ๔, หน้า ๖๑๓.

ระดับที่เป็นการรบกวนสิทธิการครอบครอง^{๑๗} ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าคำพิพากษาของศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่า การใช้แผ่นไม้กระดานตีขวางทับประตูห้องแม้จะไม่มี การเข้าไป แต่ก็ถือเป็นการบุกรุกนั้นชอบแล้ว เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทบต่อสิ่งที่กฎหมายอาญามุ่งประสงค์จะให้ความคุ้มครองในกรณีนี้คือ สิทธิในการครอบครองอสังหาริมทรัพย์โดยปกติสุข ดังนั้น หากมีการเข้าไปหรือไม่เข้าไปแต่ได้กระทำการใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการรบกวนสิทธิการครอบครองอสังหาริมทรัพย์โดยปกติสุขย่อมเป็นการละเมิดต่อสิ่งที่กฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครอง เป็นความผิดอาญาฐานบุกรุก แต่ถ้าหากเป็นการเอาก้อนหินขว้างเข้าไป การเปิดวิทยุเสียงดัง การส่งเสียงดังรบกวน เป็นการกระทำ ความผิดต่อผลประโยชน์ของบุคคลเพื่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญมากกว่า จึงไม่เป็นความผิดอาญาฐานบุกรุก

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ ๒ กระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุข

ความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา ๓๖๒ ตอนท้ายเป็นการคุ้มครองสิทธิการครอบครองโดยปกติสุขของผู้ครอบครอง มิใช่คุ้มครองกรรมสิทธิ์ดังข้อความตอนแรก เช่น การใช้ไม้ตีขวางประตูหรือการปิดกั้นทางเข้าออก ซึ่งศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่าแม้จะปิดกั้นถนนที่อยู่เขตโฉนดที่ดินของตนเองก็ตาม แต่ถ้าหากกระทำการใด ๆ อันทำให้ผู้ครอบครองเข้าออกที่ดินไม่ได้ ย่อมถือเป็นการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุข* หรือการเข้าไปในโรงเรียนเพื่อขัดขวางไม่ให้มีการประชุมครูก็ถือเป็นการเข้าไปเพื่อรบกวนการครอบครองเช่นกัน**

การวินิจฉัยว่าการกระทำถึงขั้นรบกวนการครอบครองโดยปกติสุขหรือไม่ จำเป็นต้องพิจารณาตามจารีตประเพณีด้วย^{๑๘} เช่น การเข้าไปส่งจดหมาย หรือเข้าไปส่งใบแจ้งหนี้ค่าไฟฟ้า ตามความรู้สึกของคนในสังคมย่อมมองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ใช่การรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์โดยปกติสุข

องค์ประกอบภายในข้อที่ ๑ เจตนาธรรมดา เช่นเดียวกับที่ได้อธิบายไปแล้วตามข้างต้น

^{๑๗} Anthony Z. Roisman, Alexander Wolff “TRESPASS BY POLLUTION: REMEDY BY MANDATORY INJUNCTION,” 2010 Fordham Environmental Law Review [online] 2011, December 16, Available from <http://international.westlaw.com>

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๘๘/๒๕๓๗

** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๖๖/๒๕๒๕

^{๑๘} สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม ๔, หน้า ๖๑๕.

๓.๑.๓ การยกย้าย ทำลายเครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์

ความผิดฐานยกย้ายหรือทำลายเครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ความผิดนี้มีคุณธรรมทางกฎหมายซึ่งเป็นสิ่งที่กฎหมายมุ่งให้ความคุ้มครอง คือ ความมีอำนาจอย่างเป็นเจ้าของเหนืออสังหาริมทรัพย์^{๑๙} ความผิดดังกล่าวมีองค์ประกอบความผิด ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก

๑. ยกย้ายหรือทำลาย
๒. เครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

องค์ประกอบภายใน

๑. เจตนาธรรมดา
๒. เจตนาพิเศษ เพื่อถือเอาอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ ๑ ยกย้ายหรือทำลาย

ยกย้าย คือ การทำให้เคลื่อนที่จากที่เดิมไปอยู่อีกที่หนึ่ง เช่น การขยับเคลื่อนไปที่อื่นที่ไม่ใช่ที่เดิม

ทำลาย คือ การทำให้แตกหัก การทำให้หมดสิ้นไป เช่น การรื้อรั้วซึ่งเป็นเครื่องหมายเขตแห่งที่ดิน*

การยกย้ายหรือทำลายที่เป็นความผิดตามมาตรา^{๑๙}นี้ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น ดังนั้น หากกระทำการยกย้ายหรือทำลายในที่ดินของตนหรือที่สาธารณะ ก็ถือเป็นความผิด

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ ๒ เครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

เครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์ คือ สิ่งที่ปลูก ปักหรือทำไว้บนพื้นดิน เช่น หลักเขตที่เจ้าพนักงานที่ดินปักไว้ เครื่องหมายที่เอกชนทำขึ้น เป็นต้นว่า ร้วกำแพง เสาปูน ร้วลวดหนาม

^{๑๙} คณิต ณ นคร, คำบรรยายกฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, หน้า ๒๗๐.

* คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๒๗/๒๕๓๘

หรืออาจเป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติ เช่น ไม้ยืนต้น แนวคูน้ำ คันดิน เป็นต้น ดังนั้น เครื่องหมายเขตจึงไม่จำเป็นต้องเป็นของที่หน่วยงานของรัฐทำขึ้น หากเพียงแต่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องมีขึ้นเพื่อแสดงอาณาเขตของที่ดินที่บุคคลมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองแห่งอสังหาริมทรัพย์ที่ย่อมถือเป็นเครื่องหมายเขต

องค์ประกอบภายในข้อที่ ๑ เจตนาธรรมดา

องค์ประกอบภายในข้อที่ ๒ เจตนาพิเศษ เพื่อถือเอาอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม

๓.๑.๔ การบุกรุกเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์ หรือสำนักงาน

ความผิดฐานบุกรุกเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์ หรือสำนักงาน มีคุณธรรมทางกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่กฎหมายมุ่งให้ความคุ้มครอง คือ สิทธิของเจ้าบ้าน โดยสิทธิของเจ้าบ้านเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในสถานที่ที่บุคคลมีอิสระที่จะกระทำการใด ๆ ภายในสถานที่ที่ตนครอบครองได้อย่างสงบปราศจากการรบกวน^{๒๐} ความผิดฐานบุกรุกตามมาตรานี้มีองค์ประกอบความผิด คือ

องค์ประกอบภายนอก

๑. เข้าไปหรือซ่อนตัวอยู่ หรือไม่ยอมออกเมื่อผู้มีสิทธิที่จะห้ามมิให้เข้าไปได้ไล่ให้ออก
๒. ในเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์ หรือสำนักงานในความครอบครองของผู้อื่น
๓. โดยไม่มีเหตุอันสมควร

องค์ประกอบภายใน

๑. เจตนาธรรมดา

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ ๑ ลักษณะการกระทำที่เป็นความผิด ได้แก่ เข้าไปหรือซ่อนตัวอยู่ หรือไม่ยอมออกเมื่อผู้มีสิทธิที่จะห้ามมิให้เข้าไปได้ไล่ให้ออก

เข้าไป คือ การที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายได้ล่วงล้ำเข้าไป

^{๒๐} คณิต ณ นคร, คำบรรยายกฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, หน้า ๒๗๒-๒๗๘.

ซ่อนตัวอยู่ คือ การเข้าไปอยู่ในลักษณะซ่อนเร้นปกปิดมิให้ผู้ครอบครองหรือผู้ดูแลสถานที่พบเห็น โดยในเวลาที่เขาไปอาจไม่มีความผิดเพราะผู้ครอบครองสถานที่อนุญาตให้เข้าไป แต่เมื่อเสร็จธุระแล้วกลับซ่อนตัวอยู่ในสถานที่นั้น

ไม่ยอมออกเมื่อผู้มีสิทธิที่จะห้ามมิให้เข้าไปได้ไล่ให้ออก กล่าวคือ แม้การเข้าไปครั้งแรกนั้นอาจไม่มีความผิดเพราะได้รับความยินยอมหรือมีการอนุญาตให้เข้าไป แต่จะเป็นความผิดต่อเมื่อผู้มีสิทธิที่จะห้ามมิให้เข้าไปได้ไล่ให้ออกแล้วไม่ยอมออก ซึ่งผู้มีสิทธิที่จะห้ามมิให้เข้าไป ได้แก่ ผู้ครอบครองหรือเจ้าของสถานที่นั้น^{๒๑} ตลอดจนบุคคลผู้ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ในการจัดการหรือดูแลรักษา^{๒๒} เช่น ผู้จัดการบริษัท พนักงานรักษาความปลอดภัยสถานที่นั้นด้วย

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ ๒ ในเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์ หรือสำนักงาน ในความครอบครองของผู้อื่น

เคหสถาน มีความหมายตามบทนิยามใน มาตรา ๑ (๔) ซึ่งหมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพ ซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม ทำให้เห็นว่า เคหสถาน มีความหมายเป็น ๒ ประการคือ

(๑) ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย อันได้แก่ เรือน โรง เรือ หรือแพ โดยจะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้คุ้มครองแต่เพียงอสังหาริมทรัพย์เท่านั้น แต่ยังคุ้มครองถึงสังหาริมทรัพย์ด้วย เช่น เรือ แพ ข้อสำคัญคือ ต้องเป็นที่ที่คนใช้อยู่อาศัยตามปกติ มิใช่ชั่วคราวชั่วคราว ดังนั้น เกวียนที่เจ้าของใช้เป็นที่อยู่อาศัยประจำตลอดทั้งกลางวันและกลางคืนจึงมีลักษณะเป็นเคหสถาน* แต่ทั้งนี้ ก็ไม่ถึงระดับต้องมีการอยู่อาศัยอย่างเป็นประจำเพียงแต่เป็นที่อยู่อาศัยตามปกติก็พอ เช่น ที่พักคนงานก่อสร้างในระหว่างที่มีการก่อสร้าง* หรือห้องแถวที่ใช้เก็บของแต่มีคนนอนเฝ้าเป็นประจำ**

(๒) บริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย คือ บริเวณโดยรอบของเคหสถานไม่ว่าจะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม จะมีบริเวณมากน้อยเพียงใดจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกามีการกำหนดหลักอยู่ ๒ หลักในการพิจารณา คือ หลักการพิจารณาจากสภาพของที่อยู่อาศัย และหลักการใช้ประโยชน์ โดยหลักการพิจารณาจากสภาพของที่อยู่อาศัย โดยศาลพิจารณาจากความใกล้ชิดติดกันกับที่อยู่อาศัย

^{๒๑} ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า ๑๗๐.

^{๒๒} สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม ๔, หน้า ๖๓๓.

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๒/๒๕๗๑

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๕๗/๒๕๑๖

** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๑๒/๒๕๐๔

เช่น สนามหญ้าไม่มีรั้วล้อมรอบ ไม่มีเครื่องหมายแสดงให้ทราบว่าเป็นแนวเขตของบ้านพัก แต่ก็เป็นที่เห็นได้ว่าสนามหญ้าที่เกิดเหตุนี้ได้อยู่หน้าบ้านพักซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย จึงถือได้ว่าเป็นเคหสถานของผู้เสียหาย^{***} หรือเล่าไก่ซึ่งอยู่ห่างจากบ้าน ๑ เมตร เป็นบริเวณเคหสถาน[†] ส่วนหลักการพิจารณาโดยอาศัยการใช้ประโยชน์ เป็นการดูจากบริเวณโดยรอบว่ามีการใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด เช่น สถานที่เกิดเหตุมีการใช้ประโยชน์บริเวณรอบบ้านเป็นที่วางสิ่งของเครื่องใช้อยู่โดยรอบทางด้านหลังมีโอ่งน้ำและถัวยขามวางอยู่ ก็มีหลังค้ายื่นออกมาคลุม^{††} เช่นนี้บริเวณดังกล่าวย่อมถือเป็นเคหสถานด้วย

อาคารเก็บรักษาทรัพย์ ตามมาตรานี้หมายถึง สิ่งปลูกสร้างใด ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บรักษาทรัพย์ เช่น โกดังเก็บสินค้า คลังสินค้า โรงพักสินค้า

สำนักงาน ในที่นี้หมายถึง สถานที่ทำงานหรือสถานที่ประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นสำนักงานใหญ่หรือที่ทำการสาขา^{๒๓} และไม่ว่าจะเป็นของเอกชนหรือของราชการ

สถานที่ทั้ง ๓ ประเภทนี้ จะเห็นได้ว่า เคหสถานนั้นนอกจากจะหมายถึงตัวอาคารแล้วยังหมายถึงบริเวณโดยรอบด้วย ส่วนอาคารเก็บรักษาทรัพย์และสำนักงานมีความหมายเฉพาะถึงตัวอาคารเท่านั้น ไม่รวมบริเวณโดยรอบด้วย

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ ๓ โดยไม่มีเหตุอันสมควร

การเข้าไปโดยไม่มีเหตุอันสมควร คือ การเข้าไปโดยไม่มีอำนาจหรือไม่มีสิทธิที่จะกระทำเช่นนั้นได้ เช่น การเข้าไปทำร้ายผู้อื่นในบ้าน^{†††} เข้าไปหาเรื่องชวนทะเลาะวิวาท[‡] การเข้าไปค้นโดยไม่มีหมายค้น^{††} เข้าไปโดยมีเจตนาทางชู้สาว^{††††} การเข้าไปในส่วนที่ไม่ได้รับอนุญาต^{†††††} เป็นต้น

องค์ประกอบภายในข้อที่ ๑ เจตนาธรรมดา

*** คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๙/๒๕๓๙ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๐๔/๒๕๔๖ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

† คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๙๓/๒๕๐๙

†† คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๗๙๕/๒๕๕๒

๒๓ สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม ๔, หน้า ๖๒๗.

††† คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๐๕/๒๕๐๗

‡ คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๒๔/๒๕๓๕

†† คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๖/๒๕๑๕

††† คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๗๓/๒๕๒๘

†††† คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๐๗/๒๕๒๗

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ วรรคสอง และผู้กระทำจะต้องรู้ข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบของความผิดด้วยว่าเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์สินหรือสำนักงานนั้นอยู่ใน ความครอบครองของผู้อื่น

๓.๒ การกำหนดเหตุกรรจ์ในความผิดฐานบุกรุกตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๕ ซึ่งกำหนดว่าถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๖๒ มาตรา ๓๖๓ หรือมาตรา ๓๖๔ ได้กระทำโดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

(๑) โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

คำว่า ใช้กำลังประทุษร้าย ในที่นี้มีความหมายตามคำนิยามใน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๖) ซึ่งหมายความว่า ทำการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจของบุคคล ไม่ว่าจะทำด้วยใช้ แรงกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใด และยังหมายความรวมถึงการกระทำใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลอยู่ใน ภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ด้วย ไม่ว่าจะโดยการใช้ยาทำให้มีเมมา การสะกดจิต หรือวิธีอื่นใดอัน คล้ายคลึงกัน

(๒) โดยมีอาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๕) ได้ให้คำนิยามคำว่า “อาวุธ” โดยแบ่งเป็น อาวุธโดย สภาพ และสิ่งที่ไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ โดยอาวุธโดยสภาพ เช่น ปืน ระเบิด มีด ดาบ ส่วนสิ่งซึ่งไม่เป็น อาวุธโดยสภาพ แต่หากได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ ก็ถือ เป็นอาวุธเช่นกัน กล่าวคือ เป็นทรัพย์สินที่ใช้ตามปกติ แต่มีเจตนาที่จะใช้ทรัพย์สินนั้นทำอันตราย สาหัส ดังนั้น ถ้าหากไม่มีเจตนาที่จะใช้ทำอันตรายสาหัส เช่น ใช้จอบเสียมอันเป็นเครื่องมือขุดดินเข้าไป ขุดดินในที่นาของผู้อื่น ย่อมไม่ถือว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นอาวุธ เพราะไม่ได้ใช้จอบเสียมเพื่อทำ อันตรายสาหัส

ตัวอย่างการกระทำที่ต้องด้วยเหตุกรรจ์ในเรื่องบุกรุกข้อนี้ เช่น การใช้ปืนยิงขู่เพื่อไล่ผู้อื่นให้ ออกไปจากสถานที่ที่ผู้นั้นครอบครองอยู่ การใช้อาวุธปืนเข้าไปข่มขู่ผู้ที่อาศัยอยู่บ้าน

ส่วนกรณีการร่วมกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป หมายความว่า เป็นการกระทำใน ลักษณะของตัวการร่วม คือ แต่ละคนมีเจตนาที่จะกระทำความผิดร่วมกัน โดยไม่รวมถึงกรณีของผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน

(๓) ในเวลากลางคืน

คำว่า ในเวลากลางคืน ในที่นี้มีความหมายตามคำนิยามใน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๑๑) ซึ่งหมายความว่า เวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น กล่าวคือ ดุที่การขึ้นและตกของพระอาทิตย์เป็นสำคัญ

หากการกระทำความผิดฐานบุกรุกมีลักษณะการกระทำที่ต้องด้วยเหตุฉกรรจ์ตามที่กำหนดไว้ ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษเพิ่มขึ้นโดยมีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓.๓ ความผิดเกี่ยวกับสาธารณสถานและสถานที่สำคัญตามบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะ

๓.๓.๑ ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗

ประมวลกฎหมายที่ดินให้ความคุ้มครองที่ดินของรัฐจากการถูกบุกรุก ซึ่งที่ดินของรัฐ เช่น ที่ดินที่รัฐดูแล ที่เชิงเขา ที่บริเวณเขา โดยได้ห้ามบุคคลใด ๆ เข้าไปครอบครอง ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ หากมีการเข้าไปยึดถือ ครอบครอง หรือไปกระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ที่ดินดังกล่าวโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้เข้าไปยึดถือ ครอบครองมีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๙^{๒๔} แบ่งแยกออกเป็น ๒ กรณี คือ

(๑) กรณีการเข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดินของรัฐเกิดขึ้นก่อนมีการประกาศใช้

พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ได้รับมอบหมายจากพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการบังคับตามกฎหมายคือ การแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ฝ่าฝืนออกไปจากที่ดินของรัฐภายในระยะเวลาที่กำหนดก่อน หากไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๒๕}

(๒) กรณีการเข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดินของรัฐเกิดขึ้นภายหลังการประกาศใช้

กรณีการเข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดินของรัฐที่เกิดขึ้นภายหลังการประกาศใช้ กรณีนี้ต้องดำเนินคดี ไม่สามารถแจ้งเป็นหนังสือให้ออกไปได้ ผู้เข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดินของรัฐต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๒๖}

ถ้าการเข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดินของรัฐที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกัน หรือที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายที่ดินยังกำหนดให้จำนวนพื้นที่ที่

^{๒๔} ประมวลกฎหมายที่ดิน, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๗๑ (วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๗), มาตรา ๙.

^{๒๕} ประมวลกฎหมายที่ดิน, มาตรา ๑๐๘.

^{๒๖} ประมวลกฎหมายที่ดิน, มาตรา ๑๐๘ ทวิ.

เข้าไปครอบครองเป็นเหตุเพิ่มโทษด้วย กล่าวคือ หากเป็นการเข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดินของรัฐเป็นเนื้อที่เกินกว่า ๕๐ ไร่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓.๓.๒ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ กำหนดให้การเข้ายึดถือ ครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่นเป็นความผิด^{๒๗} ผู้ทำการเข้ายึดถือ ครอบครองป่าต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเป็นกรณีที่เข้าไปยึดถือ ครอบครองเนื้อที่ป่าเกินกว่า ๒๕ ไร่ ถือเป็นเหตุเพิ่มโทษ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท^{๒๘}

ทั้งนี้ มาตรา ๔ (๑) ได้กำหนดคำนิยามคำว่า ป่า ให้หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาว่าที่ดินบางแห่งที่ไม่ได้มีลักษณะเป็นป่าโดยสภาพเป็นต้นว่า ที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่ไม่มีต้นไม้ขึ้นอยู่เลย หากมีการเข้าไปยึดถือ ครอบครอง ผู้นั้นย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ ซึ่งไม่น่าจะตรงกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่มุ่งคุ้มครองป่าไม้ที่เป็นทรัพยากรอันสำคัญต่อระบบนิเวศน์ไม่ให้ถูกทำลาย และจะถือว่าผู้กระทำผิดมีเจตนาที่จะเข้าไปยึดถือ ครอบครองป่ามิได้ เพราะผู้กระทำผิดมิได้รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิด

๓.๓.๓ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้กำหนดห้ามบุคคลเข้ายึดถือ ครอบครองทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัยในที่ดินเขตป่าสงวนแห่งชาติ^{๒๙} ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน - ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๕,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ บาท หากเป็นการเข้าไปยึดถือ ครอบครองป่าสงวนแห่งชาติเนื้อที่เกินกว่า ๒๕ ไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรป่าไม้ที่มีค่าก็ดี หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อต้นน้ำลำธารก็ดี ถือเป็นเหตุเพิ่มโทษ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ - ๑๕๐,๐๐๐ บาท^{๓๐}

^{๒๗} พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๕๘ (วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๔), มาตรา ๕๔.

^{๒๘} พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔, มาตรา ๗๒ ตี.

^{๒๙} พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๘๑ (วันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๗), มาตรา

^{๓๐} พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗, มาตรา ๓๑.

ทั้งนี้ พื้นที่ใดที่จะเป็นป่าสงวนแห่งชาติ จะต้องมีการออกกฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาติก่อนตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนดในพระราชบัญญัติ^{๓๑} จึงเห็นได้ว่า คำนิยามของคำว่าป่าสงวนแห่งชาติ มีการกำหนดที่ชัดเจน มีความเป็นเฉพาะ ไม่อ้างอิงคำนิยามจากกฎหมายอื่น

๓.๓.๔ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

ที่ดินที่มีการกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔^{๓๒} จะได้รับความคุ้มครองจากการถูกรบกวนซึ่งในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานบุกรุก ได้แก่ การห้ามกระทำการตามมาตรา ๑๖^{๓๓} ดังนี้

(๑) การยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงการก่อสร้าง แฝ้วถาง หรือเผาป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๓๔}

(๒) การปิดกั้นหรือทำให้เกิดการกีดขวางไม่ว่าจะเป็นทางน้ำหรือทางบกในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๓๕}

(๓) การเข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท^{๓๖}

๓.๓.๕ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้การบุกรุกโบราณสถาน การทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์แก่โบราณสถานเป็นความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๗ ปี หรือปรับไม่เกิน ๗๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเป็นการบุกรุกโบราณสถานที่มีการขึ้น

^{๓๑} พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗, มาตรา ๔.

^{๓๒} พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๗๘ (วันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๘), มาตรา ๔ (๒).

^{๓๓} พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔, มาตรา ๑๖.

^{๓๔} พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔, มาตรา ๒๔.

^{๓๕} พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔, มาตรา ๒๕.

^{๓๖} พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔, มาตรา ๒๗.

ทะเบียนแล้ว ผู้บุกรุกต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี ปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๓๗}

๓.๓.๖ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ ห้ามกระทำการปิดกั้นทางหลวง การวางวัตถุที่แหลมคมหรือมีคม หรือนำสิ่งใดมาขวางบนทางหลวง^{๓๘} หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๓๙}

จะเห็นได้ว่าทางหลวงเป็นสาธารณสถานที่ประชาชนทั่วไปมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปใช้ได้ การสัญจรไปมาตามปกติบนทางหลวงจึงไม่เป็นความผิดฐานบุกรุก แต่ทั้งนี้ หากมีการกระทำใด ๆ อันเป็นการก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่การสัญจรบนทางหลวงย่อมถือว่ามี ความผิด ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ไม่ได้กำหนดว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานบุกรุกไว้โดยตรง เนื่องจากแนวคิดที่มองว่าทางหลวงเป็นสาธารณสถาน แต่อย่างไรก็ดี การใช้สิทธิในสาธารณสถานก็ต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชนผู้อื่นด้วย พระราชบัญญัติทางหลวง จึงได้มีบทบัญญัติห้ามกระทำการปิดกั้นทางหลวงดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๓.๓.๗ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ กำหนดให้การเข้าไปในเรือนจำโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่เป็นความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๔๐}

กฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงแนวคิดในเรื่องการคุ้มครองสถานที่สำคัญจากการถูกรบกวนโดยการบุกรุก แม้บทบัญญัติของกฎหมายจะไม่ใช่คำว่า “บุกรุก” เนื่องจากสถานที่สำคัญตามตัวอย่างข้างต้นเป็นสาธารณสถานซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปในสถานที่นั้น หากจะบัญญัติให้การเข้าไปรบกวนการครอบครองเป็นการบุกรุกย่อมจะไม่เหมาะสม ดังนั้น กฎหมายเฉพาะตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นจึงใช้คำว่า “เข้าไปยึดถือ ครอบครอง” “เข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต” “ปิดกั้นหรือกีดขวาง” “เข้าไปเพื่อดำเนินการหาประโยชน์” เป็นองค์ประกอบของ

^{๓๗} พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๗๘ (วันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๔), มาตรา ๓๒.

^{๓๘} พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๐๙ (วันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕), มาตรา ๓๙.

^{๓๙} พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕, มาตรา ๗๒.

^{๔๐} พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๕๓ (วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๙), มาตรา ๔๕.

ความผิดแทนการบัญญัติคำว่า “บุกรุก” แต่ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากลักษณะการกระทำที่มีการเข้าไป โดยไม่ได้รับอนุญาตก็ดี การเข้าไปยึดถือ ครอบครองก็ดี การเข้าไปดำเนินการหาประโยชน์ก็ดี ตลอดจนการปิดกั้นหรือกีดขวางโดยที่ผู้กระทำไม่มีเหตุอันชอบธรรมตามกฎหมายที่จะอ้างได้ตามกฎหมาย การเข้าไปเช่นนี้ย่อมถือเป็นการบุกรุกอย่างหนึ่งจากลักษณะแห่งการกระทำนั่นเอง

เมื่อทำการศึกษาบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาในความผิดฐานบุกรุกและกฎหมาย เฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นได้ว่ากฎหมายเฉพาะต่าง ๆ มีการให้ความสำคัญคุ้มครองแก่สถานที่สำคัญ โดยกำหนดให้การกระทำที่มีลักษณะเป็นการบุกรุกเป็นความผิดและมีอัตราโทษแตกต่างจากประมวล กฎหมายอาญา โดยมีรายละเอียดดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะความผิดและอัตราโทษในความผิดฐานบุกรุกตามประมวล กฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติเฉพาะ

กฎหมาย	ลักษณะความผิด	อัตราโทษ
ประมวลกฎหมายอาญา	๑. การบุกรุกเพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ ๒. การบุกรุกเข้าไปปรกอบการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ ๓. การย้าย ทำลายเครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์ ๔. การบุกรุกเคหสถาน - กรณีต้องด้วยเหตุฉกรรจ์	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี/ปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกไม่เกิน ๑ ปี/ปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกไม่เกิน ๓ ปี/ปรับไม่เกิน ๖,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกไม่เกิน ๑ ปี/ปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกไม่เกิน ๕ ปี/ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ มาตรา ๙	การเข้าไปครอบครอง ใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ - กรณีเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ - กรณีเข้าไปครอบครอง เนื้อที่เกินกว่า ๕๐ ไร่	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี/ปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกไม่เกิน ๓ ปี/ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกไม่เกิน ๕ ปี/ปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ มาตรา ๕๔	การเข้ายึดถือ ครอบครองป่า - กรณีเข้าไปครอบครอง เนื้อที่เกินกว่า ๒๕ ไร่	จำคุกไม่เกิน ๕ ปี/ปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท
พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๑๔	การเข้ายึดถือ ครอบครองทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัย - กรณีเข้าไปครอบครอง เนื้อที่เกินกว่า ๒๕ ไร่	จำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน - ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๕,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ บาท จำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ - ๑๕๐,๐๐๐ บาท

กฎหมาย	ลักษณะความผิด	อัตราโทษ
พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๑๖	การเข้ายึดถือหรือครอบครองที่ดิน การปิดหรือทำให้กีดขวางแก่ทางนาหรือทางบก การเข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์	จำคุกไม่เกิน ๕ ปี/ปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกไม่เกิน ๑ เดือน/ปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๓๒	บุกรุกโบราณสถาน บุกรุกโบราณสถานที่มีการขึ้นทะเบียนแล้ว	จำคุกไม่เกิน ๗ ปี/ปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี/ปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๙	การปิดกั้นทางหลวง	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี/ปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔๕	การเข้าไปในเรือนจำโดยไม่ได้รับอนุญาต จากเจ้าหน้าที่	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี/ปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓.๔ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบตามรัฐธรรมนูญและความผิดที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม

๓.๔.๑ ความหมายของการชุมนุมโดยสงบ

การชุมนุมเป็นการรวมกลุ่มกันของประชาชนเพื่อพบปะสนทนา ไม่ว่าจะมิวัตถุประสงค์ใด ๆ เช่น การชุมนุมทางการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ถือเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ (Freedom of Assembly) โดยได้รวมเสรีภาพด้านอื่นเข้าไว้ด้วยกัน เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการสื่อสาร ซึ่งมีการรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ (The Universal Declaration of Human Rights 1988) (UDHR) มาตรา ๒๐ (๑) กำหนดว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการชุมนุมและการสมาคมโดยสงบ”^{*}

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ (International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) 1966) ข้อ ๒๑ กำหนดว่า “สิทธิในการชุมนุมโดยสงบย่อมได้รับการรับรอง การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้ นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงพอที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติหรือความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยของสังคม การสาธารณสุขหรือศีลธรรมของประชาชน หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น”^{๔๑}

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้รับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบเอาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช ๒๕๕๐) มาตรา ๖๓ กำหนดว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ”^{๔๒}

“สิทธิ” หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลที่จะกระทำการอันเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เมื่อมีสิทธิก็ทำให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นที่จะไม่ละเมิดสิทธิเช่นว่านั้น^{๔๓}

^{*} International Covenant on Civil and Political Rights 1966 Article 20 (1) Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and association.

^{๔๑} กุลพล พลวัน, สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย (ม.ป.ท.: ม.ป.พ. , [๒๕--]) น. ๒๖๔ Article 21 The right of peaceful assembly shall be recognized. No restrictions may be placed on the exercise of this right other than those imposed in conformity with the law and which are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, public order, the protection of public health or morals or the protection of the rights and freedoms of others.

^{๔๒} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช ๒๕๕๐), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๔ (วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐), มาตรา ๖๓.

“เสรีภาพ” หมายถึง สภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามความประสงค์ของตนโดยไม่ถูกรบกวนจากบุคคลอื่น^{๔๔} แต่จะต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่นด้วย^{๔๕}

เสรีภาพตามแนวคิดสำนักกฎหมายฝ่ายธรรมชาติมองว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีอิสระและมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่มีใครยิ่งใหญ่หรือมีสิทธิเหนือกว่าบุคคลอื่น โดยสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่มีสถานภาพแห่งความเป็นมนุษย์ (Human rights) และสิทธิดังกล่าวนี้ไม่สามารถโอนให้กับผู้หนึ่งผู้ใดได้ หรือแม้แต่รัฐเองก็ไม่อาจพรากสิทธิดังกล่าวออกไปได้^{๔๖} การที่รัฐจะออกกฎหมายที่เป็น การจำกัดหรือควบคุมเสรีภาพของบุคคลจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อการใช้เสรีภาพนั้นเป็นการก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่สังคมเท่านั้น

บทบัญญัติกฎหมายของประเทศต่าง ๆ มีการคุ้มครองเสรีภาพของประชาชนเอาไว้ เช่น รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ ของประเทศสหรัฐอเมริกามีการใช้คำว่า สิทธิ ทั้งที่เมื่อพิจารณาจากสภาพแห่งเนื้อหาแล้วมีลักษณะเป็นเสรีภาพมากกว่า เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในการนับถือศาสนา

ดังนั้น การที่มองว่าการชุมนุมเป็นสิทธิหรือเสรีภาพ ก็ขึ้นอยู่กับแนวคิดเบื้องหลังในการออกกฎหมายหรือหลักเกณฑ์นั้น เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ใช้คำว่าว่า การชุมนุมเป็นสิทธิก็เนื่องด้วยเป็นการมองตามหลักของสิทธิมนุษยชน ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยใช้คำว่า การชุมนุมเป็นเสรีภาพก็เนื่องด้วยมองว่าเป็นอิสระในการชุมนุม แต่ทั้งนี้ การใช้เสรีภาพดังกล่าวก็ต้องอยู่ในขอบเขตของความเหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการล่วงละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น และต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่น

การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมต้องอยู่ภายใต้หลักความเหมาะสมทั้งในประเด็นเรื่องเวลา สถานที่ และวิธีการ (reasonable time, place, and manner restrictions)^{๔๗} และหากการชุมนุมเป็นการชุมนุมโดยสงบ (peaceful) ไม่ได้มีลักษณะเป็นการกีดขวาง (non-obstructive assembly)^{๔๘} ก็จะจำกัดการชุมนุมไม่ได้

^{๔๓} วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๓๘), หน้า ๒๒.

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๕} นพนิติ สุริยะ, สิทธิมนุษยชน (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๓๗), หน้า ๔๖.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗.

^{๔๗} STATE v. DAMERON 316 Or. 448, 853 P.2d 1285

^{๔๘} Director of Public Prosecutions Respondent v Jones (Margaret) and Another Appellants [1999] 2 W.L.R.

๓.๔.๒ ประเภทของการชุมนุมโดยสงบ

การชุมนุมสาธารณะ (Public meeting) ตามหลักกฎหมายต่างประเทศ ออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. การชุมนุมอยู่กับที่ (Assembly) คือ การที่ประชาชนมาชุมนุมรวมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง หรือเรียกร้องขอความเป็นธรรมจากรัฐโดยมาชุมนุมกันในที่สาธารณะ ในสวนสาธารณะ โดยเป็นการชุมนุมอยู่กับที่ ที่ไม่มีการเคลื่อนย้ายการชุมนุม และจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่สุจริตไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง ไม่ขัดต่อหลักการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

๒. การเดินขบวน (Demonstration) คือ การชุมนุมของประชาชนที่เดินไปตามท้องถนน เพื่อเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ต่อรัฐ โดยมีการเคลื่อนย้ายการชุมนุมเดินขบวนไปยังสถานที่ต่าง ๆ แต่จะต้องไม่ขัดต่อหลักความสงบของประชาชนที่จะใช้ทางสาธารณะ

๓.๔.๓ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการชุมนุมโดยสงบในพื้นที่สาธารณะ

(๑) ต้องเป็นการชุมนุมในพื้นที่สาธารณะ หากเป็นการชุมนุมในที่ดินหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นย่อมถือเป็นการต้องห้าม^{๕๙}

แต่ทั้งนี้ สาธารณสถานบางที่อาจตกอยู่ภายใต้การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุม โดยต้องไม่กระทบต่อเสรีภาพของผู้อื่นด้วย เป็นต้นว่า ทางหลวงเป็นสถานที่ที่ประชาชนมีสิทธิใช้ในการสัญจรไป-มา อย่างเสรี (right of passing and re-passing) แต่ไม่มีสิทธิขวางการใช้ถนนนั้น (not of standing still) เช่น Highway Act, 1835 ของประเทศอังกฤษ

(๒) ต้องเป็นการชุมนุมโดยสงบ ปราศจากอาวุธ ไม่มีเจตนาเพื่อก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย (breach of the peace) ไม่มีลักษณะของการปลุกปั่นให้ก่อจลาจล หรือการยั่วยุให้เกิดความโกรธแค้นอย่างรุนแรง หากเป็นการชุมนุมที่มีการปลุกปั่นหรือยั่วยุเจ้าหน้าที่รัฐสามารถใช้กำลังเพื่อสลายการชุมนุมนั้นได้^{๕๐}

^{๕๙} Lloyd Corporation v. tanner, 407 U.S. 551 (1972)

^{๕๐} Feiner v. New York, 340 U.S. 315 (1951) อ้างถึงใน มานิตย์ จุมปา และพรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา คำอธิบายเรียงมาตราพร้อมคำพิพากษาศาลฎีกา (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕๑.

(๓) ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าก่อน เช่น ตามกฎหมาย The Public Order Act 1986 กำหนดให้ต้องมีการแจ้งการจัดการชุมนุมต่อเจ้าหน้าที่ล่วงหน้าก่อน ๓-๗ วัน เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ชุมนุมและประชาชนผู้อื่น

๓.๔.๔ ความผิดเกี่ยวกับการชุมนุมโดยสงบ

ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะโดยตรง ทั้งนี้เคยมีการร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ แต่ร่างดังกล่าวก็ตกไปในชั้นพิจารณา ดังนั้นกฎหมายที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะโดยตรงจึงยังไม่มี^{๕๑} แต่อย่างไรก็ดี การชุมนุมโดยสงบถือเป็นเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครอง การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมจะกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนในการใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึกเท่านั้น^{๕๒}

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว แยกประเภทกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมได้ดังนี้

(๑) การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนในการใช้ที่สาธารณะ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

(๑.๑) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติจราจรทางบกมีขึ้นเพื่อคุ้มครองความสะดวกแก่ประชาชนในการใช้ทางสาธารณะ จึงได้มีการบัญญัติห้ามการเดินขบวนที่มีลักษณะเป็นการกีดขวางการจราจร^{๕๓} หรือกระทำการใด ๆ บนทางเดินเท้าหรือท้องถนนที่เป็นการกีดขวางผู้อื่นในการใช้สัญจรไปมาโดยไม่มีเหตุอันสมควร^{๕๔} หากเป็นการชุมนุมที่มีการเดินขบวนจะต้องมีการขออนุญาตใช้เส้นทางต่อเจ้าพนักงานจราจรก่อนจึงจะเป็นการเดินขบวนที่ชอบด้วยกฎหมาย หากฝ่าฝืนย่อมมีโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท^{๕๕}

^{๕๑} โสพล จริงจิตร และทิพย์พาพร ดันดีสุนทร, การชุมนุมสาธารณะ (กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๕๕), หน้า ๕๙-๖๐.

^{๕๒} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช ๒๕๕๐), มาตรา ๖๓ วรรคสอง.

^{๕๓} พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๙๖ (วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๒), มาตรา ๑๐๘.

^{๕๔} พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒, มาตรา ๑๐๙.

^{๕๕} พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒, มาตรา ๑๔๘.

(๑.๒) พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันความเดือดร้อนรำคาญจากการใช้เสียง เพราะการชุมนุมหากมีการใช้เครื่องขยายเสียงที่มีเสียงดังมากเกินไปจนอาจก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนผู้อื่น จึงต้องมีการขออนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน

(๒) การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมเพื่อเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม ในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

(๒.๑) พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรกำหนดหลักเกณฑ์ว่า ในกรณีปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แต่ยังไม่มีความจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ผู้อำนวยการโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนดห้ามเข้าหรือให้ออกจากบริเวณพื้นที่ อาคาร หรือสถานที่ที่กำหนดในห้วงเวลาที่ปฏิบัติการ^{๕๖} เช่น การออกข้อกำหนดห้ามเข้าบริเวณพื้นที่ อาคาร หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เว้นแต่เป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นบุคคลได้รับยกเว้น^{๕๗}

การฝ่าฝืนข้อกำหนดดังกล่าวมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒.๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕

พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉินมีเจตนารมณ์เพื่อให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารในแก้ไขสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐให้ยุติลงโดยเร็ว เพื่อให้รัฐสามารถรักษาความมั่นคง ความปลอดภัยของรัฐ และเป็นการรักษาสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว ซึ่งเป็นการรักษาประโยชน์ตามหลักเรื่องความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ

^{๕๖} พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๕ (วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑), มาตรา ๑๘.

^{๕๗} ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๐ (วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖), มาตรา ๒.

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดนิยามคำว่า สถานการณ์ฉุกเฉิน หมายความว่า สถานการณ์อันกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรืออันอาจทำให้ประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน หรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย การรบหรือการสงคราม^{๕๘} ซึ่งหากเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้น นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีสามารถประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน^{๕๙} และมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยสามารถใช้มาตรการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้เพื่อป้องกัน แก้อันตรายหรือระงับสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นตามความเหมาะสม^{๖๐} เช่น การออกประกาศห้ามการชุมนุมหรือมีวุ่นวายกันไม่ว่าจะเป็นสถานที่ใด ๆ หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงเพื่อให้เกิดความไม่เรียบร้อย การห้ามบุคคลออกนอกเคหสถานภายในระยะเวลาที่กำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ การห้ามการเสนอข่าว หรือสื่ออื่นใดที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือมีเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสารให้เกิดความเข้าใจผิด เป็นต้น

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบัญญัติที่เป็นการให้ความคุ้มครองสถานที่ กล่าวคือ มีการให้อำนาจคณะกรรมการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉินสามารถออกประกาศห้ามการใช้อาคาร หรือเข้าไปหรืออยู่ในสถานที่ใด ๆ หรือห้ามเข้าไปในพื้นที่ที่กำหนดได้^{๖๑} เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับสถานที่ เช่น การห้ามเข้าไปในบริเวณอาคารทำเนียบรัฐบาลและพื้นที่โดยรอบ เว้นแต่เป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่^{๖๒}

การฝ่าฝืนประกาศดังกล่าวมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากการศึกษาความผิดฐานบุกรุกตามกฎหมายไทยทั้งจากประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ จะเห็นได้ถึงแนวคิดในการคุ้มครองสถานที่สำคัญซึ่งมักเป็นสาธารณสถานซึ่งประชาชนทั่วไปมีความชอบธรรมสามารถเข้าไปใช้ได้ นอกจากนี้การเข้าไปยังถือเป็นเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้อีกด้วย แต่อย่างไรก็ดี การใช้เสรีภาพนั้นก็ต้องอยู่ในความเหมาะสม เคารพเสรีภาพของผู้อื่น ไม่เกินขอบเขตจนเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการใช้สถานที่ของผู้อื่นด้วย

^{๕๘} พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๒ (วันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕), มาตรา ๔.

^{๕๙} พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕, มาตรา ๕.

^{๖๐} พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕, มาตรา ๖.

^{๖๑} พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕, มาตรา ๙.

^{๖๒} ประกาศศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน เรื่อง ห้ามใช้อาคาร หรือเข้าไป หรืออยู่ในสถานที่ใด ๆ หรือห้ามเข้าไปในพื้นที่ใด ๆ, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๗ (วันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓), ข้อ ๑.

กฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวมีการกำหนดไว้หลายฉบับซึ่งบางฉบับมีอัตราโทษต่ำ บางฉบับเป็นกฎหมายพิเศษที่ต้องรอให้เกิดเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดก่อนจึงจะสามารถมีผลใช้บังคับได้ หากหมดสถานการณ์ที่เป็นเงื่อนไขในการออกกฎหมายนั้นแล้วก็ต้องยกเลิก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสถานที่สำคัญยังไม่เพียงพอ ซึ่งในบทต่อไปผู้เขียนจะได้ทำการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญอันได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศโรมาเนีย และประเทศเยอรมนี อันจะเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดเพื่อคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญของประเทศไทยต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ ๔

ความผิดเกี่ยวกับสาธารณสถานและสถานที่สำคัญตามกฎหมายต่างประเทศ

ในบทนี้เป็นการศึกษาความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญตามกฎหมายต่างประเทศ โดยผู้เขียนได้ทำการศึกษาความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกตามกฎหมายต่างประเทศ เพราะเป็นความผิดที่เป็นการคุ้มครองสถานที่สำคัญ ซึ่งประเทศที่นำมาศึกษาได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยได้ศึกษาจากกฎหมายของรัฐบาลกลางและกฎหมายของมลรัฐมินเนโซต้า มลรัฐออริโชนา ประเทศอังกฤษ ประเทศโรมาเนีย และประเทศเยอรมนี เพื่อจะได้ทราบถึงการกำหนดสถานที่สำคัญ ฐานความผิดและองค์ประกอบความผิดของกฎหมายในแต่ละประเทศ อันจะเป็นประโยชน์ในการนำมาปรับใช้ในการกำหนดความผิดสำหรับประเทศไทยต่อไป

๔.๑ ลักษณะของการกระทำความผิดฐานบุกรุก

การกระทำความผิดอาญาฐานบุกรุก (Criminal Trespass) ตามกฎหมายต่างประเทศ มีลักษณะดังนี้

(๑) การเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Trespass by enter unlawfully)^๑ เช่น การได้รับคำเชิญให้เข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ได้เปิดสำหรับสาธารณชน (not open to the public) ย่อมถือเป็นกรณีที่ว่า “ได้รับอนุญาตหรือมีสิทธิพิเศษ” (licensed or privileged)

(๒) การปฏิเสธไม่ยอมออกจากสถานที่ เมื่อผู้ดูแลสถานที่ (Person in charge) มีคำบอกกล่าวโดยชอบด้วยกฎหมายให้ออกจากสถานที่นั้น (Trespass by refusing order to leave)^๒

สาธารณสถานเป็นสถานที่ที่บุคคลมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญในการคงอยู่ในสาธารณสถานนั้น แต่ก็เป็นสิทธิที่มีขอบเขตจำกัด หากมีการใช้สิทธิดังกล่าวไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือละเมิดต่อสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น เจ้าหน้าที่สามารถให้ออกจากสถานที่ดังกล่าวได้

(๓) การกลับเข้ามาในสถานที่ภายในระยะเวลาที่กำหนดนับแต่เมื่อได้รับคำบอกกล่าวให้ออกไป โดยปราศจากสิทธิอันอาจอ้างได้ตามกฎหมาย (Trespass by re-entering) เช่น กฎหมายอาญาของมลรัฐมินเนโซต้า กำหนดระยะเวลาไว้ ๑ ปี กรณีที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น^๓

^๑ Oregon Revised Statutes (ORS) section 164.245 Criminal trespass in the second degree.

(1) A person commits the crime of criminal trespass in the second degree if the person enters or remains unlawfully in a motor vehicle or in or upon premises.

^๒ Oregon Revised Statutes (ORS) section 164.245 Criminal trespass in the second degree. (1)

^๓ Minnesota Statutes, section 609.605, subdivision 1 Misdemeanor.

(b) A person is guilty of a misdemeanor if the person intentionally:

กฎหมายอาญาของมลรัฐมินเนโซต้า กำหนดระยะเวลาไว้ ๖ เดือน หากเป็นสถานที่บริการประชาชนที่มีความสำคัญ (critical public service facility)^๔

ในประเด็นต่อมา ผู้เขียนจะได้อธิบายถึงข้อต่อสู้ในความผิดฐานบุกรุกตามหลักกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งได้แก่กรณีดังต่อไปนี้^๕

(๑) สิทธิที่จะอยู่ในสถานที่นั้น (Right to be there)

ทั้งนี้ไปตามหลักที่ว่าประชาชนมีสิทธิเข้าไปใช้สถานที่ที่เป็นสาธารณสถานได้ เว้นแต่ว่าจะมีผู้ที่มีสิทธิดีกว่าในสถานที่นั้นได้มีคำสั่งให้ออกไป เช่น ในร้านค้า ห้างสรรพสินค้า บุคคลใด ๆ สามารถเข้าไปใช้บริการในสถานที่ดังกล่าวได้ ตราบเท่าที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นยังไม่มีคำบอกกล่าวให้ออกไป หรือมีคำสั่งห้ามไม่ให้กลับเข้ามาในที่นั้นอีก

(๒) ความยินยอมให้เข้าไปในสถานที่นั้น

ข้อต่อสู้มักใช้กับสถานที่ที่เป็นของเอกชน เช่น เจ้าของได้เชิญให้มาร่วมงานที่บ้านยอมทำให้มีสิทธิที่จะอยู่ในบริเวณที่เชิญให้เข้ามาเท่านั้น นอกจากนี้ สิทธิในการเข้าไปถึงจำกัดแต่เฉพาะบริเวณ หากมีการเข้าไปยังบริเวณที่ไม่ได้อนุญาตย่อมเป็นความผิดฐานบุกรุกเช่นกัน

(๓) ข้อความ “ห้ามบุกรุก” (No Trespassing) ติดไว้ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม

หากสถานที่ใดเป็นเขตหวงห้าม เขตพื้นที่สงวน หรือเป็นสถานที่ที่ไม่ประสงค์ให้มีการเข้าไปรบกวนแล้ว จะต้องมีการติดประกาศแจ้งอย่างชัดเจนและเพียงพอด้วย เช่น การติดป้ายประกาศที่มีข้อความว่า “ห้ามบุกรุก” หรือข้อความอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น “ห้ามเข้า” “เฉพาะผู้ที่ได้รับอนุญาต” หรือแม้แต่การล้อมรั้วกำแพงก็ถือเป็นการแสดงเจตนาที่มีนัยเท่ากับการติดป้ายประกาศว่า “ห้ามบุกรุก” ส่วนการทำสัญลักษณ์อย่างอื่นว่าห้ามบุกรุกนี้ ต้องให้ปรากฏอย่างชัดเจน

(8) returns to the property of another within one year after being told to leave the property and not to return, if the actor is without claim of right to the property or consent of one with authority to consent;

^๔ Minnesota Statutes, section 609.6055, subdivision 2 Prohibited conduct; penalty.

(a) Whoever enters or is found upon property containing a critical public service facility, utility, or pipeline, without claim of right or consent of one who has the right to give consent to be on the property, is guilty of a gross misdemeanor, if:

(2) within the past six months, the person had been told by one who had the right to give consent to leave the property and not to return, unless a person with the right to give consent has given the person permission to return;

^๕ Las Vegas Criminal Defense Lawyers, “A Guide to “Trespass” Laws in Nevada,” [online] 2012, December 16, Available from : www.shouselaw.com/nevada/trespass.html

ซึ่งได้มีการกำหนดว่า หากเป็นพื้นที่การเกษตรต้องทำป้ายที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนในระยะ ๑,๐๐๐ ฟุต (๓๐๔.๘ เมตร) แต่ถ้าเป็นพื้นที่อื่นนอกเหนือจากพื้นที่การเกษตรต้องทำป้ายที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนในระยะ ๒๐๐ ฟุต (๖๐.๙๖ เมตร)^๖

(๔) สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ

ข้อต่อสู้ในกรณีนี้ได้แก่ เสรีภาพในการชุมนุม (Freedom of Assembly) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่การอ้างเสรีภาพในการชุมนุมดังกล่าวก็ต้องเป็นการชุมนุมโดยสงบ ต้องอยู่ภายใต้หลักความเหมาะสมทั้งในประเด็นเรื่องเวลา สถานที่ และวิธีการ (reasonable time, place, and manner restrictions) ตลอดจนไม่มีลักษณะเป็นการกีดขวาง (non-obstructive assembly) สิทธิของผู้อื่นด้วย

๔.๒ เจื่อนไขในการกำหนดเหตุจรรยาในประเด็นต่าง ๆ

๔.๒.๑ เจื่อนไขจากลักษณะของการกระทำความผิด

๔.๒.๑.๑ ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดเหตุเพิ่มโทษจากลักษณะของการกระทำความผิด โดยกฎหมายของมลรัฐโอเรกอน (Oregon Revised Statutes)^๗ มาตรา ๑๖๔.๒๖๕ กำหนดให้ ผู้กระทำการบุกรุกอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นโดยมีอาวุธปืนในความครอบครอง ต้องระวางโทษระดับ A สำหรับความผิดไม่ร้ายแรง (class A misdemeanor) ซึ่งหากเป็นการบุกรุกอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นทั่วไป มาตรา ๑๖๔.๒๔๕^๘ กำหนดเป็นเพียงการบุกรุกชั้นรอง (Criminal trespass in the second degree) มีระวางโทษระดับ C สำหรับความผิดไม่ร้ายแรง (class C misdemeanor)

๔.๒.๑.๒ ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีการกำหนดความผิดฐานบุกรุกที่มีเหตุจรรยา (aggravated trespass) ในกฎหมาย The Criminal Justice and Public Order Act 1994 มาตรา ๖๘^๙

^๖ Nevada Revised Statutes (NRS 207.200) subsection 2

^๗ Oregon Revised Statutes (ORS) section 164.265 Criminal trespass while in possession of a firearm.

(1) A person commits the crime of criminal trespass while in possession of a firearm who, while in possession of a firearm, enters or remains unlawfully in or upon premises.

(2) Criminal trespass while in possession of a firearm is a Class A misdemeanor.

^๘ Oregon Revised Statutes (ORS) section 164.245 Criminal trespass in the second degree.

(1) A person commits the crime of criminal trespass in the second degree if the person enters or remains unlawfully in a motor vehicle or in or upon premises.

(2) Criminal trespass in the second degree is a Class C misdemeanor.

^๙ The Criminal Justice and Public Order Act 1994, section 68 Offence of aggravated trespass

ความผิดนี้มีลักษณะการกระทำโดยเป็นการเข้าไปในที่ดินหรือสิ่งหามิทรัพย์ของผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมหรือโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่ง โดยหากมีการกระทำลักษณะดังต่อไปนี้ ย่อมถือเป็นความผิดฐานบุกรุกที่มีเหตุฉกรรจ์ คือ

- (๑) การข่มขู่ ขู่เข็ญไม่ให้บุคคลในสถานที่นั้นดำเนินกิจการตามปกติ
- (๒) การขัดขวางการดำเนินกิจการตามปกติของสถานที่
- (๓) การรบกวนการดำเนินกิจการตามปกติของสถานที่

ความผิดฐานบุกรุกที่มีเหตุฉกรรจ์มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกินระดับ ๔ ของอัตราโทษปรับตามเกณฑ์มาตรฐาน

๔.๒.๑.๓ ประเทศโรมาเนีย

ประมวลกฎหมายอาญาประเทศโรมาเนีย (Criminal Code of the Republic of Romania) หากการบุกรุกในสถานที่ของราชการส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น สถานที่ให้บริการสาธารณะ หรือสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ได้กระทำโดยมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไปนี้

- ๑) โดยมีอาวุธ
- ๒) มีการกระทำผิดร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป
- ๓) กระทำในเวลากลางคืน
- ๔) กระทำโดยใช้การหลอกลวง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(1) A person commits the offence of aggravated trespass if he trespasses on land in the open air and, in relation to any lawful activity which persons are engaging in or are about to engage in on that or adjoining land in the open air, does there anything which is intended by him to have the effect—

(a) of intimidating those persons or any of them so as to deter them or any of them from engaging in that activity,

(b) of obstructing that activity, or

(c) of disrupting that activity.

(2) Activity on any occasion on the part of a person or persons on land is “lawful” for the purposes of this section if he or they may engage in the activity on the land on that occasion without committing an offence or trespassing on the land.

(3) A person guilty of an offence under this section is liable on summary conviction to imprisonment for a term not exceeding three months or a fine not exceeding level 4 on the standard scale, or both.

การกระทำความผิดดังกล่าวถือเป็นเหตุฉกรรจ์ที่ต้องรับโทษมากขึ้นจากเดิมที่ต้องระวางโทษจำคุกแบบเข้มงวดตั้งแต่ ๑ ถึง ๕ ปี เป็นต้องระวางโทษจำคุกแบบเข้มงวดตั้งแต่ ๓ ถึง ๑๐ ปี^{๑๐}

๔.๒.๑.๔ ประเทศเยอรมนี

ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญตามกฎหมายของประเทศเยอรมนีจัดอยู่ในหมวดความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย (Crimes Against Public Order) แม้ในฐานความผิดดังกล่าวจะไม่ได้ใช้คำว่า “บุกรุก” โดยตรง แต่เมื่อพิจารณาจากลักษณะการกระทำความผิดแล้วก็ถือว่าเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสถานที่ โดยประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี มาตรา ๑๒๓ วางหลักว่า^{๑๑} ผู้ใดโดยมิชอบด้วยกฎหมายเข้าไปในเคหสถาน สถานประกอบธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น หรือห้องควบคุมสำหรับบริการสาธารณะและการคมนาคม หรือเข้าไปแอบซ่อนตัวอยู่ในสถานที่ดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตและไม่ยอมออกไปเมื่อได้รับคำบอกกล่าวจากผู้มีสิทธิ ต้องระวางโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี สำหรับประเด็นเรื่องการกำหนดเหตุฉกรรจ์จากเงื่อนไขการกระทำความผิดนั้น มีการกำหนดไว้อยู่ในมาตรา ๑๒๔ คือ เป็นการร่วมกันกระทำความผิดตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป^{๑๒}

๔.๒.๒ เจ็อนไซจากสถานที่กระทำความผิด

๔.๒.๒.๑ ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดให้การบุกรุกสถานที่เป็นความผิดและมีอัตราโทษแตกต่างจากการบุกรุกในกรณีทั่วไปทั้งในกฎหมายของรัฐบาลกลางและกฎหมายระดับมลรัฐ

^{๑๐} Criminal Code of the Republic of Romania Art.208 –

(2) The penalty in para.(1) shall sanction also penetration without right into premises of central and local public authorities, public institutions, political parties or into the place where a natural or legal person carries out activity.

(3) If the act in para.(1) or (2) is committed by armed person, by two or more persons together, at night or by use of deceitful qualities, the penalty shall be strict imprisonment from 3 to 10 years.

^{๑๑} Section 123 Burglary

(1) Whosoever unlawfully enters into the dwelling, business premises or other enclosed property of another, or into closed premises designated for public service or transportation, or whosoever remains therein without authorisation and does not leave when requested to do so by the authorised person, shall be liable to imprisonment not exceeding one year or a fine.

^{๑๒} Section 124 Aggravated burglary

If a crowd of people publicly gangs up with the intent to join forces to commit acts of violence against persons or objects and unlawfully intrudes into the dwelling, business premises, or other enclosed property of another, or into closed premises designated for public service, anyone taking part in these acts shall be liable to imprisonment not exceeding two years or a fine.

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดอยู่ในแนวทางการลงโทษโดยให้เพิ่มโทษสำหรับความผิดฐานบุกรุกที่ทำในสถานที่สำคัญ ซึ่งเหตุผลเบื้องหลังการกำหนดดังกล่าวเพื่อเป็นการคุ้มครองสถานที่เพื่อปกป้องผลประโยชน์ที่มีความสำคัญของรัฐ^{๑๓} (to protect a significant federal interest) จากการศึกษาพบว่ามีการกำหนดให้การบุกรุกสถานที่เป็นความผิดดังต่อไปนี้

(๑) สถานที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของประธานาธิบดี

United States Code, title 18, section 1752 (18 U.S.C. § 1752)^{๑๔} ให้ความคุ้มครองต่อสถานที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของประธานาธิบดีโดยกำหนดให้อาครที่ใช้ในกิจการ

^{๑๓} United States Sentencing Commission, “[Sentencing guidelines manual](#),” [online] 2012, December 16, Available from :

http://www.ussc.gov/Guidelines/2013_Guidelines/Manual_PDF/2013_Guidelines_Manual_Full_Optimized.pdf

^{๑๔} United States Code, title 18, section 1752 Restricted building or grounds

(a) Whoever—

(1) knowingly enters or remains in any restricted building or grounds without lawful authority to do so;

(2) knowingly, and with intent to impede or disrupt the orderly conduct of Government business or official functions, engages in disorderly or disruptive conduct in, or within such proximity to, any restricted building or grounds when, or so that, such conduct, in fact, impedes or disrupts the orderly conduct of Government business or official functions;

(3) knowingly, and with the intent to impede or disrupt the orderly conduct of Government business or official functions, obstructs or impedes ingress or egress to or from any restricted building or grounds; or

(4) knowingly engages in any act of physical violence against any person or property in any restricted building or grounds; or attempts or conspires to do so, shall be punished as provided in subsection (b).

(b) The punishment for a violation of subsection (a) is—

(1) a fine under this title or imprisonment for not more than 10 years, or both, if—

(A) the person, during and in relation to the offense, uses or carries a deadly or dangerous weapon or firearm; or

(B) the offense results in significant bodily injury as defined by section [2118 \(e\)\(3\)](#);

and

(2) a fine under this title or imprisonment for not more than one year, or both, in any other

case.

(c) In this section—

(1) the term “restricted buildings or grounds” means any posted, cordoned off, or otherwise restricted area—

(A) of the White House or its grounds, or the Vice President’s official residence or its grounds;

(B) of a building or grounds where the President or other person protected by the Secret Service is or will be temporarily visiting; or

(C) of a building or grounds so restricted in conjunction with an event designated as a special event of national significance; and

(2) the term “other person protected by the Secret Service” means any person whom the United States Secret Service is authorized to protect under section [3056](#) of this title or by Presidential memorandum, when such person has not declined such protection.

ดังกล่าวเป็นเขตหวงห้าม โดยมีขอบเขตครอบคลุมตัวอาคารที่เป็นเขตหวงห้าม ไปตลอดถึงบริเวณพื้นที่อาณาเขต

ทั้งนี้ ในข้อ (c) (1) ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า อาคารที่เป็นเขตหวงห้ามและบริเวณพื้นที่อาณาเขต ให้หมายถึงสถานที่ดังต่อไปนี้

(ก) ทำเนียบขาว อาคารที่พักของรองประธานาธิบดี

(ข) อาคารไปตลอดจนถึงบริเวณพื้นที่อาณาเขตที่ประธานาธิบดีและบุคคลที่อยู่ภายใต้ความดูแลของหน่วยความมั่นคงแห่งชาติ (Secret Service) ไปอยู่ที่สถานที่นั้น แม้จะเป็นเพียงการชั่วคราวก็ตาม

(ค) อาคารไปตลอดจนถึงบริเวณพื้นที่อาณาเขตที่ใช้จัดงานพิธีการสำคัญของชาติ

การกระทำความผิดตามมาตรานี้มีอัตราโทษ และอัตราโทษเพิ่มขึ้นเป็นจำคุกปรับ หากผู้กระทำความผิด

(๒) เรือนจำ สถานที่เกี่ยวกับการควบคุมผู้กระทำความผิด

United States Code, title 18, section 1793 (18 U.S.C. § 1793)^{๑๕} ให้ความคุ้มครองสถานที่ที่อยู่ภายใต้การดูแลของกรมราชทัณฑ์ (Bureau of prisons) เช่น ที่ดินบริเวณเขตเรือนจำ พื้นที่ที่เป็นเขตสงวน และสถานที่ที่มีไว้เพื่อการอำนวยความสะดวกของกรมราชทัณฑ์ โดยกำหนดให้การเข้าไปโดยปราศจากสิทธิตามกฎหมายหรือโดยไม่ได้รับอนุญาตมีระวางโทษระดับ B สำหรับความผิดไม่ร้ายแรง^{๑๖} (class B misdemeanor) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน ปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๓) สถานที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางการทหาร

(๓.๑) United States Code, title 18, section 1382 (18 U.S.C. § 1382)^{๑๗} ให้ความคุ้มครองพื้นที่เขตสงวน (reservation) เขตกองกำลังรักษาการณ์ (post) ป้อมปราการ (fort)

^{๑๕} 18 U.S. CODE § 1793 - TRESPASS ON BUREAU OF PRISONS RESERVATIONS AND LAND

Whoever, without lawful authority or permission, goes upon a reservation, land, or a facility of the Bureau of Prisons shall be fined under this title or imprisoned not more than six months, or both.

^{๑๖} 18 U.S. CODE, Chapter 227, Subchapter D, § 3581

(a) In General.— A defendant who has been found guilty of an offense may be sentenced to a term of imprisonment.

(b) Authorized Terms.— The authorized terms of imprisonment are—

...(7) for a Class B misdemeanor, not more than six months;

^{๑๗} 18 U.S. CODE § 1382 - ENTERING MILITARY, NAVAL, OR COAST GUARD PROPERTY

Whoever, within the jurisdiction of the United States, goes upon any military, naval, or Coast Guard reservation, post, fort, arsenal, yard, station, or installation, for any purpose prohibited by law or lawful regulation; or

Whoever reenters or is found within any such reservation, post, fort, arsenal, yard, station, or installation, after having been removed therefrom or ordered not to reenter by any officer or person in command or charge thereof—

คลังสรรพาวุธ (arsenal) กองบัญชาการทางทหาร (installation) ไม่ว่าจะ เป็นของกองทัพบก (military) กองทัพเรือ (naval) หรือกองกำลังป้องกันแนวชายฝั่ง (Coast Guard) จากการเข้าไปโดย มีวัตถุประสงค์ที่ขัดต่อกฎหมายหรือกฎระเบียบที่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยัง กำหนดให้เป็นความผิดกรณีการกลับเข้ามาหรือถูกพบตัวในสถานที่ที่กำหนดภายหลังจากที่มีคำบอก กล่าวให้ออกไปและห้ามกลับเข้ามาอีกจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสั่งหรือผู้ดูแลสถานที่นั้น (person in command or charge) ผู้ฝ่าฝืนมีระวางโทษระดับ B สำหรับความผิดไม่ร้ายแรง (class B misdemeanor) กล่าวคือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน ปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๓.๒) United States Code, title 18, section 2152 (18 U.S.C. § 2152)^{๑๘} ให้ความคุ้มครองระบบป้องกันประเทศทางทะเล โดยห้ามการบุกรุกป้อมปราการ (fortification) ระบบป้องกันแนวชายหาด (harbor-defense system) จากการเข้าไปในสถานที่ที่กำหนดโดย ปราศจากสิทธิตามกฎหมายหรือโดยไม่ได้รับอนุญาต มีระวางโทษระดับ B สำหรับความผิดไม่ร้ายแรง (class B misdemeanor) กล่าวคือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน ปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๓.๓) Arizona Revised Statutes, chapter 46, section 13-5002^{๑๙} ให้ความคุ้มครองพื้นที่เขตสงวน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกทางทหาร (military reservations and facilities) โดยมีขอบเขตตั้งแต่แนวรั้วกำแพงของพื้นที่เขตสงวนทางทหารเป็นต้นไป ซึ่งการเข้าไปหรือ ยังคงอยู่ในสถานที่ดังกล่าวโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นความผิดที่มีระวางโทษระดับ ๖ สำหรับ ความผิดร้ายแรง (class 6 felony)

(๔) สถานที่จัดบริการสาธารณะที่มีความสำคัญ

Shall be fined under this title or imprisoned not more than six months, or both.

^{๑๘} 18 U.S. CODE § 2152 - FORTIFICATIONS, HARBOR DEFENSES, OR DEFENSIVE SEA AREAS

Whoever willfully trespasses upon, injures, or destroys any of the works or property or material of any submarine mine or torpedo or fortification or harbor-defense system owned or constructed or in process of construction by the United States; or

Whoever willfully interferes with the operation or use of any such submarine mine, torpedo, fortification, or harbor-defense system; or

Whoever knowingly, willfully, or wantonly violates any duly authorized and promulgated order or regulation of the President governing persons or vessels within the limits of defensive sea areas, which the President, for purposes of national defense, may from time to time establish by executive order—

Shall be fined under this title or imprisoned not more than five years, or both.

^{๑๙} Arizona Revised Statutes, section 13-5002. Criminal trespass on military reservations and facilities; classification

A. A person commits criminal trespass on a military reservation or facility by knowingly entering or remaining unlawfully within a structure or fenced yard of a military reservation or facility.

B. Criminal trespass on a military reservation or facility is a class 6 felony.

(๔.๑) Arizona Revised Statutes § 13-1504^{๒๐} ข้อ A. 6. ให้ความคุ้มครองแก่สถานที่บริการประชาชนที่มีความสำคัญ (Critical public service facility) โดยกำหนดให้การเข้าไปหรือยังคงอยู่โดยไม่มีสิทธิตามกฎหมายในสถานที่บริการประชาชนที่มีความสำคัญ เป็นความผิดที่มีระวางโทษระดับ ๖ สำหรับความผิดร้ายแรง (class 6 felony) โดย Arizona Revised Statutes § 13-1501^{๒๑} กำหนดคำนิยามของ สถานที่บริการประชาชนที่มีความสำคัญ ได้แก่สถานที่ดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ 1. (a) สิ่งปลูกสร้างไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน ตั้งแต่ตัวอาคารไปตลอดจนถึงแนวรั้วกำแพงในบริเวณที่มีการติดประกาศห้ามการบุกรุก หรือบริเวณที่มีการติดประกาศว่าเป็นบริเวณที่มีกระแสไฟฟ้าแรงสูง บริเวณที่มีความดันสูงของสถานที่ดังต่อไปนี้

- สถานที่ขนส่งสาธารณะ เป็นต้นว่า ระบบขนส่งทางราง ทางอากาศ ทางรถโดยสาร

- สถานที่ที่มีการขึ้นทะเบียนตามกฎหมายเพื่อดำเนินการผลิต ขนส่ง แจกจ่าย ก๊าซธรรมชาติ ปิโตรเลียม กระแสไฟฟ้า สารเคมีที่ติดไฟได้ง่าย แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงสถานที่จัดจำหน่ายแบบขายปลีก

- บริษัทโทรศัพท์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งสัญญาณโทรศัพท์

- หน่วยงานในการบังคับใช้กฎหมาย

- สถานีดับเพลิง

- หน่วยบริการทางการแพทย์ฉุกเฉิน

(b) สิ่งปลูกสร้างไปตลอดจนถึงแนวรั้วกำแพงในบริเวณที่มีการติดประกาศห้ามการบุกรุก หรือบริเวณที่มีการติดประกาศว่าเป็นบริเวณที่มีกระแสไฟฟ้าแรงสูง บริเวณที่มีความดันสูงของสถานที่ที่ใช้ในการผลิต การกลั่น การขนส่ง แจกจ่าย กักเก็บก๊าซธรรมชาติ

^{๒๐} Arizona Revised Statutes, section 13-1504. Criminal trespass in the first degree; classification

A. A person commits criminal trespass in the first degree by knowingly:

...6. Entering or remaining unlawfully in or on a critical public service facility.

B. Criminal trespass in the first degree under subsection A, paragraph 1, 5 or 6 is a class 6 felony.

^{๒๑} Arizona Revised Statutes, section 13-1501. Definitions

In this chapter, unless the context otherwise requires:

1. "Critical public service facility" means:

(a) A structure or fenced yard that is posted with signage indicating it is a felony to trespass or signage indicating high voltage or high pressure and is used by a rail, bus, air or other mass transit provider, a public or private utility, any municipal corporation, city, town or other political subdivision that is organized under state law and that generates, transmits, distributes or otherwise provides natural gas, liquefied petroleum gas, electricity or a combustible substance for a delivery system that is not a retail-only facility, a telecommunications carrier or telephone company, a municipal provider as defined in section 45-561, a law enforcement agency, a public or private fire department or an emergency medical service provider.

(b) A structure or fenced yard or any equipment or apparatus that is posted with signage indicating it is a felony to trespass or signage indicating high voltage or high pressure and is used to manufacture, extract, transport, distribute or store gas, including natural gas or liquefied petroleum gas, oil, electricity, water or hazardous materials, unless it is a retail-only facility.

ปิโตรเลียม น้ำมัน กระแสไฟฟ้า แหน่งน้ำ สารอันตราย แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงสถานที่จัดจำหน่ายแบบขายปลีก

(๔.๒) Minnesota Statutes § 609.6055 การเข้าไปหรือถูกพบตัวอยู่ในสถานที่บริการประชาชนที่มีความสำคัญ สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ หรือท่อส่งก๊าซโดยปราศจากความยินยอมจากบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมแห่งสถานที่นั้น ถือเป็นความผิด^{๒๒} ซึ่งคำว่า สถานที่บริการประชาชนที่มีความสำคัญ (Critical public service facility) สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ (Utility) และท่อส่งก๊าซ (Pipeline) มีรายละเอียดของการกำหนดสถานที่ต่าง ๆ ปรากฏอยู่ใน subdivision 1.^{๒๓} ดังนี้

“สถานที่บริการประชาชนที่มีความสำคัญ” (Critical public service facility) ได้แก่ สถานีรถไฟ สถานีรถประจำทาง สนามบิน สถานที่ขนส่งสาธารณะอื่น ๆ โรงกลั่นน้ำมัน คลังเก็บวัตถุดิบอันตราย สารอันตราย หรือขยะอันตราย โดยหมายความรวมถึงอาคารโครงสร้างทางกายภาพไปถึงแนวรั้วกำแพงของสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว

^{๒๒} Minnesota Statutes Annotated, section 609.6055. Subdivision 2. Prohibited conduct; penalty.

(a) Whoever enters or is found upon property containing a critical public service facility, utility, or pipeline, without claim of right or consent of one who has the right to give consent to be on the property, is guilty of a gross misdemeanor, ...

^{๒๓} Minnesota Statutes Annotated, section 609.6055. Trespass on critical public service facility; utility; or pipeline Subdivision 1. Definitions. (a) As used in this section, the following terms have the meanings given.

(b) “Critical public service facility” includes buildings and other physical structures, and fenced in or otherwise enclosed property, of railroad yards and stations, bus stations, airports, and other mass transit facilities; oil refineries; and storage areas or facilities for hazardous materials, hazardous substances, or hazardous wastes. The term also includes nonpublic portions of bridges. The term does not include railroad tracks extending beyond a critical public service facility.

(c) “Pipeline” includes an aboveground pipeline, a belowground pipeline housed in an underground structure, and any equipment, facility, or building located in this state that is used to transport natural or synthetic gas, crude petroleum or petroleum fuels or oil or their derivatives, or hazardous liquids, to or within a distribution, refining, manufacturing, or storage facility that is located inside or outside of this state. Pipeline does not include service lines.

(d) “Utility” includes:

- (1) any organization defined as a utility in [section 216C.06, subdivision 18](#);
- (2) any telecommunications carrier or telephone company regulated under chapter 237; and
- (3) any local utility or enterprise formed for the purpose of providing electrical or gas heating and power, telephone, water, sewage, wastewater, or other related utility service, which is owned, controlled, or regulated by a town, a statutory or home rule charter city, a county, a port development authority, the Metropolitan Council, a district heating authority, a regional commission or other regional government unit, or a combination of these governmental units.

The term does not include property located above buried power or telecommunications lines or property located below suspended power or telecommunications lines, unless the property is fenced in or otherwise enclosed.

“ท่อส่งก๊าซ” (Pipeline) หมายความว่ารวมถึง ท่อส่งก๊าซบนดินและใต้พื้นดิน สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่ใช้ในการขนส่ง แจกจ่าย กักเก็บ ผลิต หรือกักเก็บก๊าซธรรมชาติ ก๊าซสังเคราะห์ น้ำมันดิบ ปิโตรเลียมเหลว ผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลพลอยได้จากการกลั่น

“สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ” (Utility) หมายความว่าถึง

๑) หน่วยงานตามที่กำหนดไว้ใน section 216C.06, subdivision 18^{๒๔} ซึ่งได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ส่งต่อ แจกจ่ายกระแสไฟฟ้า ก๊าซธรรมชาติ ก๊าซสังเคราะห์ โดยให้หมายความรวมถึงหน่วยงานของเอกชนด้วย

๒) บริษัทโทรศัพท์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งสัญญาณโทรศัพท์

๓) สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่ใช้ในการจัดเตรียมกระแสไฟฟ้า ก๊าซ พลังงาน การสื่อสาร ระบบการประปา การกำจัดขยะ บำบัดน้ำเสีย

(๕) สถาบันการศึกษา

(๕.๑) Arizona Revised Statutes, chapter 29, § 13-2911^{๒๕} ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินของสถาบันการศึกษา โดยข้อ J. 1. กำหนดนิยามคำว่า “สถาบันการศึกษา” (Educational institution) ได้แก่ มหาวิทยาลัย วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนข้อ J. 4. กำหนดนิยามคำว่า “ทรัพย์สินของสถาบันการศึกษา” หมายถึง ที่ดิน อาคาร ตลอดจนสถานที่อำนวยความสะดวกที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษา ส่วน

^{๒๔} Minnesota Statutes Annotated, chapter 216C, section 06, Subdivision 18 Utility.

"Utility" means any entity engaged in this state in the generation, transmission or distribution of electric energy and any entity engaged in this state in the transmission or distribution of natural or synthetic natural gas, including, but not limited to, a private investor-owned utility or a public or municipally owned utility.

^{๒๕} Arizona Revised Statutes § 13-2911. Interference with or disruption of an educational institution; violation; classification; definitions

A. A person commits interference with or disruption of an educational institution by doing any of the following:

1. Intentionally, knowingly or recklessly interfering with or disrupting the normal operations of an educational institution by either:

(a) Threatening to cause physical injury to any employee or student of an educational institution or any person on the property of an educational institution.

(b) Threatening to cause damage to any educational institution, the property of any educational institution or the property of any employee or student of an educational institution.

2. Intentionally or knowingly entering or remaining on the property of any educational institution for the purpose of interfering with the lawful use of the property or in any manner as to deny or interfere with the lawful use of the property by others.

3. Intentionally or knowingly refusing to obey a lawful order given pursuant to subsection C of this section.

การกระทำที่เป็นความผิดตามข้อ A. 2. ได้ห้ามการเข้าไปหรือยังคงอยู่ในสถาบันการศึกษา โดยมีเจตนาเพื่อรบกวนการดำเนินการตามปกติหรือรบกวน ชัดขวางการใช้สถานที่ของบุคคลอื่น เป็นความผิดที่มีระวางโทษระดับ ๑ สำหรับความผิดไม่ร้ายแรง (class 1 misdemeanor)

(๕.๒) Minnesota Statutes § 609.605^{๒๖}, subdivision 4 (a) ให้ความคุ้มครองโรงเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ไม่ว่าบริเวณนั้นจะเป็นที่สาธารณะหรือไม่ หากมีการเข้าไปหรือถูกพบตัวในโรงเรียนย่อมมีความผิด รวมถึงการกลับเข้ามาหรือถูกพบตัวในโรงเรียนอีกภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้มีอำนาจของโรงเรียนนั้นได้บอกกล่าวให้ออกไปและไม่ให้กลับเข้ามาอีก มีอัตราโทษตามที่กำหนดสำหรับความผิดไม่ร้ายแรง (misdemeanor) เว้นแต่จะเป็นบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) นักเรียนที่ลงทะเบียนเรียน บิตามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียน ลูกจ้างของโรงเรียน

(๒) เป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาต (permission) หรือได้รับเชิญ (invitation) จากเจ้าหน้าที่โรงเรียน

^{๒๖} Minnesota Statutes § 609.605 Subdivision 4. Trespasses on school property.

(a) It is a misdemeanor for a person to enter or be found in a public or nonpublic elementary, middle, or secondary school building unless the person:

- (1) is an enrolled student in, a parent or guardian of an enrolled student in, or an employee of the school or school district;
- (2) has permission or an invitation from a school official to be in the building;
- (3) is attending a school event, class, or meeting to which the person, the public, or a student's family is invited; or
- (4) has reported the person's presence in the school building in the manner required for visitors to the school.

...(c) It is a gross misdemeanor for a group of three or more persons to enter or be found in a public or nonpublic elementary, middle, or secondary school building unless one of the persons:

- (1) is an enrolled student in, a parent or guardian of an enrolled student in, or an employee of the school or school district;
- (2) has permission or an invitation from a school official to be in the building;
- (3) is attending a school event, class, or meeting to which the person, the public, or a student's family is invited; or
- (4) has reported the person's presence in the school building in the manner required for visitors to the school.

(d) It is a misdemeanor for a person to enter or be found on school property within one year after being told by the school principal or the principal's designee to leave the property and not to return, unless the principal or the principal's designee has given the person permission to return to the property. As used in this paragraph, "school property" has the meaning given in section 152.01, subdivision 14a, clauses (1) and (3).

(๓) เป็นบุคคลที่มาร่วมงานกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น มาเข้าร่วมประชุม หรือมาทำการสอน

(๔) เป็นผู้มาติดต่อที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ภายในบริเวณโรงเรียน

(๖) สถานที่ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์

Arizona Revised Statutes, chapter 45, § 13-4902^{๒๗} ให้ความคุ้มครอง โรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ที่ใช้เพื่อการพาณิชย์ (commercial nuclear generating station) โดย คุ้มครองสิ่งปลูกสร้างที่อยู่บริเวณตั้งแต่แนวรั้วกำแพง (fenced yard) การกระทำที่เป็นความผิดตาม มาตรฐานได้แต่การเข้าไปหรือยังคงอยู่ในสถานที่ดังกล่าวโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีระวางโทษระดับ ๔ สำหรับความผิดร้ายแรง (class 4 felony)

(๗) สถานที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา

Arizona Revised Statutes § 13-1504^{๒๘} ข้อ A. 5. กำหนดให้การเข้าไปหรือ ยังคงอยู่โดยไม่มีสิทธิตามกฎหมายในศาสนสถานและทำการเผา ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนแปลง หรือกระทำการดูหมิ่นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยประการอื่นใด โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของศาสน สถานนั้น เป็นความผิดที่มีระวางโทษระดับ ๖ สำหรับความผิดร้ายแรง (class 6 felony)

นอกจากนี้ แนวทางการกำหนดโทษ (Sentencing Guidelines Manual)^{๒๙} chapter 2 part B. ได้มีการกำหนดให้เพิ่มอัตราโทษขึ้นอีก ๒ ระดับ ในกรณีที่เป็นการบุกรุกสถานที่ ดังต่อไปนี้

^{๒๗} Arizona Revised Statutes § 13-4902. Criminal trespass on commercial nuclear generating station; classification

A. A person commits criminal trespass on a commercial nuclear generating station by knowingly either:
 1. Entering or remaining unlawfully in or on a commercial nuclear generating station.
 2. Entering or remaining unlawfully within a structure or fenced yard of a commercial nuclear generating station.

B. Criminal trespass on a commercial nuclear generating station is a class 4 felony.

^{๒๘} Arizona Revised Statutes § 13-1504. Criminal trespass in the first degree; classification

A. A person commits criminal trespass in the first degree by knowingly:
 ...5. Entering or remaining unlawfully on the property of another and burning, defacing, mutilating or otherwise desecrating a religious symbol or other religious property of another without the express permission of the owner of the property.

B. Criminal trespass in the first degree under subsection A, paragraph 1, 5 or 6 is a class 6 felony.

^{๒๙} United States Sentencing Commission, “Sentencing guidelines manual,” [online] 2012, December 16, Available from :
http://www.ussc.gov/Guidelines/2013_Guidelines/Manual_PDF/2013_Guidelines_Manual_Full_Optimized.pdf

(๑) สถานที่บริการประชาชนของรัฐที่มีการรักษาความปลอดภัย (A secure government facility)

(๒) สถานที่เกี่ยวกับการผลิตพลังงานไฟฟ้านิวเคลียร์ (A nuclear energy facility)

(๓) พื้นที่ของท่าอากาศยานหรือพื้นที่ของท่าเรือที่เป็นเขตรักษาความปลอดภัย (A secure area of an airport or a seaport) โดยได้กำหนดคำนิยามของคำว่า ท่าอากาศยาน ให้มีความหมายเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน 49 U.S. CODE, มาตรา ๔๗๑๐๒^{๓๐} ซึ่งหมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการขึ้น-ลงของอากาศยาน (landing and taking off of aircraft) ได้แก่ เครื่องบิน หรือเฮลิคอปเตอร์ ไม่ว่าจะ เป็นพื้นดินหรือพื้นน้ำ อาคารที่ตั้งท่าอากาศยาน (airport buildings) หรือสิ่งอำนวยความสะดวกทางการบิน (airport facilities) รวมถึงบริเวณโดยรอบไม่ว่าจะตั้งอยู่ ณ ที่ใด

ส่วน ท่าเรือ มีความหมายเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน 18 U.S. CODE, มาตรา ๒๖^{๓๑} โดยให้หมายถึง ท่าเทียบเรือ อุ้งจอดเรือ โป๊ะ หรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่ใช้เพื่อให้เรือจอดอย่างมั่นคง รวมถึงบริเวณพื้นดิน พื้นน้ำที่อยู่ใกล้ชิดโดยรอบสถานที่นั้นด้วย

(๔) สุสานอาร์ลิงตัน ซึ่งเป็นประจำชาติของสหรัฐอเมริกาในมลรัฐเวอร์จิเนียหรือสุสานที่อยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานด้านการสุสานของชาติ (Arlington National Cemetery or a cemetery under the control of the National Cemetery Administration)

^{๓๐} 49 U.S. CODE § 47102 – DEFINITIONS

In this subchapter—

...(2) “airport”—

(A) means—

(i) an area of land or water used or intended to be used for the landing and taking off of aircraft;

(ii) an appurtenant area used or intended to be used for airport buildings or other airport facilities or rights of way; and

(iii) airport buildings and facilities located in any of those areas; and

(B) includes a heliport.

^{๓๑} 18 U.S. CODE § 26 - DEFINITION OF SEAPORT

As used in this title, the term “seaport” means all piers, wharves, docks, and similar structures, adjacent to any waters subject to the jurisdiction of the United States, to which a vessel may be secured, including areas of land, water, or land and water under and in immediate proximity to such structures, buildings on or contiguous to such structures, and the equipment and materials on such structures or in such buildings.

(๕) อาคารที่เป็นเขตหวงห้ามและบริเวณโดยรอบจนถึงแนวรั้วกำแพง (restricted building or grounds) มีความหมายเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน 18 U.S.C. § 1752 ซึ่งเป็นสถานที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของประธานาธิบดี แต่การบุกรุกอาคารที่เป็นเขตหวงห้ามและบริเวณโดยรอบจนถึงแนวรั้วกำแพงตามข้อนี้ เป็นเหตุให้มีการเพิ่มอัตราโทษขึ้น ๔ ระดับ

๔.๒.๒.๒ ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีการกำหนดความผิดฐานบุกรุกเพื่อเป็นการคุ้มครองสถานที่ที่มีความสำคัญ โดยมีรายละเอียดตามกฎหมายดังต่อไปนี้

(๑) The Serious Organised Crime and Police Act 2005, section 128^{๓๖} ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกสถานที่ที่มีประกาศห้าม (designated site) ข้อ (๒) ให้อำนาจ The Secretary of State ในการกำหนดสถานที่ที่มีประกาศห้าม ซึ่งหลักเกณฑ์ในการกำหนดสถานที่ปรากฏอยู่ในข้อ (๓) ว่าสถานที่ที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ สามารถออกประกาศห้ามการเข้าไปที่มีลักษณะที่เป็นการบุกรุก คือ

- (a) สถานที่ที่เป็นทรัพย์สินของหลวง (Crown land)
- (b) สถานที่ที่เป็นของราชวงศ์หรือเป็นทรัพย์สินส่วนพระองค์ (belonging to Her Majesty in Her private capacity)
- (c) สถานที่ที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ (national security)

^{๓๖} The Serious Organised Crime and Police Act 2005, section 128 Offence of trespassing on designated site

(1) A person commits an offence if he enters, or is on, any designated site in England and Wales or Northern Ireland as a trespasser.

(2) A “designated site” means a site—

- (a) specified or described (in any way) in an order made by the Secretary of State, and
- (b) designated for the purposes of this section by the order.

(3) The Secretary of State may only designate a site for the purposes of this section if—

- (a) it is comprised in Crown land; or
- (b) it is comprised in land belonging to Her Majesty in Her private capacity or to the immediate heir to the Throne in his private capacity; or
- (c) it appears to the Secretary of State that it is appropriate to designate the site in the interests of national security.

ทั้งนี้ The Secretary of State ได้อาศัยอำนาจตาม The Serious Organised Crime and Police Act 2005, section 128 ข้อ (2) ออกประกาศ (Order) ใน ค.ศ. 2007 กำหนดสถานที่ที่มีประกาศห้ามไว้หลายสถานที่ โดยสามารถจำแนกตามประเภทได้ดังนี้

(a) สถานที่ที่เป็นทรัพย์สินของหลวง (Crown land) ได้แก่สถานที่ดังต่อไปนี้

1) The Old War Office Building เป็นสถานที่ที่เคยใช้ในกิจการทางทหารของรัฐบาลอังกฤษ

2) The Chequers Estate, Butlers Cross, near Aylesbury, Buckinghamshire ซึ่งใช้เป็นที่พักของนายกรัฐมนตรีอังกฤษ และยังใช้เป็นสถานที่ต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองของประเทศ

3) ที่ทำการเลขที่ 10 Downing Street, London เป็นทำเนียบรัฐบาลและยังที่ทำการของนายกรัฐมนตรีอังกฤษด้วย

4) Palace of Westminster เป็นศูนย์กลางกิจการงานด้านการเมือง โดยเป็นที่ตั้งของสภาขุนนาง และสภาผู้แทนประชาชน

(b) สถานที่ที่เป็นของราชวงศ์หรือเป็นทรัพย์สินส่วนพระองค์ (belonging to Her Majesty in Her private capacity) ได้แก่สถานที่ดังต่อไปนี้

1) พระราชวังบัคคิงแฮม (Buckingham Palace) ซึ่งเป็นสถานที่ประทับของราชวงศ์อังกฤษ

2) พระราชวังเซนต์ เจมส์ (St James's Palace) ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีของราชวงศ์อังกฤษ

3) พระตำหนักไฮโกลฟ เฮ้าส์ (The Highgrove House) เป็นสถานที่ประทับของเจ้าฟ้าชายชาร์ล

4) พระตำหนักซานดริงแฮม (The Sandringham House) เป็นทรัพย์สินส่วนพระองค์ของราชวงศ์อังกฤษ

5) พระราชวังวินเซอร์ (The Windsor Castle) เป็นที่พักของราชวงศ์อังกฤษ

(c) สถานที่ที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ (national security) ได้แก่สถานที่ดังต่อไปนี้

1) ที่ทำการเลขที่ 85 Albert Embankment, London เป็นที่ตั้งที่ทำการสำนักงานใหญ่ของหน่วยข่าวกรองอังกฤษ (Secret Intelligence Service: SIS) ทำหน้าที่สืบหาข่าวด้านความมั่นคงของชาติ ด้านการต่างประเทศ ด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ด้านการสืบสวนและป้องกันการก่ออาชญากรรมร้ายแรง^{๓๓}

2) อาคารหลักที่ทำการกระทรวงกลาโหม (The Ministry of Defence Main Building) ซึ่งเป็นที่ทำการสำนักงานใหญ่ของกระทรวงกลาโหม มีภารกิจหน้าที่ในการปกป้องอาณาเขตของประเทศ พัฒนายุทธวิธีการสงคราม ป้องปรามอาวุธนิวเคลียร์ ช่วยเหลือประชาชนเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น

3) Thames House ซึ่งเป็นที่ทำการสำนักงานใหญ่ของหน่วยความมั่นคงแห่งชาติ (Security Service) ทำหน้าที่ปกป้องความมั่นคงของชาติจากการคุกคามของการจารกรรม การก่อการร้าย การก่อวินาศกรรม เป็นต้น^{๓๔}

4) สำนักงานข่าวกรองอังกฤษ (The Government Communications Headquarters: GCHQ) ทำหน้าที่ควบคุม แทรกแซง อุปกรณ์ที่ส่งสัญญาณคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือคลื่นสัญญาณเพื่อทำการถอดรหัสข้อความเพื่อสนับสนุนรักษาความมั่นคงของชาติด้านการต่างประเทศ ด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ด้านการสืบสวนและป้องกันการก่ออาชญากรรมร้ายแรง^{๓๕}

สถานที่ที่มีประกาศห้ามตามกล่าวนี้นั้นหากมีการเข้าไปในฐานะเป็นผู้บุกรุก กล่าวคือ การเข้าไปโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย หรือเข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาตถือเป็นความผิด มีอัตราจำคุกไม่เกิน ๕๑ สัปดาห์ หรือปรับไม่เกินระดับ ๕ ของอัตราโทษปรับตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือทั้งจำทั้งปรับ

^{๓๓} The National Archives, “[Intelligence Services Act 1994, section 1 \(2\)](http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1994/13/body),” [online] 2014, February 7, Available from : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1994/13/body>

^{๓๔} The National Archives, “[Security Service Act 1989, section 1 \(2\)](http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/5/body),” [online] 2014, February 7, Available from : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/5/body>

^{๓๕} The National Archives, “[Intelligence Services Act 1994, section 3](http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1994/13/body),” [online] 2014, February 7, Available from : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1994/13/body>

(ข้อ ๕) ทั้งนี้ การได้รับอนุญาตให้ออกจากสถานที่ภายหลังจากที่เข้ามาโดยไม่ได้รับอนุญาตก็ไม่ถือเป็นเหตุให้การกระทำพ้นจากความผิดฐานบุกรุกแต่อย่างใด (ข้อ ๗)

อย่างไรก็ดี ผู้กระทำผิดอาจยกข้อต่อสู้ว่าตนเองไม่ทราบและไม่มีเหตุอันสมควรให้สงสัยได้เลยว่าสถานที่นั้นเป็นสถานที่ที่มีประกาศห้าม หากผู้กระทำผิดสามารถพิสูจน์ได้ตามเงื่อนไขทั้งสองข้อย่อมถือเป็นเหตุยกเว้นความผิดได้ (ข้อ ๔)

(๒) Criminal Law Act 1977, section 9^{๓๖} กำหนดความผิดกรณีการบุกรุกอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ในกิจการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Trespassing on premises of foreign missions) โดยห้ามบุคคลเข้าไปหรือยังคงอยู่ในสถานที่เกี่ยวกับกิจการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยมีเจตนาบุกรุก ซึ่งสถานที่เกี่ยวกับกิจการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้แก่ สถานที่ดังต่อไปนี้

๑) อสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ในกิจการทางการทูต (The premises of a diplomatic mission) รวมถึงบริเวณภายในรั้วล้อมของสถานที่นั้น (The premises of a closed diplomatic mission) โดยอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ในกิจการทางการทูตให้ถือความหมายตามที่ปรากฏใน ข้อ 1. (i) แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูต (The Vienna convention on diplomatic relations) ซึ่งได้แก่ อาคารที่ใช้ในกิจการทางการทูต ตลอดจนส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารและบริเวณต่อเนื่อง โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่กรรมสิทธิ์ของผู้ใด

๒) อสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ในกิจการกงสุล (The consular premises) รวมถึงบริเวณภายในรั้วล้อมของสถานที่นั้น (The premises of a closed consular post) โดย

^{๓๖} Criminal Law Act 1977, section 9 Trespassing on premises of foreign missions, etc.

(1) Subject to subsection (3) below, a person who enters or is on any premises to which this section applies as a trespasser is guilty of an offence.

(2) This section applies to any premises which are or form part of—

(a) the premises of a diplomatic mission within the meaning of the definition in Article 1(i) of the Vienna Convention on Diplomatic Relations signed in 1961 as that Article has effect in the United Kingdom by virtue of section 2 of and Schedule 1 to the Diplomatic Privileges Act 1964;

(aa) the premises of a closed diplomatic mission;

(b) consular premises within the meaning of the definition in paragraph 1(j) of Article 1 of the Vienna Convention on Consular Relations signed in 1963 as that Article has effect in the United Kingdom by virtue of section 1 of and Schedule 1 to the Consular Relations Act 1968;

(bb) the premises of a closed consular post;

(c) any other premises in respect of which any organisation or body is entitled to inviolability by or under any enactment; and

(d) any premises which are the private residence of a diplomatic agent (within the meaning of Article 1(e) of the Convention mentioned in paragraph (a) above) or of any other person who is entitled to inviolability of residence by or under any enactment.

อสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ในกิจการกงสุลให้ถือความหมายตามที่ปรากฏใน ข้อ 1. (j) แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล (The Vienna convention on consular relations) ซึ่งได้แก่ อาคารที่ใช้ในกิจการกงสุล ตลอดจนส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารและบริเวณต่อเนื่อง โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใด

๓) อสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินกิจการขององค์การระหว่างประเทศ (The premises in respect of which any organisation)

๔) อสังหาริมทรัพย์ที่ใช้เป็นสถานที่พักของนักการทูต (The premises which are the private residence of a diplomatic agent)

การที่บุคคลผู้ใดเข้าไปหรือยังคงอยู่ในสถานที่เกี่ยวกับกิจการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศดังกล่าวโดยปราศจากสิทธิตามกฎหมาย ย่อมถือว่ามี ความผิดฐานบุกรุก เว้นแต่บุคคลผู้นั้นจะยกข้อต่อสู้โดยพิสูจน์ว่าตนเองเชื่อโดยสุจริตใจว่าสถานที่ที่ตนเข้าไปหรือยังคงอยู่ไม่ใช่สถานที่เกี่ยวกับกิจการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การเข้าไปหรือยังคงอยู่ในสถานที่เกี่ยวกับกิจการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยปราศจากสิทธิตามกฎหมาย ถือเป็นการบุกรุก ซึ่งเป็นความผิดที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือนหรือปรับไม่เกินระดับ ๕ ของอัตราโทษปรับตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๓) The Public Order Act 1986, section 14A (แก้ไขเพิ่มเติมโดย The Criminal Justice and Public Order Act 1994, section 70)^{๓๗} ห้ามการชุมนุมที่มีลักษณะเป็น

^{๓๗} The Public Order Act 1986, section 14A Prohibiting trespassory assemblies

(1) If at any time the chief officer of police reasonably believes that an assembly is intended to be held in any district at a place on land to which the public has no right of access or only a limited right of access and that the assembly—

(a) is likely to be held without the permission of the occupier of the land or to conduct itself in such a way as to exceed the limits of any permission of his or the limits of the public's right of access, and

(b) may result—

(i) in serious disruption to the life of the community, or

(ii) where the land, or a building or monument on it, is of historical, architectural, archaeological or scientific importance, in significant damage to the land, building or monument,

he may apply to the council of the district for an order prohibiting for a specified period the holding of all trespassory assemblies in the district or a part of it, as specified.

...(5) An order prohibiting the holding of trespassory assemblies operates to prohibit any assembly which—

(a) is held on land to which the public has no right of access or only a limited right of access,

and

การบุกรุก (trespassory assemblies) โดยการชุมนุมตามกฎหมายนี้ หมายความว่า การชุมนุมที่มีบุคคลเข้าร่วมตั้งแต่ ๒๐ คนขึ้นไป ซึ่งถ้าหากเป็นการชุมนุมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ประชาชนไม่มีสิทธิในการเข้าไป หรือมีสิทธิในการเข้าไปแต่ตกอยู่ภายใต้การจำกัดสิทธิ กล่าวคือ เป็นสถานที่ที่ประชาชนมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะเข้าไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่สงวนไว้โดยเฉพาะเท่านั้น เช่น ถนน หรือทางหลวง ซึ่งเป็นสถานที่ที่ประชาชนทั่วไปมีสิทธิในการสัญจรไป – มา หากการชุมนุมมีลักษณะเป็นการ

๑) เข้าไปโดยไม่มีสิทธิหรือใช้สิทธิเกินกว่าที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ดูแลสถานที่

๒) อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อการดำเนินชีวิตตามปกติสุขของประชาชน

๓) อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อที่ดิน อาคาร หรืออนุสาวรีย์ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์, สถาปัตยกรรม, โบราณคดี, หรือทางวิทยาศาสตร์

ผู้บัญชาการตำรวจ (the chief officer of police) โดยความเห็นชอบของ (the Secretary of State) สามารถออกประกาศ (order) ห้ามการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการบุกรุกได้มีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน ๔ วัน ครอบคลุมพื้นที่อาณาเขตรัศมี ๕ ไมล์โดยรอบสถานที่ที่กำหนดเป็นจุดศูนย์กลาง

ตัวอย่างคดีตามความผิดเรื่องการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการบุกรุก ได้แก่ คดี DPP v Jones^{๓๘} ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับข้อเท็จจริง คือ วันที่ ๑ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๙๕ กลุ่มผู้ชุมนุมรวมทั้งจำเลยจำนวน ๒๑ คน รวมตัวกันชุมนุมบริเวณริมถนน A344 ติดขอบกำแพง Stonehenge เพื่อรำลึกเหตุการณ์ครบรอบ ๑๐ ปี แห่งความไม่ยุติธรรมทางอาญาต่อ Stonehenge (Stonehenge Campaign 10 years of Criminal Injustice) โดยเป็นการชุมนุมโดยสงบ ไม่กีดขวางการจราจร เนื่องจากไม่มีผู้ชุมนุมคนใดอยู่บนถนนที่ใช้สัญจร ทั้งนี้ สภาท้องถิ่นแห่ง Salisbury (Salisbury

(b) takes place in the prohibited circumstances, that is to say, without the permission of the occupier of the land or so as to exceed the limits of any permission of his or the limits of the public's right of access.

(6) No order under this section shall prohibit the holding of assemblies for a period exceeding 4 days or in an area exceeding an area represented by a circle with a radius of 5 miles from a specified centre.

...(9) In this section and sections 14B and 14C—

“assembly” means an assembly of 20 or more persons;

“land” means land in the open air;

“limited”, in relation to a right of access by the public to land, means that their use of it is restricted to use for a particular purpose (as in the case of a highway or road) or is subject to other restrictions;

^{๓๘} DPP v Jones [1992] 2 W.L.R. 625

District Council) ได้ออกประกาศห้ามการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการบุกรุก (trespassory assembly) ภายในรัศมีระยะ ๔ ไมล์ นับจาก Stonehenge ตั้งแต่วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ถึง ๑ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๙๕ แล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจได้แจ้งให้กลุ่มผู้ชุมนุมออกไป เพราะถือเป็นการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการบุกรุก

แต่ทั้งนี้ จำเลย (Mr. Lloyd and Dr. Jones) ยังคงยื่นกรณชุมนุมในสถานที่นั้นต่อ จึงถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมและดำเนินคดี ซึ่งศาลสูงอังกฤษได้รับรองสิทธิในการชุมนุมโดยสรุปได้ว่า ทางหลวงเป็นสาธารณสถานที่ประชาชนสามารถใช้เพื่อทำการต่าง ๆ ได้หากการนั้นมีวัตถุประสงค์ที่ สมเหตุสมผล รวมถึงสิทธิในการชุมนุมโดยสงบบนทางหลวงด้วย ทั้งนี้ การชุมนุมนั้นต้องไม่ก่อให้เกิด เหตุรำคาญทั้งต่อเอกชนหรือสาธารณชน และไม่กีดขวางสิทธิของสาธารณชนในการสัญจรไปมา

ดังนั้น จากคดีดังกล่าวจึงเป็นการกำหนดเงื่อนไขของการกระทำที่เป็นความผิดโดย ศาลสูงของอังกฤษซึ่งถือว่าคำพิพากษาของศาลเป็นกฎหมาย โดยการชุมนุมที่เป็นการบุกรุกนอกจาก จะมีองค์ประกอบความผิดตาม The Public Order Act 1986, section 14A คือ มีลักษณะเป็นการ

๑) เป็นการชุมนุมตั้งแต่ ๒๐ คนขึ้นไป

๒) มีการเข้าไปโดยไม่มีสิทธิหรือใช้สิทธิเกินกว่าที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือ ผู้ดูแลสถานที่

๓) อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อการดำเนินชีวิตตามปกติสุขของ ประชาชน

๔) อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อที่ดิน อาคาร หรืออนุสาวรีย์ที่มีความ สำคัญทางประวัติศาสตร์, สถาปัตยกรรม, โบราณคดี, หรือทางวิทยาศาสตร์

๕) ผู้บัญชาการตำรวจมีการออกประกาศ (order) ห้ามการชุมนุมที่มีลักษณะเป็น การบุกรุกโดยความเห็นชอบของ (the Secretary of State)

ยังต้องมีลักษณะตามคำพิพากษาต่อไปนี้ประกอบด้วยคือ

๑) ก่อให้เกิดเหตุรำคาญทั้งต่อเอกชนหรือสาธารณชน

๒) กีดขวางสิทธิของสาธารณชนในการสัญจรไปมา หรือกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของ

ผู้อื่น

สำหรับอัตราโทษของการชุมนุมที่เป็นการบุกรุก มีรายละเอียดดังนี้^{๓๙}

๑) บุคคลผู้จัดการชุมนุม (organises) โดยรู้ว่ามี การประกาศห้ามการชุมนุมมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกินระดับ ๔ ของอัตราโทษปรับตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒) บุคคลผู้ยุยงส่งเสริม (incites) ให้กระทำการฝ่าฝืนประกาศห้ามการชุมนุมมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกินระดับ ๔ ของอัตราโทษปรับตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓) บุคคลผู้มีเข้าร่วม (takes part) การชุมนุม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินระดับ ๓ ของอัตราโทษปรับตามเกณฑ์มาตรฐาน

๔.๒.๒.๓ ประเทศโรมาเนีย

ประมวลกฎหมายอาญาประเทศโรมาเนีย (Criminal Code of the Republic of Romania) มาตรา ๒๐๘ (๒)^{๔๐} กำหนดให้การเข้าไปในสถานที่ของราชการส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น สถานที่ให้บริการสาธารณะ หรือสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล โดยปราศจากสิทธิและปราศจากความยินยอมของบุคคลซึ่งใช้สถานที่ดังกล่าว หรือเมื่อได้รับคำ

^{๓๙} The Public Order Act 1986, section 14B Offences in connection with trespassory assemblies and arrest therefor

(1) A person who organises an assembly the holding of which he knows is prohibited by an order under section 14A is guilty of an offence.

(2) A person who takes part in an assembly which he knows is prohibited by an order under section 14A is guilty of an offence.

(3) In England and Wales, a person who incites another to commit an offence under subsection (2) is guilty of an offence.

(4) A constable in uniform may arrest without a warrant anyone he reasonably suspects to be committing an offence under this section.

(5) A person guilty of an offence under subsection (1) is liable on summary conviction to imprisonment for a term not exceeding 3 months or a fine not exceeding level 4 on the standard scale or both.

(6) A person guilty of an offence under subsection (2) is liable on summary conviction to a fine not exceeding level 3 on the standard scale.

(7) A person guilty of an offence under subsection (3) is liable on summary conviction to imprisonment for a term not exceeding 3 months or a fine not exceeding level 4 on the standard scale or both, notwithstanding section 45(3) of the [1980 c. 43.] Magistrates' Courts Act 1980.

^{๔๐} Criminal Code of the Republic of Romania Art.208 – (2) The penalty in para.(1) shall sanction also penetration without right into premises of central and local public authorities, public institutions, political parties or into the place where a natural or legal person carries out activity.

บอกกล่าวให้ออกแล้วไม่ยอมออกไป ต้องระวางโทษจำคุกแบบเข้มงวดตั้งแต่ ๑ ถึง ๕ ปี^{๔๑} การบุกรุกสถานที่สำคัญตามมาตรานี้ไม่สามารถยอมความได้ แตกต่างจากการบุกรุกเคหสถานของเอกชนซึ่งมาตรา ๒๐๘ (๔) กำหนดว่าสามารถตกลงไกล่เกลี่ยกันเพื่อไม่ให้มีความรับผิดทางอาญาได้

นอกจากนี้ มาตรา ๒๐๘ (๓) ได้กำหนดให้มีเหตุเพิ่มโทษสำหรับการบุกรุกสถานที่ของราชการส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น สถานที่ให้บริการสาธารณะ หรือสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลด้วย หากผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำหรือร่วมกันกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือกระทำในเวลากลางคืน หรือกระทำโดยใช้การหลอกลวง ต้องระวางโทษจำคุกแบบเข้มงวดเพิ่มขึ้นเป็นตั้งแต่ ๓ ถึง ๑๐ ปี^{๔๒}

๔.๒.๒.๔ ประเทศเยอรมนี

ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองศาสนสถานและสถานที่สำคัญตามกฎหมายของประเทศเยอรมนี ตามมาตรา ๑๒๓ วางหลักว่า^{๔๓} ผู้ใดโดยมิชอบด้วยกฎหมายเข้าไปในเคหสถานสถานประกอบธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น หรือห้องควบคุมสำหรับบริการสาธารณะและการคมนาคม หรือเข้าไปแอบซ่อนตัวอยู่ในสถานที่ดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตและไม่ยอมออกไปเมื่อได้รับคำบอกกล่าวจากผู้มีสิทธิ ต้องระวางโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมนีมีการกำหนดสถานที่ที่ให้ความคุ้มครอง ได้แก่ สถานประกอบธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น หรือห้องควบคุมสำหรับบริการสาธารณะและการคมนาคม

จะเห็นได้ว่าการบัญญัติสถานที่ที่คุ้มครองตามระบบกฎหมายซีวิลลอว์กับคอมมอนลอว์นั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในระบบระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น ประเทศโรมาเนีย

^{๔๑} Criminal Code of the Republic of Romania Art.208 – (1) The act of penetrating, without right, in any manner, into a home, room, an outbuilding or a enclosed space annexed to these, without consent of the person using them, or refusal to leave them at the latter’s request, shall be punished by strict imprisonment from one to 5 years.

(2) The penalty in para.(1) shall sanction also penetration without right into premises of central and local public authorities, public institutions, political parties or into the place where a natural or legal person carries out activity.

^{๔๒} Criminal Code of the Republic of Romania Art.208 – (3) If the act in para.(1) or (2) is committed by armed person, by two or more persons together, at night or by use of deceitful qualities, the penalty shall be strict imprisonment from 3 to 10 years.

^{๔๓} Section 123 Burglary

(1) Whosoever unlawfully enters into the dwelling, business premises or other enclosed property of another, or into closed premises designated for public service or transportation, or whosoever remains therein without authorisation and does not leave when requested to do so by the authorised person, shall be liable to imprisonment not exceeding one year or a fine.

และประเทศเยอรมนี มีการกำหนดสถานที่โดยกำหนดหลักเกณฑ์ของสถานที่นั้น ว่าเป็นสถานที่ของราชการส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น สถานที่ให้บริการสาธารณะ สถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล หรือห้องควบคุมสำหรับบริการสาธารณะและการคมนาคม ส่วนในระบบระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มีทั้งการบัญญัติแบบการกำหนดหลักเกณฑ์ของสถานที่ เช่น สถานที่บริการประชาชนที่มีความสำคัญ สถาบันการศึกษา สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา รวมทั้งยังมีการกำหนดสถานที่ที่คุ้มครองลงไปยังชัดเจนเลย เช่น กระทรวงกลาโหม สำนักงานข่าวกรอง พระราชวังตามที่มีการระบุเท่านั้น

๔.๓ การกำหนดระวางโทษในความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญ

๔.๓.๑ ประเทศสหรัฐอเมริกา

การกำหนดระวางโทษในความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญ ตามที่ได้กล่าวมานั้น พบว่า การกำหนดระวางโทษของประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนมากเป็นเพียงความผิดที่ไม่ร้ายแรง มีอัตราโทษจำคุกอยู่ในระดับต่ำ แต่ก็มีกำหนดให้การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในสถานที่สำคัญต้องรับโทษหนักขึ้น แต่ก็ยังคงถือเป็นโทษในระดับต่ำเช่นกัน

๔.๓.๒ ประเทศอังกฤษ

การกำหนดระวางโทษในความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญ ตามที่ได้กล่าวมานั้น พบว่า การกำหนดระวางโทษของประเทศอังกฤษมีอัตราโทษจำคุกอยู่ในระดับต่ำ แต่ก็มีกำหนดให้การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในสถานที่สำคัญต้องรับโทษหนักขึ้น แต่ก็ยังคงถือเป็นโทษในระดับต่ำเช่นกัน

๔.๓.๓ ประเทศโรมาเนีย

ประมวลกฎหมายอาญาประเทศโรมาเนีย (Criminal Code of the Republic of Romania) มาตรา ๒๐๘ (๒) กำหนดให้การเข้าไปในสถานที่ของราชการส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น สถานที่ให้บริการสาธารณะ หรือสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล โดยปราศจากสิทธิและปราศจากความยินยอมของบุคคลซึ่งใช้สถานที่ดังกล่าว หรือเมื่อได้รับคำบอกกล่าวให้ออกแล้วไม่ยอมออกไป ต้องระวางโทษจำคุกแบบเข้มงวด^{๔๔*} ตั้งแต่ ๑ ถึง ๕ ปี^{๔๕}

* การจำคุกแบบเข้มงวด (Strict imprisonment) และการจำคุกในกรณีทั่วไป (Imprisonment) เป็นโทษที่ใช้กับการกระทำความผิดอาญา (delict) มีชื่อที่ต่างกันดังนี้

๑. ระยะเวลาในการจำคุก

การจำคุกแบบเข้มงวดมีกำหนดระยะเวลาตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๕ ปี

ส่วนการจำคุกในกรณีทั่วไปกำหนดระยะเวลาตั้งแต่ ๑๕ วัน ถึง ๑ ปี

หากการบุกรุกในสถานที่ของราชการส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น สถานที่ให้บริการสาธารณะ หรือสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ได้กระทำโดยมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไปนี้

- ๑) โดยมีอาวุธ
- ๒) มีการกระทำผิดร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป
- ๓) กระทำในเวลากลางคืน
- ๔) กระทำโดยใช้การหลอกลวง

การกระทำความผิดดังกล่าวถือเป็นเหตุฉกรรจ์ที่ต้องรับโทษมากขึ้น กล่าวคือ ต้องระวางโทษจำคุกแบบเข้มงวดตั้งแต่ ๓ ถึง ๑๐ ปี^{๔๖}

๔.๓.๔ ประเทศเยอรมนี

การกำหนดระวางโทษในความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญตามที่ได้กล่าวมานั้น พบว่า การกำหนดระวางโทษของประเทศเยอรมนีมีอัตราโทษจำคุกอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน

ดังนั้น จากการศึกษาจึงสรุปได้ว่า ประเทศโรมาเนียมีการกำหนดระวางโทษเอาไว้อยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างสูง ถือได้ว่ามีนัยสำคัญต่อการนำมาใช้ในการกำหนดโทษสำหรับความผิดเกี่ยวกับสาธารณสถานและสถานที่สำคัญต่อไป

๔.๔ การดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญ

๔.๔.๑ ประเทศสหรัฐอเมริกา

Minnesota Statutes § 609.6055, subdivision 4^{๔๗} กำหนดให้อำนาจการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกสถานที่บริการประชาชนที่มีความสำคัญ สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ และท่อ

๒. การเปลี่ยนโทษเป็นการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณะประโยชน์ (Community service)

การจำคุกแบบเข้มงวดเปลี่ยนได้ไม่เกิน ๕๐๐ ชั่วโมง

ส่วนการจำคุกในกรณีทั่วไปเปลี่ยนได้ไม่เกิน ๓๐๐ ชั่วโมง

^{๔๔} Criminal Code of the Republic of Romania Art.208 – (1) The act of penetrating, without right, in any manner, into a home, room, an outbuilding or a enclosed space annexed to these, without consent of the person using them, or refusal to leave them at the latter's request, shall be punished by strict imprisonment from one to 5 years.

(2) The penalty in para.(1) shall sanction also penetration without right into premises of central and local public authorities, public institutions, political parties or into the place where a natural or legal person carries out activity.

^{๔๖} Criminal Code of the Republic of Romania Art.208 – (3) If the act in para.(1) or (2) is committed by armed person, by two or more persons together, at night or by use of deceitful qualities, the penalty shall be strict imprisonment from 3 to 10 years.

^{๔๗} Minnesota Statutes Annotated 609.6055, subdivision. 4. Detention authority; immunity. An employee or

ส่งก๊าซ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยจากเจ้าของสถานที่ สามารถควบคุมตัวผู้เข้าไปในสถานที่ได้หากมีเหตุอันควรเชื่อ (reasonable cause) ว่าบุคคลนั้นจะกระทำความผิด ทั้งนี้ ในการควบคุมตัว เจ้าหน้าที่จะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ในการควบคุม และต้องกระทำตามหลักความจำเป็นในเรื่องของวิธีการและระยะเวลาที่เหมาะสมในการใช้กำลังหรือการชักถาม นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมต้องทำการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ หากการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดได้ทำตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ถือว่าผู้ควบคุมไม่มีความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา

๔.๔.๒ ประเทศอังกฤษ

Criminal Justice and Public Order Act 1994 มาตรา ๖๙^{๔๔} กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีตำแหน่งสูงสุด (the senior police officer) ในการบอกกล่าวให้ผู้เข้ามาออกไปจากสถานที่หากมีเหตุอันควรเชื่อ (reasonably believes) ว่าผู้ที่จะเข้ามาจะกระทำความผิดฐานบุกรุกที่มีเหตุฉกรรจ์ หรือเป็นการเข้ามาตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปที่มีวัตถุประสงค์เพื่อข่มขู่ ขู่เชิญไม่ให้บุคคลในสถานที่นั้นดำเนินกิจการตามปกติ หรือขัดขวาง รบกวนการดำเนินกิจการตามปกติของสถานที่นั้น แต่ถ้าขณะนั้น

other person designated by a critical public service facility, utility, or pipeline to ensure the provision of services by the critical public service facility or the safe operation of the equipment or facility of the utility or pipeline who has reasonable cause to believe that a person is violating this section may detain the person as provided in this subdivision. The person detained must be promptly informed of the purpose of the detention and may not be subjected to unnecessary or unreasonable force or interrogation. The employee or other designated person must notify a peace officer promptly of the detention and may only detain the person for a reasonable period of time. No employee or other designated person is criminally or civilly liable for any detention that the employee or person reasonably believed was authorized by and conducted in conformity with this subdivision.

^{๔๔} Criminal Justice and Public Order Act 1994, section 69 Powers to remove persons committing or participating in aggravated trespass.

- (1) If the senior police officer present at the scene reasonably believes—
- (a) that a person is committing, has committed or intends to commit the offence of aggravated trespass on land; or
 - (b) that two or more persons are trespassing on land and are present there with the common purpose of intimidating persons so as to deter them from engaging in a lawful activity or of obstructing or disrupting a lawful activity,
- he may direct that person or (as the case may be) those persons (or any of them) to leave the land.
- (2) A direction under subsection (1) above, if not communicated to the persons referred to in subsection (1) by the police officer giving the direction, may be communicated to them by any constable at the scene.
- (3) If a person knowing that a direction under subsection (1) above has been given which applies to him—
- (a) fails to leave the land as soon as practicable, or
 - (b) having left again enters the land as a trespasser within the period of three months beginning with the day on which the direction was given,
- he commits an offence and is liable on summary conviction to imprisonment for a term not exceeding three months or a fine not exceeding level 4 on the standard scale, or both.

เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีตำแหน่งสูงสุดไม่อยู่ในเหตุการณ์ กฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใดก็ได้ ในการบอกกล่าวให้ออกไปจากสถานที่

หากผู้เข้ามาไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าวให้ออกไปในทันทีที่สามารถกระทำได้ (as soon as practicable) หรือมีการกลับเข้ามาอีกภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่ได้รับความบอกกล่าว โดยปราศจาก ข้ออ้างที่สมเหตุสมผล (reasonable excuse) ถือเป็นความผิดโดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกินระดับ ๔ ของอัตราโทษปรับตามเกณฑ์มาตรฐาน

ทั้งนี้ หากมีการกระทำความผิดฐานบุกรุกที่มีเหตุฉกรรจ์ (aggravated trespass) กฎหมาย Criminal Justice and Public Order Act 1994^{๔๙} มาตรา ๖๘ ข้อ (๔) ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการจับกุมผู้กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

The Public Order Act 1986, section 14C การยุติการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการบุกรุก ได้กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจบอกกล่าวให้ผู้ชุมนุมยุติการชุมนุม หรือบอกกล่าวไม่ให้เข้าร่วม การชุมนุม หากผู้เข้ามาไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าวถือเป็นความผิดมีอัตราโทษปรับไม่เกินระดับ ๓ ของ อัตราโทษปรับตามเกณฑ์มาตรฐาน

นอกจากนี้ ยังให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมผู้กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

๔.๔.๓ ประเทศโรมาเนีย

ประมวลกฎหมายอาญาประเทศโรมาเนีย (Criminal Code of the Republic of Romania) มาตรา ๒๐๘ (๒) ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการเข้าไปในสถานที่ของราชการส่วนกลาง หรือส่วนท้องถิ่น สถานที่ให้บริการสาธารณะ หรือสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของบุคคล ธรรมดาหรือนิติบุคคล โดยปราศจากสิทธิและปราศจากความยินยอมของบุคคลซึ่งใช้สถานที่ดังกล่าว หรือเมื่อได้รับความบอกกล่าวให้ออกแล้วไม่ยอมออกไป เป็นความผิดที่ไม่สามารถยอมความได้ แตกต่าง จากการบุกรุกเคหสถานของเอกชนที่มาตรา ๒๐๘ (๔) ที่กำหนดว่าสามารถตกลงไกล่เกลี่ยกันเพื่อ ไม่ให้มีความรับผิดทางอาญาได้^{๕๐}

^{๔๙} Criminal Justice and Public Order Act 1994, section 68 Offence of aggravated trespass.

(4) A constable in uniform who reasonably suspects that a person is committing an offence under this section may arrest him without a warrant.

^{๕๐} Criminal Code of the Republic of Romania Art.208 – (1) The act of penetrating, without right, in any manner, into a home, room, an outbuilding or a enclosed space annexed to these, without consent of the person using them, or refusal to leave them at the latter's request, shall be punished by strict imprisonment from one to 5 years.

๔.๔.๔ ประเทศเยอรมนี

ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญตามกฎหมายของประเทศเยอรมนี ตามมาตรา ๑๒๓ วางหลักว่า^{๕๑} ผู้ใดโดยมิชอบด้วยกฎหมายเข้าไปในเคหสถาน สถานประกอบการธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น หรือห้องควบคุมสำหรับบริการสาธารณะและการคมนาคม หรือเข้าไปแอบซ่อนตัวอยู่ในสถานที่ดังกล่าวโดยมิได้รับอนุญาตและไม่ยอมออกไปเมื่อได้รับคำบอกกล่าวจากผู้มีสิทธิ ต้องระวางโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี แลการดำเนินคดีในความผิดดังกล่าวจะต้องมีการแจ้งความร้องทุกข์จากผู้เสียหายก่อน

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญ พบว่ามีการกำหนดให้การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถานและสถานที่สำคัญเป็นความผิดทางอาญาเช่นกัน แต่มีความแตกต่างกันไปเรื่องของการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ กล่าวคือ กฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษมีการกำหนดตัวอย่างของสถานที่สำคัญแต่ละประเภทไว้อย่างละเอียดชัดเจน ส่วนกฎหมายของประเทศโรมานีเย ประเทศเยอรมนี ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์มีการกำหนดไว้เป็นเพียงหลักการเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างดังกล่าวก็เป็นเพียงความแตกต่างกันในรายละเอียด โดยผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดฐานบุกรุกสถานที่สำคัญเพิ่มเติมสำหรับประเทศไทยต่อไป

(2) The penalty in para.(1) shall sanction also penetration without right into premises of central and local public authorities, public institutions, political parties or into the place where a natural or legal person carries out activity.

...(4) For the act in para.(1), criminal action is initiated upon prior request from the injured person. Reconciliation of parties removes criminal liability.

^{๕๑} Section 123 Burglary

(1) Whosoever unlawfully enters into the dwelling, business premises or other enclosed property of another, or into closed premises designated for public service or transportation, or whosoever remains therein without authorisation and does not leave when requested to do so by the authorised person, shall be liable to imprisonment not exceeding one year or a fine.

(2) The offence may only be prosecuted upon request.

บทที่ ๕

แนวทางการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญของต่างประเทศมีรูปแบบการกำหนดความผิด และการกำหนดสถานที่สำคัญที่ให้ความคุ้มครองแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษากฎหมายในบทที่ผ่านมาทั้งกฎหมายของไทยและกฎหมายของต่างประเทศทำให้เห็นว่า มีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองสถานที่สำคัญปรากฏอยู่แล้ว ในบทนี้จะได้ทำการวิเคราะห์กฎหมายเหล่านั้นในแต่ละประเด็น เช่น แนวทางการกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิด แนวทางการกำหนดคำนิยามของสถานที่สำคัญ แนวทางการกำหนดประเภทของสถานที่สำคัญ แนวทางการกำหนดมาตรการการลงโทษสำหรับความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นฐานความผิดเพิ่มเติมสำหรับประเทศไทยต่อไป

๕.๑ การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการกำหนดให้การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นความผิดเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา

สถานที่สำคัญมีทั้งสถานที่ที่เป็นสาธารณสถานและสถานที่ของเอกชน จากการศึกษาพบว่า ความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญายังมีความไม่สอดคล้องต่อการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานบุกรุก

จากการศึกษาประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ของไทยที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานบุกรุก พบว่ายังมีความไม่เหมาะสมบางประการที่อาจทำให้เกิดปัญหาการคุ้มครองสถานที่สำคัญจากการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสถานที่นั้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ดังนี้

๕.๑.๑.๑ การให้ความคุ้มครองสถานที่สำคัญจากการบุกรุก

ปัญหาเรื่องสถานที่ที่เป็นสาธารณสถาน โดยคำว่า สาธารณสถาน มีคำนิยามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๓) หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

นอกจากคำว่า สาธารณสถาน แล้วยังมีคำว่า ที่สาธารณะ ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช ๒๕๕๐) มาตรา ๖๓ ด้วย แต่คำทั้งสองก็มีความหมายอย่างเดียวกัน คือ เป็นสถานที่เปิดสำหรับให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาใช้ได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอใช้คำว่า

“สาธารณสถาน” ในการกำหนดความผิดต่อไปนี้ เนื่องจากเป็นคำที่มีการกำหนดไว้อยู่ในประมวลกฎหมายอาญาอยู่แล้ว ส่วนคำว่า “สถานที่สำคัญ” นั้น ผู้เขียนจะได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาต่อไปเนื่องจากไม่มีความหมายของคำดังกล่าวกำหนดไว้โดยตรง

เมื่อเป็นเช่นนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ความผิดเกี่ยวกับการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ยังไม่มีการบัญญัติเป็นความผิดไว้ โดยความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๒ มุ่งลงโทษผู้ที่บุกรุกอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเท่านั้น ไม่รวมถึงการบุกรุกสาธารณสถาน หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดิน* ดังนั้น การเข้าไปในสถานที่ที่อยู่ในความครอบครองของรัฐซึ่งไม่มีสิทธิเหมือนการมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองเหมือนอย่างของเอกชนจึงไม่ถือว่าเป็นการบุกรุก เช่น การเข้าไปทำนาในหนองน้ำสาธารณะ ไม่ถือเป็นการบุกรุก**

ส่วนความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๔ ก็เป็นการให้ความคุ้มครองต่อเคหสถาน ไม่รวมถึงสาธารณสถาน เนื่องจากมีแนวคิดที่ สาธารณสถานเป็นสถานที่ที่ประชาชนทั่วไปมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปในสถานที่นั้นได้ ดังจะเห็นได้จากการที่ศาลฎีกาวินิจฉัยตามแนวความคิดนี้มาตลอดว่า การเข้าไปในสาธารณสถานไม่เป็นการบุกรุก เช่น บ้านพักอาศัยที่ส่วนหนึ่งเปิดเป็นร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า*** หรือร้านอาหารส่วนที่ลูกค้าเข้าไปนั่งทาน† ในเวลาเปิดให้บริการบริเวณดังกล่าวย่อมถือเป็นสาธารณสถานที่ประชาชนทั่วไปมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ ไม่ถือเป็นการบุกรุก

สถานที่ราชการเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญเสมอ เนื่องจากเป็นสถานที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ดังนั้น สถานที่ราชการจึงเป็นเป็นสาธารณสถานด้วย ซึ่งตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ได้มีการกำหนดให้การบุกรุกสถานที่ราชการเป็นความผิด แต่ในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาไม่มีการบัญญัติในลักษณะเช่นนั้น

สถานที่ราชการ ไม่มีความหมายเฉพาะกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่ตามความเข้าใจโดยทั่วไป หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติราชการตามปกติ เช่น กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ^๑

การที่ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีการบัญญัติให้การบุกรุกสถานที่ราชการเป็นความผิดดังเช่นในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ นั้น ในทางปฏิบัติการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจาก

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๓๒/๒๕๓๓

** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๖/๒๕๓๕

*** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๓๗/๒๕๕๔

† คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๐๖/๒๕๔๗

^๑ สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม ๔ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๒), หน้า ๓๕๒.

สถานที่ราชการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงมีการดำเนินคดีในความผิดเช่นเดียวกับการบุกรุกสถานที่ของเอกชน กล่าวคือ จะเป็นความผิดฐานบุกรุกก็ต่อเมื่อสถานที่ราชการมีลักษณะเป็นเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์ หรือสำนักงาน เช่น สถานที่ทำการที่มีข้าราชการหรือลูกจ้างทำงาน เช่น ที่ทำการของกระทรวง ทบวง กรม ในทางตรงกันข้าม หากไม่ใช่สถานที่ที่เป็นสำนักงาน เช่น ห้องประชุม ห้องเรียน ก็ไม่เป็นความผิดฐานบุกรุก^๒

ในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่าสถานที่ราชการกับเคหสถาน หรือสำนักงานของเอกชนมีความแตกต่างกัน การนำความผิดเรื่องการบุกรุกเคหสถานมาใช้กับสถานที่ราชการมีความไม่เหมาะสม เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายเรื่องความผิดฐานบุกรุกมุ่งคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย คือ สิทธิของเจ้าบ้าน^๓ ซึ่งเป็นสิทธิของเอกชนโดยแท้ การกำหนดให้การเข้าไปในเคหสถานโดยไม่มีเหตุอันสมควรเป็นความผิดฐานบุกรุกนั้นก็ชอบด้วยเหตุผลและสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย แต่อย่างไรก็ดี สถานที่ราชการเป็นสาธารณสถานที่ประชาชนทั่วไปมีความชอบธรรมในการเข้าไปได้ กล่าวคือ เป็นสิทธิในการใช้ที่สาธารณะ ดังนั้น การนำ “สิทธิของเจ้าบ้าน” มาใช้กับสาธารณสถานย่อมทำให้เกิดความสับสน เพราะการตีความเช่นนั้นย่อมหมายถึงนัยว่า เป็นการจำกัดสิทธิการเข้าไปในสถานที่ราชการ นอกจากนี้ การที่กำหนดให้เป็นความผิดฐานบุกรุกเพราะเหตุที่เป็นสำนักงาน โดยพิจารณาว่าต้องเป็นสถานที่ราชการมีข้าราชการหรือลูกจ้างทำงาน ก็ไม่ได้ทำให้ความเป็นสาธารณสถานหมดไป และกลายเป็นเคหสถานไปได้ ดังเช่นกรณีอาคารที่พักสายตรวจได้สร้างขึ้นจากเงินบริจาคของประชาชน เพื่อใช้เป็นสถานที่พักของเจ้าพนักงานตำรวจและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาแจ้งความร้องทุกข์ ถือเป็นสถานที่ราชการที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาติดต่อกับเจ้าพนักงานตำรวจได้ แม้ส่วนของห้องนอนจะมีการกั้นเป็นสัดส่วนใช้เป็นที่พักและเก็บสิ่งของส่วนตัว ตลอดจนมีการใส่กุญแจ แต่ก็ไม่ใช่ห้องพักส่วนตัวที่จะมีสิทธิหวงกันแต่ผู้เดียวได้ หากแต่ห้องพักดังกล่าวเป็นสถานที่ราชการที่เจ้าพนักงานตำรวจอื่นก็สามารถเข้าพักอาศัยได้เช่นกัน^{*} ดังนั้น หากจะมีการจำกัดการใช้สิทธิในการเข้าไปในพื้นที่สาธารณสถานในส่วนตัว ต้องมีการแจ้งข้อมูลให้ทราบอย่างชัดเจนและเพียงพอ เช่น การติดประกาศว่าเป็นเขตพื้นที่สงวน หรือเป็นเขตหวงห้าม เป็นต้น

อนึ่ง สถานที่ราชการจะหมายรวมถึง สถานที่ที่เจ้าพนักงานใช้ปฏิบัติราชการ เป็นการชั่วคราวด้วยหรือไม่ ในประเด็นนี้ นักกฎหมายมีความเห็นว่าสถานที่ราชการต้องเป็นสถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติราชการตามปกติ มิเช่นนั้น สถานที่ที่เจ้าพนักงานทำการชั้นสูตรพลิกศพ หรือในรถ

^๒ ประดิษฐ์ สิงห์ศัน, “ความผิดฐานบุกรุก,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๕๑-๕๒.

^๓ คณิต ฒ นคร, คำบรรยายกฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๓), หน้า ๒๗๒.

^{*} คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๙๕๘/๒๕๕๖

โดยสารที่เจ้าพนักงานทำการตรวจค้นก็ย่อมกลายเป็นสถานที่ราชการไปเสียทั้งหมด^๔ แต่อย่างไรก็ดี นักกฎหมายอีกท่านหนึ่งเห็นว่า สถานที่ราชการมีความหมายรวมถึงสถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติราชการ ไม่ว่าจะเป็นการถาวร หรือชั่วคราว^๕ เช่น หน่วยเลือกตั้ง หน่วยแพทย์เคลื่อนที่

ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าสถานที่ใดจะเป็นสถานที่ราชการหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ว่ามืองค์ประกอบต่อไปนี้หรือไม่ กล่าวคือ ประการที่หนึ่ง เป็นสถานที่ที่มีการใช้เพื่อการปฏิบัติราชการ และประการที่สอง คือ ต้องเป็นสถานที่ที่มีพื้นที่และบริเวณอาณาเขตเป็นการแน่นอน เช่น เป็นบริเวณที่มีการปิดกั้น หรือปิดล้อมสถานที่โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อทำการตรวจสอบพยานหลักฐานทางคดี ไม่ว่าบริเวณนั้นจะเป็นสาธารณสถานหรือสถานที่ของเอกชน^๖ หากสถานที่นั้นมืองค์ประกอบครบทั้งสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง เป็นสถานที่ที่ใช้เพื่อการปฏิบัติราชการ และประการที่สอง เป็นสถานที่ที่มีพื้นที่และบริเวณอาณาเขตแน่นอนแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าสถานที่นั้นย่อมถือเป็นสถานที่ราชการด้วย เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ความสงบเรียบร้อยในการปฏิบัติราชการ และเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินของราชการที่นำมาใช้ปฏิบัติราชการนอกสถานที่ปฏิบัติงานตามปกติ

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อมา คือ สถานที่ราชการหมายความว่าสถานที่ของเอกชนด้วยหรือไม่ ในประเด็นนี้แนวคำพิพากษาศาลฎีกาว่าหลักกว่า สถานที่ราชการไม่หมายความรวมถึงสถานที่ขององค์กรเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจ ดังนั้น สำนักงานประปาสงขลาเป็นส่วนงานของการประปาส่วนภูมิภาคซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจจึงมิใช่สถานที่ราชการ* ด้วยเหตุผลดังกล่าว หากมีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับสาธารณสถานย่อมทำให้เกิดความคุ้มครองแก่สถานที่ได้ดีกว่า เนื่องจากสาธารณสถานนั้นไม่พิจารณาว่าสถานที่นั้นเป็นสถานที่ราชการหรือสถานที่ของเอกชน

นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องขอบเขตของสถานที่ให้ความคุ้มครอง ซึ่งศาลฎีกาตีความว่าสถานที่ราชการเป็นอาคารเก็บรักษาทรัพย์ หรือสำนักงาน ก็จำกัดอยู่แต่เฉพาะตัวอาคารที่เป็นที่ทำการเท่านั้น ต่างจากเคสสถาน ซึ่งจากคำนิยามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๔) ได้กำหนดให้รวมถึงบริเวณโดยรอบไม่ว่าจะมีรั้วล้อมหรือไม่ด้วย ด้วยเหตุนี้ การวินิจฉัยความผิดที่มี

^๔ คณิต ฒ นคร, คำบรรยายกฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า ๓๕๓.

^๕ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๔๖) หน้า ๑๓๗.

^๖ Minnesota Statutes, section 609.605, subdivision 1 (b) A person is guilty of a misdemeanor if the person intentionally:

...(11) crosses into or enters any public or private area lawfully cordoned off by or at the direction of a peace officer engaged in the performance of official duties. As used in this clause: (i) an area may be "cordoned off" through the use of tape, barriers, or other means conspicuously placed and identifying the area as being restricted by a peace officer and identifying the responsible authority; and (ii) "peace officer" has the meaning given in section [626.84, subdivision 1](#). It is an affirmative defense to a charge under this clause that a peace officer permitted entry into the restricted area.

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๔๓/๒๕๔๕

เงื่อนไขเกี่ยวกับสถานที่ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ในสถานที่ราชการจึงต้องเป็นการเข้าไปลักทรัพย์ที่อยู่ในอาคารสถานที่ปฏิบัติราชการเท่านั้น ดังนั้น การลักทรัพย์บริเวณโรงอาหารของมหาวิทยาลัย** หรือการลักทรัพย์บริเวณสถานที่จอดรถของมหาวิทยาลัย*** จึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในสถานที่ราชการ เพราะเป็นบริเวณอยู่นอกบริเวณปฏิบัติราชการ ไม่ใช่เป็นสถานที่ซึ่งใช้สำหรับปฏิบัติราชการโดยตรง

ในประเด็นดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายในความผิดเรื่องการลักทรัพย์ในสถานที่ราชการ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่ต้องการคุ้มครอง คือ ทรัพย์สินที่ใช้ปฏิบัติงานของราชการ ซึ่งโดยปกติก็ต้องทำการเก็บรักษาไว้ในสถานที่ที่ใช้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ดังนั้น ทรัพย์สินที่อยู่ข้างนอกอาคารสถานที่ปฏิบัติราชการย่อมไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ การที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นจากการลักทรัพย์สินทั่วไปที่ไม่ได้ใช้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการจึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์และคุณธรรมทางกฎหมาย จึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในสถานที่ราชการ ซึ่งต่างจากกรณีของการบุกรุกที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า แม้จะไม่ได้เข้าไปแต่ถ้ามีการขัดขวางไม่ให้ใช้ประโยชน์ได้ก็ถือเป็นความผิด เช่น การใช้ไม้กระดานตีขวาง ซึ่งในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่า สถานที่ราชการและสาธารณสถานเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ หากจำกัดความคุ้มครองอยู่เพียงแต่เฉพาะในตัวอาคาร ก็อาจมีการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในบริเวณโดยรอบ เช่น การปิดล้อม ขัดขวางการดำเนินกิจการตามปกติของสถานที่นั้น ซึ่งทำให้ไม่สามารถลงโทษได้ เพราะไม่มีการเข้าไปในตัวอาคาร

ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าสถานที่สำคัญหลายสถานที่ที่เป็นสาธารณสถานยังไม่มีมีการกำหนดให้การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นความผิด ทำให้ไม่มีการคุ้มครองสถานที่ดังกล่าวจากการกระทำความผิดดังกล่าว ทั้งยังทำให้ไม่สามารถป้องปรามการกระทำความผิดอื่นที่ร้ายแรงกว่าที่จะตามมาได้ เนื่องจากองค์ประกอบความผิดฐานบุกรุกต้องมีการเข้าไป ซึ่งการเข้าไปตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวางหลักว่า ต้องเป็นการเข้าไปในตัวอาคารเท่านั้น ไม่รวมถึงบริเวณโดยรอบ ดังนั้น การเข้าไปอยู่ในถนนบริเวณเขตอาคาร* หรือการเข้าไปอยู่ระหว่างบริเวณรั้วกับตัวอาคารสถานที่*** จึงไม่เป็นการบุกรุกเนื่องจากขาดองค์ประกอบความผิดในส่วนของการเข้าไป

แต่อย่างไรก็ดี จากการศึกษาความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถานหรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามหลักกฎหมายต่างประเทศ จะเห็นได้ว่ากฎหมายต่างประเทศมีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสถานที่นั้นเองจากการกระทำความผิดอื่นที่จะตามมา โดยได้

** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๔๕/๒๕๔๓

*** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๕๒/๒๕๔๘

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๑๓/๒๕๑๐

** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๕๐/๒๕๒๐

มีการกำหนดให้การเข้าไปในสถานที่สำคัญโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ยอมออกจากสถานที่เมื่อมีคำบอกกล่าวให้ออกไปเป็นการกระทำความผิด ทั้งนี้ กฎหมายต่างประเทศจะกำหนดขอบเขตครอบคลุมถึงบริเวณโดยรอบสถานที่นั้นไปตลอดจนถึงแนวรั้ว เช่นนี้ การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสถานที่ราชการ หรือสาธารณสถาน จึงถือเป็นความผิดตั้งแต่มีการเข้าไปในบริเวณของสถานที่นั้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากใช้จำกัได้อยู่เพียงตัวอาคารเท่านั้นไม่

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรกำหนดความผิดเกี่ยวกับการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แทนคำว่า การบุกรุกสถานที่ราชการ เพื่อป้องกันข้อถกเถียงดังกล่าว เนื่องจากสถานที่ราชการเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญในตัวเองอยู่แล้ว ทั้งยังเป็นสาธารณสถานที่ประชาชนมีความชอบธรรมในการเข้าไปในสถานที่นั้นได้ตามปกติ ซึ่งคำว่า สาธารณสถาน ได้มีคำนิยามตามประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้อย่างชัดเจน หากใช้คำว่าบุกรุกสถานที่ราชการดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันย่อมทำให้เกิดปัญหาการตีความดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้ ในส่วนของคำว่าสถานที่สำคัญ ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ว่าได้แก่สถานที่ที่มีลักษณะอย่างใดบ้างใน ส่วนต่อไป

๕.๑.๑.๒ การกำหนดระวางโทษในความผิดฐานบุกรุก

ความผิดฐานบุกรุกอสังหาริมทรัพย์ หรือเคหสถานตามประมวลกฎหมายอาญามีอัตราโทษอยู่ในระดับต่ำ โดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ซึ่งถือเป็นโทษจำคุกกระยะสั้น กล่าวคือ เป็นโทษจำคุกที่มีอัตราโทษอยู่ในเกณฑ์ที่ศาลสามารถใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกได้^๗ เช่น การให้จำเลยทำงานบริการสังคม การรอกการลงโทษ เป็นต้น เว้นแต่ลักษณะการกระทำของการบุกรุกจะต้องด้วยเหตุฉกรรจ์

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าอัตราโทษสำหรับความผิดฐานบุกรุกสถานที่ของเอกชน ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ร่วมกันกับความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากความเสียหายที่เกิดกับสาธารณสถานมีมากกว่า เพราะบางสถานที่เป็นสถานที่สำคัญยอมก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ หลายด้าน ทั้งยังก่อให้เกิดความเสียหายกับสังคมโดยทั่วไป แต่อัตราโทษในความผิดฐานบุกรุกกำหนดไว้สำหรับการบุกรุกสถานที่ของเอกชนอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ไม่สามารถป้องปรามหรือข่มขู่ให้ผู้กระทำความผิดเกิดความหวาดกลัวต่อโทษที่จะได้รับ ทั้งยังไม่สอดคล้องกับความเสียหายที่ตามมาจากการกระทำความผิดอีกด้วย

^๗ กุณทิกา ช่วยพนัง, “การใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกกระยะสั้น,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๙.

๕.๑.๑.๓ การกระทำความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท

ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกมีการกระทำที่เป็นความผิดคือ การเข้าไปในสถานที่ เช่น เคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์ ทั้งนี้ ในการเข้าไปในนั้นอาจเป็นการเข้าไปเพื่อกระทำความผิดอย่างอื่นด้วย เมื่อมีการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ศาลจะพิพากษาตามหลักประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ที่ว่าเป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท และลงโทษตามกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด ดังนั้น การที่ความผิดฐานบุกรุกมีอัตราโทษน้อยกว่าผู้กระทำผิดไม่ถูกลงโทษตามความผิดฐานบุกรุก เว้นแต่ จะสามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้ก่อนที่ลงมือกระทำความผิดฐานอื่น ความผิดฐานอื่นถือว่าอยู่ในขั้นพยายาม อัตราโทษตามความผิดฐานบุกรุกที่เป็นความผิดสำเร็จอาจสูงกว่าก็ได้ เช่น การเข้าไปลักทรัพย์ในโรงงานที่พักคนงานในเวลากลางคืน แต่ไม่สำเร็จ จึงถือว่าการกระทำเป็นความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ที่ต้องด้วยเหตุกรรจ์ตั้งแต่สองอนุมาตราขึ้นไป ตามมาตรา ๓๓๕ (๑), (๓), (๘) ประกอบ ๘๐ แต่ก็ยังคงมีอัตราโทษน้อยกว่าความผิดฐานบุกรุกที่ต้องด้วยเหตุกรรจ์ ตามมาตรา ๓๖๕ ซึ่งเป็นความผิดสำเร็จ ศาลพิพากษาลงโทษตามมาตรา ๓๖๕*

ผู้เขียนจึงเห็นว่า หากมีการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ควรมีการกำหนดอัตราโทษที่สูงกว่าการบุกรุกสถานที่ของเอกชน เพื่อในกรณีที่ผู้กระทำผิดเข้าไปในสาธารณสถานโดยมีเจตนากระทำความผิดอย่างอื่นด้วย หากผู้กระทำผิดถูกจับกุมก่อนที่จะลงมือกระทำความผิดฐานอื่นสำเร็จ ก็สามารถลงโทษผู้กระทำผิดในความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นความผิดสำเร็จแล้วได้ อันจะทำให้สามารถป้องปรามการกระทำความผิดอื่นที่ร้ายแรงกว่าไม่ให้เกิดขึ้นได้

๕.๑.๑.๔ อายุความและการดำเนินคดีในความผิดฐานบุกรุก

ด้วยเหตุที่ความผิดฐานบุกรุกมีอัตราโทษอยู่ในระดับต่ำจึงทำให้อายุความสั้น กล่าวคือ การบุกรุกอสังหาริมทรัพย์ การบุกรุกเคหสถาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๒ และ ๓๖๔ มีอายุความ ๕ ปีนับแต่วันที่มีการกระทำความผิด ส่วนการบุกรุกที่มีลักษณะต้องด้วยเหตุกรรจ์ ตามมาตรา ๓๖๕ มีอายุความ ๑๐ ปีนับแต่วันที่มีการกระทำความผิด ซึ่งหากพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ยังไม่ได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำผิดมาจึงศาลย่อมเป็นถือว่าขาดอายุความ

ความผิดฐานบุกรุกสถานที่ของเอกชนเป็นความผิดต่อส่วนตัว กล่าวคือ เป็นความผิดต่อสิทธิของเอกชน จึงเป็นความผิดที่สามารถยอมความได้ ซึ่งมีข้อจำกัดเรื่องของอายุความร้องทุกข์ โดยหากไม่มีการแจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีจากผู้เสียหายภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่รู้เรื่อง

* คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๕๗/๒๕๑๖

ความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๖ ย่อมถือว่าคดีขาดอายุความและไม่สามารถดำเนินคดีได้อีกต่อไป นอกจากนี้ ความผิดฐานบุกรุกยังจัดเป็นประเภทความผิดที่ยอมความได้อีกด้วย เว้นแต่ กรณีที่การบุกรุกนั้นต้องด้วยเหตุฉกรรจ์ซึ่งถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดินไม่สามารถยอมความกันได้และไม่ถูกจำกัดเรื่องของอายุความร้องทุกข์

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ควรใช้อัตราโทษตามที่กำหนดสำหรับความผิดฐานบุกรุกสถานที่ของเอกชน เพราะความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีผลกระทบมากกว่าการบุกรุกสถานที่ของเอกชน

๕.๑.๑.๕ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการกระทำความผิดในสาธารณสถาน

ในส่วนนี้ ผู้เขียนทำการวิเคราะห์ถึงบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการกระทำความผิดในสาธารณสถาน ว่ามีความเหมาะสมและสามารถใช้ป้องกันยับยั้งการกระทำความผิดอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นในสาธารณสถานได้เพียงใด ซึ่งความผิดใกล้เคียงที่มีการบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดฐานกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณสถาน, ความผิดฐานทำให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณหรือสาธารณสถาน, ความผิดฐานมั่วสุมกระทำการให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง, และความผิดฐานก่อการร้าย โดยมีรายละเอียดความผิดในแต่ละฐาน ดังนี้

(๑) ความผิดฐานกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณสถาน

การกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณสถาน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๘๗ กำหนดให้เป็นความผิด มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดฐานกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญมีความใกล้เคียงกับการบุกรุก แต่ก็มีแตกต่างกันโดยการกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญเป็นการรบกวนต่อการใช้ประโยชน์ของเอกชน (interest in the private use)^๘ โดยความผิดฐานกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญมีคุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งคุ้มครอง คือ ความไม่สะดวกใจของบุคคล^๙ แต่ความผิดฐานบุกรุกสถานที่สำคัญตามหลักกฎหมายต่างประเทศที่กล่าวมาเป็นการคุ้มครองผลประโยชน์ของสถานที่ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า

^๘ Anthony Z. Roisman, Alexander Wolff “TRESPASS BY POLLUTION: REMEDY BY MANDATORY INJUNCTION,” 2010 Fordham Environmental Law Review

^๙ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, หน้า ๑๕๓.

คุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองมีความแตกต่างกัน การกระทำที่เป็นความผิดฐานกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญต้องเป็นการกระทำต่อบุคคล เช่น การพุดจาแขวผู้หญิง การแก้งเปิดวิทยุรบกวน การแอบดูคนอื่นใช้ห้องน้ำสาธารณะ^{๑๐} หากการกระทำทำความเดือดร้อนรำคาญไม่ได้เกิดขึ้นกับบุคคลก็ไม่ถือเป็นความผิด ด้วยเหตุนี้ การเข้าไปในสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือเมื่อผู้ดูแลสถานที่นั้นมีคำบอกกล่าวให้ออกไปแล้วไม่ยอมออกไปโดยลักษณะการกระทำจึงไม่เป็นความผิดฐานกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญ

ประเด็นที่ควรพิจารณาต่อมาคือ ความผิดฐานกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญถือเป็นเพียงความผิดลหุโทษ กล่าวคือ เป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งถือเป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังนั้น ผู้กระทำผิดอาจไม่เกรงกลัวต่อโทษ เนื่องจากถ้าหากมีการชั่งน้ำหนักระหว่างผลที่ได้รับจากการกระทำผิดแล้วเห็นว่าผลประโยชน์ที่ได้รับมีมากกว่าผลร้ายที่จะได้รับจากการถูกลงโทษ ผู้กระทำผิดก็ยังคงกระทำผิดต่อไป

นอกจากนี้ การพยายามกระทำความผิดลหุโทษ ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๐๕ และผู้สนับสนุนให้มีการกระทำความผิดลหุโทษ ก็ไม่ต้องรับโทษเช่นกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๐๖

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าแม้จะมีการกำหนดความผิดฐานกระทำเหตุเดือดร้อนรำคาญในสาธารณสถาน แต่ก็เป็นการคุ้มครองประโยชน์ของเอกชนจากการกระทำที่ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญ ไม่ได้เป็นการให้ความคุ้มครองต่อสถานที่เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ทั้งความผิดดังกล่าวยังมีอัตราโทษน้อยไม่เพียงพอต่อการยับยั้งป้องปรามการกระทำความผิดได้

(๒) ความผิดฐานทำให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน
การทะเลาะกันอย่างอื้ออึงหรือกระทำโดยประการอื่นใดให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณะหรือสาธารณสถานเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท

ความผิดตามมาตรานี้มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน^{๑๑} เป็นการคุ้มครองความสงบเรียบร้อย (public order) ของสาธารณสถาน^{๑๒} จากการทะเลาะกันจนเกิดเสียงดังอื้ออึงหรือการกระทำประการอื่นเพื่อให้เกิดความ

^{๑๐} ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า ๓๑๐.

^{๑๑} คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, หน้า ๖๓๖.

^{๑๒} ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า ๓๐๒.

ไม่เรียบร้อย เป็นต้นว่า การมุงดูคนทะเลาะกันข้างถนนจนเป็นการกีดขวางการจราจร หรือการดูการ แสดงที่มีลักษณะทำให้เกิดการกีดขวางการจราจรจนทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถรักษาความสงบ เรียบร้อยได้ เพราะประชาชนไม่ฟังคำสั่งจนเป็นเหตุให้มีการชุมนุมเกิดความวุ่นวายขึ้น

อย่างไรก็ดี ความผิดตามมาตรา ๓๑ อาจไม่สอดคล้องกับความผิดฐานบุกรุกในบาง กรณี เช่น การเข้าไปชอนตัวอยู่ในสถานที่เพื่อกระทำความผิดอย่างอื่น แต่เจ้าของสถานที่ได้พบตัว ก่อนและมีคำบอกกล่าวให้ออกไป เช่นนี้จะเห็นได้ว่า การเข้าไปชอนตัวอยู่ตามปกติยังไม่พอที่จะฟังว่า เป็นการก่อให้เกิดเสียความสงบเรียบร้อยแต่อย่างใด ดังนั้น จึงเป็นกรณีที่ไม่ครบองค์ประกอบความผิด ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นอกจากนี้ ความผิดฐานทำให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณะหรือ สาธารณสถานเป็นเพียงความผิดลหุโทษ ซึ่งถือเป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ และมีโทษเพียงโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หากเปรียบเทียบกับความสงบเรียบร้อยของสาธารณสถานแล้ว ย่อมไม่อาจทำให้ ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวต่อโทษ เนื่องจากหากมีการชกน้าหนักระหว่างผลที่ได้รับจากการกระทำความผิดแล้วเห็นว่าผลประโยชน์ที่ได้รับมีมากกว่าผลร้ายที่จะได้รับจากการถูกลงโทษ ผู้กระทำความผิดก็ ยังคงกระทำความผิดต่อไป

(๓) ความผิดฐานมั่วสุมกระทำการให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง

การมั่วสุมกันตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป โดยใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชิญว่าจะใช้กำลัง ประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง เป็นความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๕ ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย คือ ความสงบสุขของประชาชน^{๑๓} การกระทำที่เป็นความผิดตามมาตรา ๓๑ เช่น การแนะนำสั่งการนัด ลูกจ้าง ๓๐๐ คน ให้หยุดงานโดยไม่เป็นไปตามขั้นตอนและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด มีการปิดประตู โรงงานเพื่อไม่ให้ลูกจ้างอื่นที่ประสงค์จะทำงานเข้าออกได้ เป็นเหตุให้เกิดการปะทะและทำร้ายกัน บริเวณริมถนนสาธารณะ* หรือการชุมนุมกันบริเวณสนามหน้าเมืองเพื่อกล่าวโจมตีการทำงานของผู้ว่า ราชการจังหวัด โดยได้มีการขว้างปาและวางเพลิงเผาจนผู้ว่าราชการจังหวัด** ถือเป็นกระทำความ ผิดตามมาตรา ๓๑

การรวมกลุ่มชุมนุมที่มีลักษณะการใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชิญว่าจะใช้กำลัง ประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมืองถือเป็นความผิด แต่อย่างไรก็ดี ถ้าหากเป็นการชุมนุมโดยสงบ ไม่มีพฤติการณ์ว่าจะประทุษร้ายหรือก่อความวุ่นวาย ก็

^{๑๓} คณิต ธิ นคร, กฎหมายอาญาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, หน้า ๕๘๔.

* คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๘๗/๒๕๓๖

** คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๔๑/๒๕๒๗

ไม่มีความผิดตามมาตรา นี้ เพราะถือเป็นการชุมนุมที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิในการชุมนุม

นอกจากนี้ในประเด็นเรื่องสถานที่นั้น จะเห็นได้ว่าความผิดฐานมั่วสุมไม่ได้มีการกำหนดสถานที่ที่กระทำความผิดเอาไว้ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นสาธารณสถาน หรือสถานที่ที่ของเอกชนก็เป็นความผิดได้ แต่อย่างไรก็ดี ความผิดฐานมั่วสุมนี้อาจมีการกระทำบางลักษณะที่ยังไม่ครอบคลุมต่อการกระทำความผิดในสถานที่สำคัญ เนื่องด้วยองค์ประกอบของความผิดฐานมั่วสุม ต้องมีการกระทำที่มีลักษณะเป็นการมั่วสุมตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ดังนั้น หากมีการเข้าไปในสถานที่โดยมีผู้เข้าร่วมในการชุมนุมไม่ถึง ๑๐ คน เช่นนี้ย่อมเป็นการกระทำที่ขาดองค์ประกอบความผิดฐานมั่วสุม แม้ว่าการชุมนุมนั้นจะมีลักษณะเป็นการใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการใด ๆ ให้เกิดการวุ่นวายขึ้น ก็ไม่อาจลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา นี้ได้

อนึ่ง ความผิดฐานมั่วสุมมีอัตราโทษกำหนดไว้ คือ โทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นอัตราโทษที่อยู่ในระดับต่ำไม่สอดคล้องกับความร้ายแรงจากการกระทำความผิดฐานมั่วสุมกันเพื่อก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง ผู้เขียนจึงเห็นว่าไม่อาจปรามผู้กระทำความผิดให้เกิดความเกรงกลัวต่อโทษได้

(๔) ความผิดฐานการก่อการร้าย

ความผิดฐานการก่อการร้ายมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๕/๑ ได้แก่ การกระทำที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง การใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการใดอันก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรืออันตรายอย่างร้ายแรงต่อร่างกายหรือเสรีภาพของบุคคลใด ๆ

ประการที่สอง การกระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบโทรคมนาคม หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ

ประการที่สาม การกระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของรัฐหนึ่งรัฐใด หรือของบุคคลใด หรือต่อสิ่งแวดลอม อันก่อให้เกิดหรือน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างสำคัญ

การกระทำที่ต้องด้วยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กล่าวข้างต้น ต้องเป็นการกระทำโดยมีเจตนาพิเศษตามมาตรา ๑๓๕/๑ วรรคสอง กล่าวคือ ต้องเป็นการกระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อขู่เข็ญหรือบังคับรัฐบาลไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำ

หรือไม่กระทำการใดอันจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือเพื่อสร้างความปั่นป่วนเพื่อให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน

แต่อย่างไรก็ดี ถ้าหากเป็นการกระทำโดยการเดินขบวน ชุมนุม ประท้วง โต้แย้ง หรือ เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้รัฐช่วยเหลือหรือให้ได้รับความเป็นธรรมอันเป็นการใช้เสรีภาพตาม รัฐธรรมนูญ ไม่ถือเป็นการกระทำความผิดฐานก่อการร้าย ตามมาตรา ๑๓๕/๑ วรรคสาม

จากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความผิดฐานก่อการร้ายเป็นการกระทำที่มีการใช้ความรุนแรงเพื่อสร้างความหวาดกลัว โดยมีได้มุ่งประสงค์ต่อชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้ใดโดยเฉพาะ แต่เป็นการกระทำเพื่อสร้างความปั่นป่วนให้เกิดความหวาดกลัว แม้จะมีมูลเหตุจูงใจทางการเมืองในการบังคับข่มขู่รัฐบาล แต่ก็มีได้มุ่งหมายที่จะยึดอำนาจรัฐอันจะเป็นความผิดทางการเมือง (Political crimes)^{๑๔} ดังนั้น ความผิดฐานก่อการร้ายจึงไม่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีการใช้เสรีภาพชุมนุมตามรัฐธรรมนูญได้ ดังนั้น แม้ความผิดฐานก่อการร้ายจะมีบทบัญญัติที่เป็นการคุ้มครองสถานที่จากการกระทำการใดก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบโทรคมนาคม หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ แต่ถึงกระนั้น ความผิดฐานก่อการร้ายก็ยังไม่ครอบคลุมกรณีการกระทำความผิดบางลักษณะ เช่น การกระทำการเดินขบวน ชุมนุม ประท้วง โต้แย้ง หรือเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้รัฐช่วยเหลือหรือให้ได้รับความเป็นธรรมอันเป็นการใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งหากมีการใช้เสรีภาพในการชุมนุมในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบโทรคมนาคม หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ ก็ไม่ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานก่อการร้าย

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าความผิดตามประมวลกฎหมายอาญายังไม่ครอบคลุมต่อการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในสถานที่สำคัญ ซึ่งอาจมีลักษณะแตกต่างกันไป แต่ความผิดต่าง ๆ นั้นล้วนแต่มีองค์ประกอบความผิดไม่สอดคล้องกับกรณีการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากศาสนสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองสถานที่สำคัญจากกระทำดังกล่าว ตลอดจนการเข้าไปเพื่อกระทำความผิดอื่นที่ร้ายแรงกว่าในศาสนสถาน และสถานที่สำคัญต่าง ๆ ได้ อันทำให้เกิดผลกระทบต่อสังคมอย่างกว้างขวาง

ในประเด็นต่อมา ผู้เขียนจะวิเคราะห์กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสถานที่สำคัญในปัจจุบัน ว่ามีความเหมาะสมและสามารถใช้ป้องกันยับยั้งการกระทำความผิดอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในที่สถานที่สำคัญได้เพียงใด โดยจากบทที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่ากฎหมายเฉพาะของไทยได้มีการ

^{๑๔} พันเอกบุญรอด ศรีสมบัติ และคณะ, รู้เท่าทัน...การก่อการร้าย Knowing Terrorism (กรุงเทพฯ: เครือข่ายพัฒนาองค์ความรู้การก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบ, ๒๕๕๕), หน้า ๑๙.

กำหนดความผิดฐานบุกรุกโดยค้ำถึงปัจจัยด้านสถานที่ด้วย โดยได้มีการกำหนดให้การบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ป่าไม้ ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ มีอัตราโทษที่แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแม้ประมวลกฎหมายอาญาจะมีการแยกความผิดฐานบุกรุกออกเป็นหลายกรณี เช่น การบุกรุกอสังหาริมทรัพย์ การบุกรุกเคหสถาน แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการให้ความคุ้มครองสถานที่ที่บางสถานที่ที่มีความสำคัญ ซึ่งหากมีการบุกรุกเข้าไปหรือขัดขวางไม่ให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้แล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดผลเสียที่ตามมาอีกหลายประการ แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายเฉพาะต่าง ๆ เหล่านี้ยังคงมีรายละเอียดของกฎหมายที่เป็นข้อจำกัดและอาจก่อให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญ ดังนี้

(๑) กฎหมายเฉพาะที่มีผลเป็นการคุ้มครองสถานที่สำคัญเป็นการถาวร

บทบัญญัติเกี่ยวกับการบุกรุกสถานที่ตามพระราชบัญญัติเฉพาะต่าง ๆ มีการให้ความคุ้มครองสถานที่สำคัญจากการบุกรุก เช่น พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔, พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙, พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่ากฎหมายได้รับรองถึงความสำคัญของสถานที่เหล่านั้น แต่ทั้งนี้ การให้ความคุ้มครองแก่สถานที่สำคัญโดยการกำหนดให้เป็นความผิดตามกฎหมายเฉพาะย่อมทำให้เกิดความผิดในลักษณะเดียวกันแต่บัญญัติในกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นการทำให้กฎหมายกระจัดกระจาย ไม่เป็นหมวดหมู่ ยากแก่การศึกษาทำความเข้าใจ การกำหนดความผิดขึ้นใหม่ทำได้ช้า เพราะต้องออกกฎหมายขึ้นใหม่ ทั้งยังอาจเป็นปัญหาเวลาใช้งานจริง หลงลืม หรือเกิดปัญหาในเรื่องการตีความเนื่องจากกฎหมายแต่ละฉบับมีค่านิยมการกระทำที่เป็นความผิดแตกต่างกันได้

(๒) กฎหมายเฉพาะที่มีผลเป็นการคุ้มครองสถานที่สำคัญเป็นการชั่วคราว

กฎหมายเฉพาะที่มีผลเป็นการคุ้มครองสถานที่สำคัญเป็นการชั่วคราว เช่น พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑, พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๕ กฎหมายเฉพาะลักษณะนี้สามารถกำหนดสถานที่สำคัญเพื่อกำหนดให้ความคุ้มครองจากการบุกรุกได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุมต่อสถานที่สำคัญประเภทต่าง ๆ ได้มากขึ้น เพราะสถานที่สำคัญอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เนื่องจากเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอาจทำให้สถานที่แห่งหนึ่งถูกมองว่าเป็นสถานที่สำคัญ ซึ่งการรอให้มีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองสถานที่นั้นอาจล่าช้าเกินไปไม่สามารถป้องปรามการกระทำผิดที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างทัน่วงที

แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายเฉพาะประเภทนี้ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของเงื่อนไขในการประกาศใช้ กล่าวคือ กฎหมายประเภทนี้จะมีผลบังคับใช้ได้ก็ต่อเมื่อเกิดสถานการณ์ที่เป็นเงื่อนไข

ตามที่กฎหมายนั้นกำหนดขึ้นเสียก่อน เช่นนี้ย่อมทำให้การคุ้มครองสถานที่สำคัญในสถานการณ์ปกติไม่เพียงพอ กล่าวคือ จะต้องรอให้เกิดการกระทำความผิดหรือรอให้เกิดความเสียหายเกิดขึ้นเสียก่อน จึงจะออกกฎหมายเฉพาะประเภทนี้ได้ และถือว่าการกระทำที่ฝ่าฝืนมีความผิด จึงทำให้ในเวลาสถานการณ์ปกติที่ยังไม่เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงตามเงื่อนไขของกฎหมายเฉพาะเหล่านี้ไม่สามารถใช้งานได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหากมีการกำหนดให้การเข้าไปในสถานที่สำคัญเป็นความผิดหากมีการกระทำ หรือมีพฤติการณ์ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายกับสถานที่หรือภายในสถานที่นั้น จะเป็นการทำให้เกิดการป้องปรามการกระทำผิดอื่น ๆ ที่จะเกิดตามมา

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าการให้ความสำคัญคุ้มครองแก่สถานที่สำคัญตามกฎหมายในปัจจุบันยังไม่เพียงพอ การกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมสามารถช่วยป้องกันการกระทำความผิดร้ายแรงอื่นที่จะตามมาได้ แต่ด้วยเหตุผลจากแนวคิดที่ว่าสถานที่สำคัญเป็นสาธารณสถานจึงทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถอ้างสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายในการเข้าไปใช้สถานที่ได้อย่างมีความชอบธรรม ดังนั้น จึงเป็นการสมควรที่มีการกำหนดบทบัญญัติที่เป็นการคุ้มครองสถานที่สำคัญต่าง ๆ รวมไว้อยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนการศึกษา อันจะก่อให้เกิดการนำไปปรับใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างครอบคลุม

๕.๑.๒ หลักการและเหตุผลในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๑) หลักการ

จากปัญหาที่กล่าวมา กฎหมายยังไม่เหมาะสมและครอบคลุมการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในสาธารณสถาน เช่น การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้มีปัญหาในความผิดเกี่ยวกับการใช้สิทธิ เสรีภาพในสาธารณสถานอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่นเกิดขึ้นกับสาธารณสถาน และสถานที่สำคัญต่าง ๆ ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายอาญาได้มีการรับรองหลักการคุ้มครองสถานที่สำคัญ ดังที่ปรากฏอยู่ในความผิดฐานอื่นอยู่แล้ว เป็นต้นว่า ความผิดฐานการทะเลาะกันอย่างอื้ออึงหรือกระทำโดยประการอื่นใดให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณหรือสาธารณสถานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๒ มีอัตราโทษสูงกว่าการส่งเสียง การกระทำความผิดอื้ออึงโดยไม่มีเหตุอันควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๐ แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายอาญารฐานความผิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสถานที่ ก็ยังคงพบว่ามีองค์ประกอบความผิดไม่สอดคล้องกับกรณีการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กฎหมายเฉพาะของไทยที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสถานที่ พบว่ามีการคุ้มครองสถานที่สำคัญด้วยเช่นกัน แต่ก็มีประเด็นที่อาจเกิดปัญหาเพราะ การกำหนดความผิดขึ้นโดยการออกเป็นกฎหมายเฉพาะย่อมทำให้เกิดการกระจัดกระจาย นอกจากนี้แล้วกฎหมายเฉพาะบางฉบับยังมีเงื่อนไขในการประกาศใช้ ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองสถานที่สำคัญได้ในทุกกรณี

(๒) เหตุผล

ด้วยสาธารณสถานเป็นสถานที่ที่ประชาชนมีความชอบธรรมในการเข้าไปใช้สถานที่นั้นได้ แต่การเข้าไปในสาธารณสถานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อความไม่สงบ ก่อให้เกิดความวุ่นวาย หรือรบกวนการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ปกติของสถานที่นั้น ย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ความเสียหายทางเศรษฐกิจ หรือความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของประเทศ แม้ประชาชนจะมีเสรีภาพในการใช้สาธารณสถาน แต่ในการใช้นั้นก็ต้องไม่มีลักษณะที่เป็นการละเมิด หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อสิทธิของผู้อื่น เช่น การเข้าไปในสาธารณสถานเพื่อปิดล้อม เข้าไปชุมนุมเพื่อไม่ให้สถานที่ที่สามารถดำเนินกิจการตามปกติได้ การเข้าไปสร้างความเสียหาย หรือก่อเหตุร้ายแรงประการอื่น ๆ

ดังนั้น เพื่อเป็นคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญ จากการใช้สิทธิในสาธารณสถาน หรือการใช้เสรีภาพในการชุมนุม ที่มีลักษณะเป็นการขัดขวางการใช้เสรีภาพของคนอื่น เช่น การปิดล้อม เข้าไปชุมนุมเพื่อไม่ให้สถานที่ที่สามารถดำเนินกิจการตามปกติได้ การเข้าไปสร้างความเสียหาย หรือก่อเหตุร้ายแรงประการอื่น ๆ ควรมีการกำหนดในการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นฐานความผิดขึ้นใหม่ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่สาธารณสถานหรือสถานที่สำคัญนั้น

๕.๑.๓ ผลที่คาดหวังในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน พบว่า มีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสถานที่และสถานที่สำคัญ แต่ก็ยังคงมีประเด็นปัญหา เป็นต้นว่า กฎหมายเฉพาะบางฉบับมีเงื่อนไขในการประกาศใช้ ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองสถานที่สำคัญได้ในทุกกรณี

ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลที่คาดหวังในการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญอย่างครอบคลุมต่อการกระทำความผิด จึงเห็นควรกำหนดฐานความผิดขึ้นใหม่โดยให้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเพราะเป็นกฎหมายที่รวบรวมความผิดฐานต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นหมวดหมู่ โดยกำหนดให้การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน สถานที่สำคัญ หากมีลักษณะเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การมีเจตนาข่มขู่ หรือขู่เชิญไม่ให้บุคคลในสถานที่นั้นดำเนินกิจการตามปกติ การ

ปิดล้อม เป็นความผิด ย่อมเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดอื่นที่ ร้ายแรงกว่า ทั้งยังเป็นการป้องปรามการกระทำความผิดอีกทางหนึ่งด้วย

๕.๒ แนวทางการกำหนดความผิดฐานในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจาก สาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๕.๒.๑ การวิเคราะห์ความเหมาะสมในการใช้คำว่า “บุกรุก”

ความผิดฐานบุกรุกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเรื่องความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ทำให้ เข้าใจว่าความผิดนี้มีเจตนากรณีในการคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชนจากการถูกรบกวนด้วยการบุกรุก ดังนั้น หากเป็นสาธารณสถานซึ่งเป็นสถานที่ที่ประชาชนทั่วไปมีความชอบธรรมในการเข้าไปใน สถานที่นั้นได้ ด้วยเหตุนี้ การเข้าไปในสาธารณสถานจึงไม่ถือเป็นการบุกรุกและจะนำองค์ประกอบ ความผิดเรื่องการบุกรุกที่ใช้กับอสังหาริมทรัพย์หรือเคหสถานของเอกชนมาใช้เป็นคำว่า “บุกรุก สาธารณสถาน” ไม่ได้

คุณธรรมทางกฎหมาย บุกรุก คุ้มครองสิทธิของเอกชน แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายต่างประเทศ มีแนวคิดในการคุ้มครองผลประโยชน์สาธารณะของสถานที่สำคัญ ซึ่งเป็นผลประโยชน์สาธารณะอยู่ ด้วย

กฎหมายเฉพาะของไทยมีการใช้คำว่าบุกรุกกับการกระทำที่มีลักษณะเป็นการเข้าไปใน สถานที่โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือโดยไม่ได้รับความยินยอม ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แต่ประมวลกฎหมายอาญา และ กฎหมายเฉพาะอื่น ๆ ต่างก็ล้วนแต่กำหนดฐานความผิดจากลักษณะการกระทำ ดังสรุปเป็นตาราง เปรียบเทียบได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการกำหนดความผิดและลักษณะการกระทำความผิดตามกฎหมายไทย

การกำหนดความผิดและลักษณะการกระทำ ที่เป็นความผิด	การเข้าไป เพื่อยึดถือ การ ครอบครอง	การเข้าไป ครอบครอง	การเข้าไปโดย ไม่มีเหตุอัน สมควร/ไม่ได้ รับอนุญาต	การไม่ยอมออก เมื่อมีคำบอก กล่าวให้ออก	การบุกรุก	การปิดกั้น /การกีด ขวาง
ประมวลกฎหมายอาญา	มี	มี	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี
ประมวลกฎหมายที่ดิน	มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔	มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗	มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	มี
พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	มี
พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑	ไม่มี	ไม่มี	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี
พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินใน สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕	ไม่มี	ไม่มี	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี

จากตารางดังกล่าวทำให้เห็นว่า กฎหมายมีการกำหนดความผิดฐานบุกรุกโดยพิจารณาจากลักษณะของการกระทำ ไม่ได้ใช้คำว่า “บุกรุก” โดยตรง ซึ่งแม้มีการใช้คำว่า “บุกรุก” ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ก็ตาม แต่ก็พบว่าเป็นส่วนน้อย

ดังนั้น หากมีการใช้คำว่าบุกรุกกับความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสุขสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมไม่สอดคล้องกับแนวคิดการกำหนดความผิดฐานนี้แต่เดิมที่มีเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชน หรือเสรีภาพในเคหสถาน

ทั้งนี้ แม้ว่าลักษณะการกระทำจะมีการเข้าไป แต่ก็ไม่ควรใช้คำว่า “บุกรุก” โดยผู้เขียนเห็นว่า ควรกำหนดความผิดจากลักษณะการกระทำ เช่น การใช้คำว่า “การเข้าไปโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือไม่ได้รับอนุญาต หรือไม่ยอมออกเมื่อผู้ดูแลที่สาธารณสุขสถานมีคำบอกกล่าวให้ออกไป” เป็นองค์ประกอบความผิดแทนการใช้คำว่า บุกรุกสาธารณสุขสถาน เพราะถ้อยคำในกฎหมายย่อมมีความหมายเฉพาะ การนำเอาคำว่าบุกรุก ซึ่งใช้กับสถานที่ของเอกชนมาใช้กับสาธารณสุขสถาน ย่อมทำให้เกิดความสับสนขึ้นได้

๕.๒.๒ แนวทางการกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิด

ในส่วนนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบความผิดกฎหมายต่างประเทศ มีลักษณะการกระทำที่เป็นความผิด โดยผู้เขียนได้ทำการเปรียบเทียบออกมาเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการกำหนดความผิดและลักษณะการกระทำความผิดตามกฎหมาย
ต่างประเทศ

การกำหนดความผิดและลักษณะการกระทำ ที่เป็นความผิด : พิจารณาเฉพาะกรณี สถานที่สำคัญ	การเข้าไปเพื่อ ยึดถือการ ครอบครอง	การเข้าไป รบกวนการ ครอบครอง	การเข้าไปโดยไม่มี เหตุอันสมควร/ ไม่ได้รับอนุญาต	การไม่ยอมออก เมื่อมีคำบอก กล่าวให้ออก	การบุกรุก	การปิดกั้น / การกีด ขวาง
ประเทศสหรัฐอเมริกา	ไม่มี	มี	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี
ประเทศอังกฤษ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	มี	มี
ประเทศโรมาเนีย	ไม่มี	ไม่มี	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี
ประเทศเยอรมนี	ไม่มี	ไม่มี	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี

จากตารางดังกล่าวสามารถสรุปแนวทางในการกำหนดความผิดได้ดังนี้

(๑) การเข้าไปในสาธารณสถานหรือสถานที่สำคัญ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

สาธารณสถานเป็นสถานที่ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปในสถานที่นั้นอยู่แล้ว แต่ตามกฎหมายต่างประเทศการเข้าไปที่ถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ต้องมีลักษณะเป็นการเข้าไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดอื่น

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศมีการใช้คำว่า “โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย” ซึ่งมาจากคำว่า “without lawful authority”^{*} หรือ “unlawfully”^{**} แต่ทั้งนี้ หากนำคำว่า “โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย” มาใช้กับ “สาธารณสถาน” อาจก่อให้เกิดความสับสนและอาจทำให้เข้าใจผิดได้ว่าสาธารณสถานเป็นสถานที่ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปในสถานที่นั้น เช่นนี้ การบัญญัติคำว่า “โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย” จะถือเป็นการจำกัดสิทธิในสาธารณสถานหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญที่จะมีการกำหนดขึ้นนั้นหาได้เป็นการจำกัดสิทธิในการเข้าไปใช้สาธารณสถานไม่ หากแต่เป็นการกำหนดความผิดเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอื่น ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง เพราะการเข้าไปในสาธารณสถานดังกล่าวก็ต้องเป็นการเข้าไปใช้สถานที่นั้นตามปกติ ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน^{๑๕} ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสนดังกล่าว ผู้เขียนจึงขอเปรียบเทียบการกระทำที่ถือว่าเป็นการเข้าไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามแนวทางที่ต่างประเทศกำหนดไว้ และกำหนดการกระทำที่ถือเป็นการ “ไม่ชอบด้วยกฎหมาย” อันได้แก่

๑) การเข้าไปข่มขู่ หรือขู่เชิญไม่ให้บุคคลในสถานที่นั้นดำเนินกิจการตามปกติ (The Criminal Justice and Public Order Act 1994, section 68 Offence of aggravated trespass)

^{*} 18 U.S. CODE § 1793 - TRESPASS ON BUREAU OF PRISONS RESERVATIONS AND LAND

Whoever, without lawful authority or permission, goes upon a reservation, land, or a facility of the Bureau of Prisons shall be fined under this title or imprisoned not more than six months, or both.

^{**} Arizona Revised Statutes § 13-4902. Criminal trespass on commercial nuclear generating station; classification

A. A person commits criminal trespass on a commercial nuclear generating station by knowingly either:

1. Entering or remaining unlawfully in or on a commercial nuclear generating station.
2. Entering or remaining unlawfully within a structure or fenced yard of a commercial nuclear generating station.

^{๑๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช ๒๕๕๐), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๔ (วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐), มาตรา ๒๘.

๒) การขัดขวางการดำเนินกิจการตามปกติของสถานที่ (The Criminal Justice and Public Order Act 1994, section 68 Offence of aggravated trespass)

๓) การรบกวนการดำเนินกิจการตามปกติของสถานที่ (The Criminal Justice and Public Order Act 1994, section 68 Offence of aggravated trespass)

๔) ส่วนสาธารณสถานที่เป็นพื้นที่เขตสงวน หรือเป็นเขตหวงห้ามเฉพาะ การเข้าไปต้องมีการขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลสถานที่นั้นก่อนจึงจะมีสิทธิที่จะเข้าไปได้ การเข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาตย่อมเป็นการเข้าไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและถือเป็นความผิด

(๒) การไม่ยอมออกจากสาธารณสถานหรือสถานที่สำคัญเมื่อผู้ดูแลได้มีคำบอกกล่าวให้ออกไป

แม้ว่าสาธารณสถานจะเป็นสถานที่ที่ประชาชนทั่วไปมีความชอบธรรมในการใช้ที่สาธารณสถาน แต่ถ้าหากมีการใช้สาธารณสถานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น มีการก่อความไม่สงบ รื้อรื้อย ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือมีการใช้เสรีภาพเกินขอบเขตจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนบุคคลอื่น ผู้ดูแลสถานที่นั้นสามารถบอกกล่าวให้ผู้นั้นออกไปได้ เมื่อผู้ดูแลได้มีคำบอกกล่าวให้ออกไปแล้วผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม ย่อมเป็นการกระทำที่เป็นความผิดเพราะถือว่ามีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นในสาธารณสถานนั้น

(๓) การปิดล้อมสถานที่จนทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามปกติ

การปิดล้อมสถานที่ถือเป็นการกระทำที่สร้างความเสียหายต่อสถานที่ด้วย แม้จะไม่มี การเข้าไปสร้างความเสียหายหรือไม่ยอมออกจากสถานที่เมื่อมีคำบอกกล่าว แต่การปิดล้อมก็เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิในการใช้สถานที่ของผู้อื่น ตามหลักกฎหมาย The Public Order Act 1986, section 14A ของประเทศอังกฤษกำหนดให้ผู้ดูแลสถานที่ที่สามารถบอกกล่าวให้ยกเลิกการปิดล้อมสถานที่นั้นได้ เพราะถือเป็นการกระทำที่ไม่มีสิทธิโดยชอบธรรมประการใดในการปิดล้อมสถานที่นั้น การปิดล้อมจึงเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานที่สำคัญ จึงเห็นควรกำหนดเป็นความผิดอาญากรณีการปิดล้อมสาธารณสถานและสถานที่สำคัญเพื่อให้ครอบคลุมต่อการทำความผิดดังกล่าวด้วย

๕.๒.๓ แนวทางการกำหนดค่านิยมของสถานที่สำคัญ

ในส่วนนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์คำว่า สถานที่สำคัญ ว่ามีความหมายอย่างไร ส่วนคำว่า สาธารณสถานนั้น ได้มีการกำหนดค่านิยมไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอยู่แล้ว

(๑) ค่านิยมของคำว่า สถานที่สำคัญ

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายต่างประเทศมีการกำหนดให้ความคุ้มครองสถานที่สำคัญต่าง ๆ โดยผู้เขียนทำการวิเคราะห์และแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ออกได้เป็น

(ก) สถานที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นต้นว่า สถานที่ราชการ สถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะ สถานที่ใช้ในการคมนาคม

(ข) สถานที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางเศรษฐกิจ เป็นต้นว่า สถานที่ผลิตกระแสไฟฟ้า

(ค) สถานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารประเทศและกิจการงานด้านการต่างประเทศ เป็นต้นว่า สถานทูต สถานกงสุล หรือองค์การระหว่างประเทศ

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรมีการกำหนดสถานที่สำคัญโดยการวางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าสถานที่ใดมีลักษณะเป็นสถานที่สำคัญหรือไม่ ไม่ควรที่จะกำหนดอย่างเฉพาะเจาะจงลงไปว่าเป็นสถานที่ใด มิเช่นนั้น ย่อมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำกัน เป็นต้นว่า การกำหนดให้สถานที่ราชการเป็นสถานที่สำคัญ ย่อมสามารถใช้ได้ครอบคลุมตลอดทุกสถานที่ที่เป็นสถานที่ราชการ โดยไม่ต้องกำหนดเป็นสถานที่ ๆ เช่น กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงพลังงาน

จากการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ผู้เขียนจึงขอให้คำนิยามของสถานที่สำคัญว่า “สถานที่สำคัญหมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งดำเนินกิจการเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ดำเนินการทางเศรษฐกิจ หรือดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารประเทศและกิจการงานด้านการต่างประเทศ”

(๒) ขอบเขตของสถานที่สำคัญ

เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศแล้ว พบว่ามีแนวคิดในการกำหนดขอบเขตสถานที่ที่เป็นองค์ประกอบความผิดดังนี้

๑) หลักพิจารณาเฉพาะตัวอาคาร แนวคิดนี้ปรากฏในกฎหมายของไทย

๒) หลักพิจารณาถึงบริเวณของสถานที่นั้นด้วย โดยดูจากความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ของสถานที่ โดยถือเอาขอบเขตที่มีการใช้โดยพิจารณาจากการที่มีการล้อมรั้วเพื่อแสดงบริเวณอาณาเขตที่สถานที่ต้องการใช้ประโยชน์ แนวคิดดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ตามกฎหมายของต่างประเทศ

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสุขสถานหรือสถานที่สำคัญ ควรใช้หลักการพิจารณาถึงบริเวณของสถานที่นั้นด้วย ซึ่งต่างประเทศถือเอาขอบเขตที่มีการใช้โดยพิจารณาจากการที่มีการล้อมรั้วเพื่อแสดงบริเวณอาณาเขตที่สถานที่ต้องการใช้ประโยชน์ อันจะทำให้การให้ความคุ้มครองแก่สถานที่สำคัญต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างเรียบร้อย

๕.๒.๔ แนวทางการกำหนดประเภทของสถานที่สำคัญ

ในส่วนนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดสถานที่สำคัญตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ อันจะทำให้เห็นถึงความแตกต่างในประเด็นเรื่องการคุ้มครองสถานที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนสรุปออกมาได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการกำหนดสถานที่สำคัญตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ

แนวทางการกำหนดสถานที่สำคัญ	สถานที่ที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน	สถานที่ที่กระทบต่อเศรษฐกิจ	สถานที่ที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ
ประเทศสหรัฐอเมริกา	มี ได้แก่ การบุกรุกสถานที่บริการสาธารณะ เช่น สถานที่ขนส่ง, ท่าอากาศยาน, ท่าเรือ, หน่วยงานเกี่ยวกับการส่งสัญญาณโทรศัพท์, สถานีดับเพลิง, หน่วยบริการทางการแพทย์, สถาบันการศึกษา, เรือนจำ, หน่วยงานในการบังคับใช้กฎหมาย, สถานที่ให้บริการประชาชนของรัฐ	มี ได้แก่ โรงงานไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ที่ใช้เพื่อการพาณิชย์, สถานที่ผลิตก๊าซธรรมชาติ, สถานที่ผลิตกระแสไฟฟ้า	มี ได้แก่ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการค้า, หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประธานาธิบดี, สถานที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางการทหาร
ประเทศอังกฤษ	มี โดยสามารถออกประกาศเพื่อคุ้มครองสถานที่หากมีการเข้าไปรบกวนแล้วจะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อการดำเนินชีวิตตามปกติสุขของประชาชน	มี เช่น กระทรวงการคลัง	มี ได้แก่ สถานที่พักของนายกรัฐมนตรี, สถานที่สถานกงสุลหรือสถานที่ใช้ในกิจการระหว่างประเทศ
ประเทศโรมาเนีย	มี ได้แก่ สถานที่ของราชการส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น สถานที่ให้บริการสาธารณะ	ไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน	ไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน
ประเทศเยอรมนี	มี ได้แก่ ห้องควบคุมสำหรับบริการสาธารณะและการคมนาคม	มี โดยยกเว้นว่า สถานที่ที่ประกอบธุรกิจ	ไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน
ประเทศไทย	มี ได้แก่ การปิดกั้นทางหลวง, การเข้าไปเป็นเรือนจำโดยไม่ได้รับอนุญาต	มี เช่น การบุกรุกที่ดินของรัฐ, บุกรุกพื้นที่ป่า, ป่าสงวนแห่งชาติ	ไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน

จากตารางดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปประเภทของสถานที่สำคัญต่าง ๆ ได้ดังนี้

๕.๒.๔.๑ สถานที่ที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศพบว่า สถานที่ที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ได้แก่ สถานที่บริการสาธารณะ เช่น สถานที่ขนส่ง, ท่าอากาศยาน, ท่าเรือ, หน่วยงานเกี่ยวกับการส่งสัญญาณโทรศัพท์, สถานีดับเพลิง, หน่วยบริการทางการแพทย์, สถาบันการศึกษา, เรือนจำ, หน่วยงานในการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น เนื่องจากการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสถานที่ดังกล่าวโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นวงกว้าง

๕.๒.๔.๒ สถานที่ที่กระทบต่อเศรษฐกิจ

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศพบว่า ได้มีการกำหนดคุ้มครองสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางเศรษฐกิจ เช่น โรงงานไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ที่ใช้เพื่อการพาณิชย์, สถานที่ผลิตก๊าซธรรมชาติ, สถานที่ผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

๕.๒.๔.๓ สถานที่ที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศพบว่า สถานที่ที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ได้แก่ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจบริหารประเทศ หรือเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ หรือสถานที่ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งการการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสถานที่ดังกล่าว โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อาจทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในสายตาต่างชาตต่างชาติ หรืออาจทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล หรืออาจทำให้ต่างประเทศมีประกาศแจ้งเตือนไม่ให้เดินทางเข้ามาในประเทศ หรือถอนการลงทุนออกไป หากว่าการเข้าไปในสถานที่นั้นแล้วก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทำความผิดร้ายแรงประการอื่น

๕.๓ การวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๕.๓.๑ การกำหนดเป็นความผิดในกฎหมายเฉพาะตามสถานที่ที่ต้องการคุ้มครอง

การกำหนดเป็นความผิดในลักษณะนี้ มีรูปแบบคล้ายกับการกำหนดความผิดในพระราชบัญญัติเฉพาะต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้ว

ข้อเสีย

(๑) ระยะเวลาในการบัญญัติกฎหมายค่อนข้างนาน

(๒) กฎหมายไม่เป็นระบบหมวดหมู่ มีความกระจัดกระจายแยกกันไปตามกฎหมายเฉพาะในแต่ละเรื่อง เกิดกฎหมายที่มีความผิดลักษณะเดียวกันแต่แตกต่างกันที่สถานที่ขึ้นมากมาย ยากแก่การศึกษา ค้นคว้า การนำไปใช้ในทางปฏิบัติ

๕.๓.๒ การกำหนดให้สถานที่สำคัญเป็นเหตุถ่วงเพิ่มเติมนิรณายบุงรุก

ประมวณกฎหมายอาญาได้ยอมรับหลักการคุ้มครองสถานที่สำคัญอยู่แล้ว นิรณายบุงรุกก็มีการกำหนดให้สถานที่เป็นเหตุที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้นด้วย

ข้อเสีย

เหตุถ่วงเรื่องการบุงรุกสถานที่สำคัญไม่สามารถนำไปปรับใช้กับความผิดบุงรุกอสังหาริมทรัพย์ และเคหสถานของเอกชนได้ เพราะแนวคิดในการกำหนดความผิดแตกต่างกัน โดยสถานที่สำคัญที่จะกำหนดเป็นความผิดนั้นหมายรวมถึงที่สาธารณสถานเข้าไว้ด้วย ซึ่งสาธารณสถานเป็นสถานที่ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะไปใช้ ต่างจากความผิดบุงรุกที่มีอยู่เดิมซึ่งเป็นการคุ้มครองสถานที่ของเอกชน ดังนั้น เมื่อกำหนดเหตุถ่วงเป็นความผิดที่สามารถกระทำต่อที่สาธารณสถานได้ แต่ฐานความผิดหลักเป็นความผิดที่ทำต่อสถานที่ของเอกชนเท่านั้น เช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งกันเรื่องของแนวคิด และทำให้เหตุถ่วงดังกล่าวไม่สามารถนำไปปรับใช้กับความผิดหลักได้เนื่องจากไม่มีสถานที่ใดที่สามารถเป็นได้ทั้งที่สาธารณสถานและสถานที่ของเอกชนในเวลาเดียวกัน

๕.๓.๓ การกำหนดให้การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นฐานความผิดเพิ่มเติมในประมวณกฎหมายอาญา

ข้อดี

(๑) ทำให้มีหลักเกณฑ์ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับสถานที่ทุกสถานที่

(๒) ง่ายต่อการศึกษาทำความเข้าใจ สามารถนำเหตุถ่วงที่มีอยู่เดิมมาปรับใช้ด้วยกันได้

ข้อเสีย

สถานที่สำคัญ กลายเป็นองค์ประกอบความผิด โจทก์มีภาระการพิสูจน์ให้ได้ว่า การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำความผิดต่อสถานที่สำคัญ หากพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยไม่ได้ว่าเป็นสถานที่สำคัญ ย่อมถือว่าการกระทำของจำเลยไม่ครบองค์ประกอบความผิด และไม่สามารถลงโทษจำเลยในความผิดบุงรุกสถานที่สำคัญได้

๕.๓.๔ วิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

สถานที่สำคัญมีทั้งประเภทที่เป็นสาธารณสถานและสถานที่ของเอกชน แนวทางการแก้ปัญหา การให้ความคุ้มครองต่อสถานที่ซึ่งควรมีการกำหนดความผิด คือ

(๑) เพิ่มเติมความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) เพิ่มเหตุกรรจ์ในความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสถานที่สำคัญ โดยการกำหนดให้สถานที่สำคัญเป็นเหตุกรรจ์เพิ่มเติม โดยมีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

๑) การกำหนดให้สถานที่สำคัญเป็นเหตุกรรจ์เพิ่มเติมจะช่วยให้การลงโทษผู้กระทำความผิดมีความเหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดจากการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒) สามารถนำเหตุกรรจ์ในประเด็นเรื่องสถานที่สำคัญไปใช้ร่วมกับเหตุกรรจ์อื่น ๆ ที่มีการบัญญัติไว้อยู่แล้วตามประมวลกฎหมายอาญาเรื่องการบุกรุกได้

๓) ในการดำเนินคดีหากโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญอย่างไรตามหลักเกณฑ์ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของความผิด ย่อมทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดโดยมีเหตุกรรจ์ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำความผิดยังคงถือว่ามีความผิดเรื่องการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำให้สามารถลงโทษตามบทบัญญัติเรื่องนั้น ๆ ได้อยู่

๕.๔ แนวทางการกำหนดมาตรการการลงโทษในความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๕.๔.๑ หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด

หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษนั้นผู้เขียนเห็นว่า ต้องสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษ กล่าวคือการลงโทษต้องเหมาะสมกับความร้ายแรง ตามหลักการแก้แค้นทดแทน โดยการลงโทษต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด

๕.๔.๒ แนวทางการกำหนดประเภทของโทษ

จากการศึกษาประเภทของโทษสำหรับความผิดฐานบุกรุกสถานที่สำคัญตามกฎหมายต่างประเทศ พบว่าประเภทของโทษที่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิด ได้แก่ โทษจำคุกและโทษปรับ โดยโทษปรับถือเป็นโทษที่มีผลในการป้องปรามการกระทำความผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีต้นทุนทางสังคมในการบริหารจัดการต่ำ เนื่องจากเป็นเพียงการโอนทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิดไปสู่รัฐ การเพิ่ม

โทษปรับจึงไม่ได้เป็นการเพิ่มต้นทุนให้กับรัฐ^{๑๖} แต่ทำให้ประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดจะได้รับลดลงจนไม่ตัดสินใจที่จะกระทำผิด ส่วนโทษจำคุกเห็นว่าเป็นโทษที่ก่อภาระด้านต้นทุนให้กับรัฐในการบริหารจัดการ ทั้งในเรื่องงบประมาณการสร้างเรือนจำ การจัดการสิทธิประโยชน์ของนักโทษ เป็นต้น จึงไม่ควรลงโทษจำคุก แต่ควรใช้โทษจำคุกเพื่อเป็นการข่มขู่เพื่อให้ผู้กระทำผิดเกิดความหวาดกลัวโดยการกำหนดอัตราโทษให้สูงขึ้น โดยจะได้อธิบายแนวทางในการกำหนดอัตราโทษในส่วนต่อไป

๕.๔.๓ แนวทางการกำหนดอัตราโทษที่เหมาะสม

(๑) แนวทางการกำหนดอัตราโทษจำคุก

อัตราโทษที่เหมาะสมต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เพื่อเป็นการป้องปรามยับยั้งให้ผู้กระทำผิดเกิดความหวาดกลัวต่อความเสียหายที่ตนเองจะได้รับจากการกระทำผิด ซึ่งเมื่อนำหน้าระหว่างประโยชน์ที่จะได้รับการกระทำผิดแล้ว อัตราโทษต้องกำหนดไว้สูงกว่าประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดได้รับ และยังต้องมีความเหมาะสมกับความร้ายแรงจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบุกรุกสถานที่สำคัญด้วย

ประเทศไทยมีการกำหนดอัตราโทษจำคุกสูงสุดสำหรับการกระทำความผิดฐานบุกรุกตามปกติที่ยังไม่มีลักษณะต้องด้วยเหตุฉกรรจ์ไว้ ๗ ปี ในกรณีการบุกรุกโบราณสถาน ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ หากเป็นการบุกรุกโบราณสถานที่มีการขึ้นทะเบียนแล้ว มีอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน ๑๐ ปี ส่วนความผิดอื่นดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเป็นความผิดที่มีอัตราโทษในระดับต่ำ กล่าวคือเป็นโทษจำคุกกระยะสั้น ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือมีเช่นนั้นก็เพียงความผิดลหุโทษซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน โดยผู้เขียนเห็นว่าการลงโทษจำคุกกระยะสั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม เนื่องจากระยะเวลาที่ได้รับโทษนั้นไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความสำนึก และเป็นการทำให้เกิดการถ่ายทอดเรียนรู้ เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีด้านอื่น ๆ จากเรือนจำ ทั้งยังเป็นการทำให้รัฐเสียงบประมาณในการบริหารจัดการเป็นจำนวนมากอีกด้วย

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้เห็นว่ามีกำหนดความผิดโดยพิจารณาจากความสำคัญของสถานที่ปรากฏอยู่แล้วในกฎหมายเฉพาะของไทย แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมสถานที่สำคัญทุกประเภท นอกจากนี้ความผิดบางประเภทยังมีการกำหนดอัตราโทษที่อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดอัตราโทษจำคุกให้สูงขึ้นโดยพิจารณาจากผลกระทบด้านความร้ายแรงที่เกิดขึ้นจากการบุกรุกสถานที่ที่สำคัญ ซึ่งการกำหนดอัตราโทษจำคุกให้สูงขึ้นจนอยู่ในระดับที่เหมาะสมจะช่วยให้

^{๑๖} สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, นิติเศรษฐศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย (กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘ - ๒๐.

บุคคลทั่วไปไม่ตัดสินใจกระทำความผิดตามทฤษฎีการก่ออาชญากรรมโดยเลือกอย่างมีเหตุผล โดยเห็นควรเสนอให้ความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากที่สาธารณะสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน ๑๐ ปี ด้วยเหตุผลว่าเป็นอัตราโทษสูงสุดตามที่มีการกำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะของไทยที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกสถานที่

(๒) แนวทางการกำหนดอัตราโทษปรับ

ตามหลักนิติเศรษฐศาสตร์อธิบายว่า การกำหนดอัตราโทษต้องอยู่ในระดับที่พอดีกับระดับภัยเพื่อให้เกิดการป้องปรามที่เหมาะสมที่สุด (Optimal deterrence)^{๑๗}

ทั้งนี้ การที่ประเทศมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในแต่ละปี ย่อมทำให้ค่าของเงินมีการเปลี่ยนแปลงไปตามอัตราเงินเฟ้อในแต่ละปี แต่กฎหมายที่มีโทษทางอาญาหลายฉบับไม่ค่อยมีการปรับปรุงแก้ไข โทษปรับที่ปรากฏตามกฎหมายต่าง ๆ จึงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าระดับที่เหมาะสม (Optimal level) ทำให้ไม่สามารถป้องปรามการกระทำความผิดกฎหมายได้ เป็นต้นว่า ประมวลกฎหมายอาญาจำเป็นต้องมีการเพิ่มอัตราโทษปรับสูงสุดขึ้น ๘ เท่า เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน^{๑๘}

ประเทศไทยมีการกำหนดอัตราโทษปรับสูงสุดสำหรับการกระทำความผิดฐานบุกรุกตามปกติที่ยังไม่มีลักษณะต้องด้วยเหตุฉกรรจ์ไว้ไม่เกิน ๗๐๐,๐๐๐ บาท ในกรณีการบุกรุกโบราณสถาน ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ หากเป็นการบุกรุกโบราณสถานที่มีการขึ้นทะเบียนแล้ว มีอัตราโทษปรับสูงสุดไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรกำหนดอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นโดยพิจารณาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบุกรุกสถานที่สำคัญ ซึ่งการกำหนดอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นจนอยู่ในระดับที่เหมาะสมกับความเสียหายต่อสังคมจะช่วยให้บุคคลทั่วไปไม่ตัดสินใจกระทำความผิดตามทฤษฎีการก่ออาชญากรรมโดยเลือกอย่างมีเหตุผล ทั้งนี้ กฎหมายของไทยพบว่าการกำหนดอัตราโทษปรับโดยพิจารณาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นเพื่อป้องปรามการกระทำความผิดเช่นกัน กล่าวคือ การบุกรุกโบราณสถานตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้มีการกำหนดอัตราโทษปรับในอัตราที่สูงมาก ดังนั้น ในการกำหนดอัตราโทษปรับที่เหมาะสมในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณะสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ควรมีการ

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๑.

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓ - ๒๔.

กำหนดอัตราโทษปรับเช่นเดียวกับอัตราโทษปรับให้สอดคล้องกับทฤษฎีการก่ออาชญากรรมโดยเลือก
อย่างมีเหตุผลด้วยเพื่อเป็นการป้องปรามการกระทำความผิดที่จะเกิดขึ้นกับสถานที่สำคัญต่าง ๆ

๕.๕ แนวทางการกำหนดอายุความและการดำเนินคดีในความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจาก สาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๕.๕.๑ แนวทางการกำหนดอายุความฟ้องร้องและอายุความดำเนินคดี

อายุความการฟ้องร้องและอายุความในการดำเนินคดีมีความเกี่ยวข้องกับอัตราโทษที่กำหนด
ไว้ในความผิด ทั้งนี้ หากมีการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือ
สถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้เขียนเห็นว่าอัตราโทษที่เหมาะสมควรมีการกำหนดให้สูงกว่า
การบุกรุกสถานที่ของเอกชน โดยการบุกรุกสถานที่ของเอกชนมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ทำให้มี
อายุความการดำเนินคดี ๕ ปี หากไม่ได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลภายในกำหนดระยะเวลา ๕
ปีนี้ ย่อมถือว่าคดีขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ ดังนั้น หากมีการกำหนด
ความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้
มีอัตราโทษสูงกว่า ๑ ปี ย่อมมีผลทำให้อายุความในการดำเนินคดีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย และหากมีการ
กำหนดให้การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสถานที่สำคัญเป็นเหตุฉกรรจ์ หรือเป็นบทเพิ่มโทษเข้าไว้ด้วย
แล้ว ก็ยังมีผลทำให้อายุความในการดำเนินคดีเพิ่มขึ้นตามไปด้วยอีก ทั้งนี้ การเพิ่มขึ้นของอายุความ
ดังกล่าวเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕

ส่วนอายุความการฟ้องร้องเป็นอายุความที่ใช้ในกรณีความผิดอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว
โดยความผิดต่อส่วนตัวถือว่าเป็นสิทธิของผู้เสียหายที่จะดำเนินคดีหรือจะยอมความกันก็ได้ ดังนั้น
หากผู้เสียหายไม่ประสงค์ที่จะดำเนินคดีโดยไม่ไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนภายใน ๓
เดือน ย่อมถือว่าขาดอายุความการฟ้องร้องและไม่สามารถดำเนินคดีได้อีกต่อไป

อย่างไรก็ดี ผู้เขียนเห็นว่าความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่
สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ควรมีแนวคิดในการกำหนดให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่ยอม
ความได้ เนื่องจากลักษณะของการกระทำก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม ไม่ได้ก่อให้เกิดความ
เสียหายต่อผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะเจาะจง เช่นนี้ย่อมไม่ใช่เป็นความผิดต่อส่วนตัว และไม่ควรถูกกำหนดให้
เป็นความผิดที่ยอมความได้เพื่อเป็นการป้องกันการตกลงยอมความกันซึ่งถือเป็นการดำเนินคดีใน
ลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายอีกด้วย

๕.๕.๒ แนวทางการกำหนดบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี

ประเด็นเรื่องบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์ถึงบุคคลที่จะเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสุขสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าบุคคลใดที่จะเป็นผู้เสียหาย ทั้งนี้เนื่องจากหากมีการกำหนดให้ความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสุขสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นความผิดเพิ่มเติมจากความผิดที่มีอยู่เดิมตามประมวลกฎหมายอาญา จึงต้องวิเคราะห์ถึงผู้ดูแลสาธารณสุข ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ เป็นต้นว่า ในการบอกกล่าวให้ผู้ที่เข้ามาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายออกไปนั้นต้องกระทำโดยผู้ที่มีอำนาจในการดูแลสถานนั้น โดยตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา มีการกำหนดบุคคลผู้ดูแลสถานที่ (Person in charge)^{๑๙} ซึ่งหมายถึง บุคคลผู้มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการควบคุม ดูแลสถานที่นั้นไม่ว่าจะอาศัยอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ในฐานะเจ้าของสถานที่ อำนาจตามสัญญาเช่า อำนาจโดยตำแหน่งทางกฎหมาย หรืออำนาจตามกฎหมายประการอื่น และหมายถึงผู้แทน หรือลูกจ้างที่ได้รับมอบอำนาจจากบุคคลดังกล่าวด้วย

ความสำคัญของการกำหนดบุคคลผู้ดูแลสถานที่คือ เพื่อให้ทราบถึงบุคคลผู้มีสิทธิอนุญาตให้เข้ามาหรือให้ออกไปเมื่อเกิดการกระทำผิด หรือมีพฤติการณ์ที่จะก่อเหตุร้ายขึ้นในที่สาธารณสุขสถานนั้น หากเป็นการเข้ามาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากบุคคลผู้ดูแลสถานที่ที่ย่อมเป็นความผิด ยกตัวอย่างเช่น การเข้าไปในสถานที่ราชการตามปกติเป็นที่สาธารณสุขสถานทุกคนมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ แต่ถ้าเห็นว่าบุคคลใดมีพฤติการณ์ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายก็สามารถห้ามบุคคลนั้นเข้าไปได้ ซึ่งถ้าหากมีการอนุญาตให้เข้าไปโดยบุคคลที่ไม่ใช่ผู้ดูแลสถานที่ การเข้าไปนี้ก็ถือว่าเป็นการเข้าไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและถือเป็นความผิดด้วยเช่นกัน

จากการศึกษาพบว่า ผู้ดูแลสถานที่ตามกฎหมายต่างประเทศนั้น กำหนดโดยพิจารณาจากผู้ที่ มีอำนาจในการดูแลสถานที่นั้น เช่น เป็นผู้ได้รับอำนาจตามกฎหมาย หรือเป็นเจ้าของสถานที่นั้น ดังนั้น หากเป็นผู้ปฏิบัติงานทั่วไปย่อมไม่ถือว่าเป็นผู้ดูแลสถานที่ จึงไม่ใช่ผู้ที่มีอำนาจในการอนุญาตให้เข้ามาหรือบอกกล่าวให้ออกไป ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าในประเด็นเรื่องบุคคลผู้ดูแลสถานที่นี้ควรกำหนดโดยให้หมายถึง บุคคลผู้มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการควบคุม ดูแลสถานที่นั้นไม่ว่าจะอาศัยอำนาจ

^{๑๙} Oregon Revised Statutes 164.205 Definitions for ORS 164.205 to 164.270. As used in ORS 164.205 to 164.270, except as the context requires otherwise:

...(5) "Person in charge" means a person, a representative or employee of the person who has lawful control of premises by ownership, tenancy, official position or other legal relationship. "Person in charge" includes, but is not limited to the person, or holder of a position, designated as the person or position-holder in charge by the Governor, board, commission or governing body of any political subdivision of this state.

แห่งกรรมสิทธิ์ในฐานะเจ้าของสถานที่ อำนาจตามสัญญาเช่า อำนาจโดยตำแหน่งทางกฎหมาย หรือ อำนาจตามกฎหมายประการอื่น และหมายถึงผู้แทน หรือลูกจ้างที่ได้รับมอบอำนาจจากบุคคล ดังกล่าวด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ ๖ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๖.๑ บทสรุป

สาธารณสถานตามกฎหมายแล้วถือว่าเป็นสถานที่ที่ประชาชนมีความชอบธรรมในการเข้าไปได้ การเข้าไปในที่สาธารณสถานตามปกติจึงไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย แต่ทั้งนี้ก็มีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์เพื่อการใด ๆ ที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่น ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของสังคม

การบุกรุกเป็นความผิดที่กำหนดขึ้นจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมในสังคม ความผิดฐานบุกรุกเป็นความผิดที่มีลักษณะเป็นการป้องปรามการกระทำความผิดอื่น ๆ ที่จะตามมาในสถานที่ เช่น ผู้กระทำความผิดต้องการเข้าไปลักทรัพย์ที่เก็บไว้ในสถานที่โดยได้เข้าไปในสถานที่นั้น แต่ยังไม่สามารถกระทำความผิดสำเร็จ ก็ถือเป็นเพียงการพยายามกระทำความผิด แต่อย่างไรก็ดี ผู้กระทำความผิดถือว่ามีความผิดฐานบุกรุกซึ่งเป็นความผิดสำเร็จแล้วอยู่ดี ดังนั้น หากมีการแก้ไขความผิดฐานบุกรุกให้ครอบคลุมต่อการกระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ ก็ย่อมจะก่อให้เกิดผลในการป้องปรามการกระทำความผิดได้เป็นอย่างดี

ความผิดฐานบุกรุกที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิการครอบครองของเอกชน จึงทำให้ไม่ครอบคลุมต่อการกระทำความผิดบางลักษณะ เช่น การเข้าไปในที่สาธารณสถานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ยอมออกจากที่สาธารณสถานเมื่อมีคำบอกกล่าวจากผู้ดูแลให้ออกไปจากสถานที่นั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดในที่สาธารณสถานย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ของสาธารณะในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อความมั่นคง ในมิติด้านความสงบเรียบร้อยของประชาชน ในมิติด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนในมิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งล้วนแต่เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมเป็นจำนวนมาก

แต่อย่างไรก็ดี การนำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเรื่องการบุกรุกมาใช้บังคับกับที่สาธารณสถานอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างแนวคิดทางกฎหมายระหว่าง การคุ้มครองประโยชน์ของสิทธิการครอบครองของเอกชน กับสิทธิของสาธารณชนในการใช้ที่สาธารณสถาน นอกจากนี้ อัตราโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานบุกรุกยังอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ เป็นโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับที่สาธารณสถาน ทั้งยังไม่สามารถป้องปรามการกระทำความผิดในสังคมปัจจุบันที่มีลักษณะการกระทำแตกต่างไปจากความผิดฐานบุกรุกที่มีอยู่เดิม

จากการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับความผิดฐานบุกรุกพบว่า แนวคิดในการกำหนดความผิดยังมีความแตกต่างกัน เช่น กฎหมายอาญาบางประเทศกำหนดให้ความผิดฐานบุกรุกเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน บางประเทศกำหนดให้เป็นความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ บางประเทศกำหนดให้เป็นความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย สำหรับประเทศไทยความผิดฐานบุกรุกบัญญัติไว้ในหมวดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิการครอบครองทรัพย์สินโดยสงบของเอกชน การเข้าไปรบกวนสิทธิดังกล่าวจึงถือเป็นความผิด

เมื่อศึกษาการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานบุกรุกตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศมีแนวคิดในการคุ้มครองสถานที่สำคัญจากการถูกบุกรุก โดยกฎหมายไทยมีการกำหนดเป็นความผิดฐานบุกรุกสถานที่สำคัญโดยการออกเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ เป็นต้นว่า พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ กฎหมายของต่างประเทศก็มีการกำหนดความผิดฐานบุกรุกสถานที่สำคัญเช่นกัน กล่าวคือ กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดแยกประเภทความผิดตามสถานที่สำคัญ เช่น สถานที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของประธานาธิบดี สถานที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางการทหาร สถานที่จัดบริการสาธารณะที่มีความสำคัญ

เมื่อพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสถานที่ตามกฎหมายของประเทศไทยยังมีความไม่ครอบคลุมต่อการกระทำความผิดในสถานที่ที่เป็นสาธารณสถาน เมื่อทำการศึกษบทบัญญัติกฎหมายของต่างประเทศแล้วพบว่ามีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสถานที่ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาของประเทศไทยได้ โดยลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดต้องมีลักษณะเป็นการเข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต เข้าไปเพื่อกระทำความผิดประการอื่น ๆ ไม่ยอมออกจากสถานที่นั้นเมื่อเจ้าของสถานที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีคำบอกกล่าวให้ออกไป เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อที่สาธารณสถานซึ่งมักเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทั้งในด้านความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของประชาชน ด้านเศรษฐกิจ หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ โรมานี และเยอรมนีมีการกำหนดให้การเข้าไปในที่สาธารณสถานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ยอมออกจากที่สาธารณสถานเมื่อมีคำบอกกล่าวจากผู้ดูแลให้ออกไปเป็นความผิด เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากที่สาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นความผิดที่ต้องรับโทษมากกว่าการบุกรุกสถานที่ของเอกชนทั่วไป

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นควรให้มีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากที่สาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเพิ่มเติม เพื่อให้ครอบคลุมต่อการกระทำความผิดบางลักษณะที่เกิดขึ้น

๖.๒ ข้อเสนอแนะ

ด้วยสาธารณสถานเป็นสถานที่ที่ประชาชนมีความชอบธรรมในการเข้าไปใช้สถานที่นั้นได้ แต่การเข้าไปในสาธารณสถานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อความไม่สงบ ก่อให้เกิดความวุ่นวาย หรือรบกวนการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ปกติของสถานที่นั้น ย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ความเสียหายทางเศรษฐกิจ หรือความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของประเทศ แม้ประชาชนจะมีเสรีภาพในการใช้สาธารณสถาน แต่ในการใช้นั้นก็ต้องไม่มีลักษณะที่เป็นการละเมิด หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อสิทธิของผู้อื่น เช่น การเข้าไปในสาธารณสถานเพื่อปิดล้อม เข้าไปชุมนุมเพื่อไม่ให้สถานที่ที่สามารถดำเนินกิจการตามปกติได้ การเข้าไปสร้างความเสียหาย หรือก่อเหตุร้ายแรงประการอื่น ๆ และจากการศึกษากฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน พบว่า มีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสถานที่ และสถานที่สำคัญ แต่ก็ยังคงมีประเด็นปัญหา เป็นต้นว่า กฎหมายเฉพาะบางฉบับมีเงื่อนไขในการประกาศใช้ ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองสถานที่สำคัญได้ในทุกกรณี

ดังนั้น เพื่อเป็นคุ้มครองสาธารณสถานและสถานที่สำคัญ จากการใช้สิทธิในสาธารณสถาน หรือการใช้เสรีภาพในการชุมนุม ที่มีลักษณะเป็นการขัดขวางการใช้เสรีภาพของคนอื่น เช่น การปิดล้อม เข้าไปชุมนุมเพื่อไม่ให้สถานที่ที่สามารถดำเนินกิจการตามปกติได้ การเข้าไปสร้างความเสียหาย หรือก่อเหตุร้ายแรงประการอื่น ๆ ควรมีการกำหนดในการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นฐานความผิดขึ้นใหม่ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่สาธารณสถานหรือสถานที่สำคัญ โดยในการบัญญัติฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเพิ่มเติม มีประเด็นข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ ๑ การบัญญัติให้ความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นฐานความผิดเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา

ลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิด

(๑) การเข้าไปในสาธารณสถานหรือสถานที่สำคัญ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

สาธารณสถานเป็นสถานที่ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปในสถานที่นั้นอยู่แล้ว แต่ตามกฎหมายต่างประเทศการเข้าไปที่จะถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ต้องมีลักษณะเป็นการเข้าไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดอื่น

ผู้เขียนจึงขอแนวทางตามกฎหมายต่างประเทศซึ่งถือว่า การกระทำต่อไปนี้เป็นการเข้าไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันได้แก่

- ๑) การเข้าไปข่มขู่ หรือขู่เชิญไม่ให้บุคคลในสถานที่นั้นดำเนินกิจการตามปกติ
- ๒) การขัดขวางการดำเนินกิจการตามปกติของสถานที่
- ๓) การรบกวนการดำเนินกิจการตามปกติของสถานที่
- ๔) ส่วนสาธารณสถานที่เป็นพื้นที่เขตสงวน หรือเป็นเขตหวงห้ามเฉพาะ การเข้าไปต้องมีการขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลสถานที่นั้นก่อนจึงจะมีสิทธิที่จะเข้าไปได้ การเข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาตย่อมเป็นการเข้าไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและถือเป็นความผิด

(๒) การไม่ยอมออกจากสาธารณสถานหรือสถานที่สำคัญเมื่อผู้ดูแลได้มีคำบอกกล่าวให้ออกไป

แม้ว่าในการเข้าไปใช้สาธารณสถานจะเป็นการเข้าไปใช้ตามปกติ แต่ถ้าหากต่อมามีการใช้สาธารณสถานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น มีการก่อความไม่สงบเรียบร้อย ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือมีการใช้เสรีภาพเกินขอบเขตจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนบุคคลอื่น ย่อมถือเป็นความผิดด้วยเช่นกัน ผู้ดูแลสถานที่นั้นสามารถบอกกล่าวให้ผู้นั้นออกไปได้ โดยจะเป็นความผิดเมื่อผู้ดูแลได้มีคำบอกกล่าวให้ออกไปแล้วผู้กระทำปฏิเสธไม่ปฏิบัติตาม ย่อมเป็นการกระทำที่เป็นความผิดเพราะถือว่ามีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นในสาธารณสถานนั้น

(๓) การปิดล้อมสถานที่จนทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามปกติ

การปิดล้อมสถานที่ถือเป็นกระทำที่สร้างความเสียหายต่อสถานที่ด้วย แม้จะไม่มี การเข้าไปสร้างความเสียหายหรือไม่ยอมออกจากสถานที่เมื่อมีคำบอกกล่าว แต่การปิดล้อมก็เป็นกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิในการใช้สถานที่ของผู้อื่น เพราะถือเป็นการกระทำที่ไม่มีสิทธิโดยชอบธรรมประการใดในการปิดล้อมสถานที่นั้น การปิดล้อมจึงเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานที่สำคัญ จึงเห็นควรกำหนดเป็นความผิดอาญากรณีการปิดล้อมสาธารณสถานและสถานที่สำคัญเพื่อให้ครอบคลุมต่อการกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

ขอบเขตของคำว่า สาธารณสถาน

ผู้เขียนเห็นว่าในการกำหนดความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถานหรือสถานที่สำคัญ ควรใช้หลักการพิจารณาถึงบริเวณของสถานที่นั้นด้วย ตามหลักกฎหมายต่างประเทศถือเอาขอบเขตที่มีการใช้โดยพิจารณาจากการที่มีการล้อมรั้วเพื่อแสดงบริเวณอาณาเขตที่สถานที่

ต้องการใช้ประโยชน์ อันจะทำให้การให้ความคุ้มครองแก่สถานที่สำคัญต่าง ๆ เป็นไปได้
อย่างเรียบร้อย

**ข้อเสนอแนะที่ ๒ การบัญญัติให้การเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบ
ด้วยกฎหมาย เป็นเหตุจรรยาเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา**

ประเภทของสถานที่สำคัญ

ผู้เขียนทำการวิเคราะห์และแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ได้เป็น

(ก) สถานที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นต้นว่า สถานที่ราชการ
สถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะ สถานที่ใช้ในการคมนาคม

(ข) สถานที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางเศรษฐกิจ เป็นต้นว่า สถานที่ผลิต
กระแสไฟฟ้า

(ค) สถานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารประเทศและกิจการงานด้านการ
ต่างประเทศ เป็นต้นว่า สถานทูต สถานกงสุล หรือองค์การระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะที่ ๓ การกำหนดโทษและอัตราโทษ

(๑) แนวทางการกำหนดอัตราโทษจำคุก

อัตราโทษที่เหมาะสมต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เพื่อเป็นการป้องปราม
ยับยั้งให้ผู้กระทำความผิดเกิดความหวาดกลัวต่อความเสียหายที่ตนเองจะได้รับจากการกระทำผิด ซึ่งเมื่อ
น้ำหนักระหว่างประโยชน์ที่จะได้รับจากการกระทำผิดแล้ว อัตราโทษต้องกำหนดไว้สูงกว่าประโยชน์ที่
ผู้กระทำความผิดได้รับ และยังคงมีความเหมาะสมกับความร้ายแรงจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสถานที่
สำคัญนั้นด้วย

ประเทศไทยมีการกำหนดอัตราโทษจำคุกสูงสุดสำหรับการกระทำความผิดฐานบุกรุก
ตามปกติที่ยังไม่มีลักษณะต้องด้วยเหตุจรรยาไว้ ๗ ปี ในกรณีการบุกรุกโบราณสถาน ตาม
พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ หาก
เป็นการบุกรุกโบราณสถานที่มีการขึ้นทะเบียนแล้ว มีอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน ๑๐ จึงเห็นควร
เสนอให้ความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากที่สาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วย
กฎหมายมีอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน ๑๐ ปี ด้วยเหตุผลว่าเป็นอัตราโทษสูงสุดตามที่มีการกำหนดไว้
ในกฎหมายเฉพาะของไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสถานที่

(๒) แนวทางการกำหนดอัตราโทษปรับ

ประเทศไทยมีการกำหนดอัตราโทษปรับสูงสุดสำหรับการกระทำความผิดฐานบุกรุกตามปกติที่ยังไม่มีลักษณะต้องด้วยเหตุฉกรรจ์ไว้ไม่เกิน ๗๐๐,๐๐๐ บาท ในกรณีการบุกรุกโบราณสถาน ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ หากเป็นการบุกรุกโบราณสถานที่มีการขึ้นทะเบียนแล้ว มีอัตราโทษปรับสูงสุดไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ผู้เขียนจึงเห็นว่า ในการกำหนดอัตราโทษปรับที่เหมาะสมในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานเข้าไปหรือไม่ยอมออกจากสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ควรมีการกำหนดอัตราโทษปรับเช่นเดียวกับอัตราโทษปรับตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ให้สอดคล้องกับทฤษฎีการก่ออาชญากรรมโดยเลือกอย่างมีเหตุผลด้วยเพื่อเป็นการป้องปรามการกระทำความผิดที่จะเกิดขึ้นกับสถานที่สำคัญต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะที่ ๔ การกำหนดอายุความในการดำเนินคดี

ผู้เขียนเห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสาธารณสถานและสถานที่สำคัญมีผลกระทบที่ร้ายแรง จึงควรกำหนดเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ซึ่งจะทำให้ไม่อยู่ในบังคับเรื่องอายุความร้องทุกข์ ส่วนอายุความดำเนินคดีนั้นจะแปรผันตามอัตราโทษจำคุก

ข้อเสนอแนะที่ ๕ การกำหนดวิธีการดำเนินคดี

ผู้เขียนเห็นว่าควรมีกำหนดให้ผู้ดูแลสถานที่เป็นผู้ที่มีอำนาจในการบอกกล่าวให้ออกไปจากสถานที่นั้น ตลอดจนมีอำนาจในการควบคุมตัวผู้เข้าไปในสาธารณสถาน หรือสถานที่สำคัญได้หากมีเหตุอันควรเชื่อ (reasonable cause) ว่าบุคคลนั้นจะกระทำความผิด ทั้งนี้ ในการควบคุมตัวหากมีการแจ้งวัตถุประสงค์ในการควบคุม และกระทำการใช้กำลังหรือการซักถามตามหลักเกณฑ์ในเรื่องของวิธีการและระยะเวลาเท่าที่มีความเหมาะสมและจำเป็นแล้ว ตลอดจนมีการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ให้ถือว่าผู้ควบคุมไม่มีความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา

รายการอ้างอิง

- Anthony Z. Roisman, Alexander Wolff "Trespass by Pollution: Remedy by Mandatory Injunction." [online] Available from <http://international.westlaw.com>.
- Deiser, George F. "The Development of Principle in Trespass." [online] Available from <http://international.westlaw.com>.
- Garner, Bryan A. *Black's Law Dictionary*. 8th ed. United State of America: West Publishing Co., 2008.
- Gorge B. Vold, Thomas J. Bernard, and Jeffrey B. Snipes. *Theoretical Criminology*. 5th ed. New York: Oxford University Press, 2001.
- Husak, Douglas. *Overcriminalization*. New York: Oxford University Press, 2008.
- Reid, Sue Titus. *Crime and Criminology*. 8th ed. Boston: Mass.: McGraw-Hill, 1997.
- SUBSURFACE, Owen L. Anderson. "“Trespass”: A Man's Subsurface Is Not His Castle." [online] Available from <http://international.westlaw.com>.
- คงแก้ว, ทวีพร. "เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย." *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, ๒๕๕๕.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์. *กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก ๑๒๗* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- ใจหาญ, ณรงค์. *กฎหมายอาญา ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย* กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๔๓.
- ช่วยพจน์, กุณติกา. "การใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกกระยะสั้น." *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, ๒๕๕๕.
- ชาย เสวกุล. *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๗.
- ตันติสุนทร, ไสพล จริงจิตร และทิพย์พาพร. *การประชุมสมัชชาสาธารณะ* กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๕๕.
- ติงศภัทิย์, จิตติ. *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค ๒ ตอนที่ ๒ และภาค ๓*. พิมพ์ครั้งที่ ๗ ed. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๓.
- โตรักษา, สมศักดิ์. "กฎหมายเพื่อการคุ้มครองที่ดินของรัฐจากการบุกรุก." *วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, ๒๕๕๒.
- นคร, คณิต ณ. *คำบรรยายกฎหมายอาญาภาคความผิด*. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ ed. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๓.
- พลวัน, กุลพล. *สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย* ม.ป.ท. : ม.ป.พ. , [๒๕--].
- มหาคุณ, ธาณิชกร ธีรวิเชียร และวิชา. *การตีความกฎหมาย*. พิมพ์ครั้งที่ ๕ ed. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- มีนะกนิษฐ์, ทวีเกียรติ. *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและโทษ* กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๔๖.
- เมฆมนี, ประเสริฐ. *หลักทัณฑวิทยา* กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓.
- ลุติตานนท์, วิจิตร. *กฎหมายอาญาภาค ๑* พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๗.

- เลียงบุญเลิศชัย, มานิตย์ จุมปา และพรสันต์. รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา คำอธิบายเรียงมาตราพร้อมคำพิพากษาศาลฎีกา. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๒.
- และคณะ, พันเอกบุญรอด ศรีสมบัติ. รู้เท่าทัน...การก่อการร้าย *Knowing Terrorism* กรุงเทพฯ: เครือข่ายพัฒนาองค์ความรู้การก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบ, ๒๕๕๕.
- และคณะ, สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. นิติเศรษฐศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๕๔.
- วิวัฒน์วงศ์, อภิชาติ. "การใช้พื้นที่สาธารณะในการพักผ่อนหย่อนใจ : ศึกษากรณีกลุ่มคนเล่นหมากรุกจีนในสวนลุมพินี." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒.
- วิศรุตพิชญ์, วรพจน์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๓๘.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. "บทวิเคราะห์เรื่อง ผลกระทบต่อเศรษฐกิจจากการปิดสนามบินสุวรรณภูมิ." [online] Available from <http://www.fpo.go.th/FPO/admin/scripts/getpdf.php?id=3072>.
- สิงห์ทัศน์, ประดิษฐ์. "ความผิดฐานบุกรุก." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒.
- สิงห์พันธุ์, สมศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม ๔ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๒.
- สุริยะ, นพนิธิ. สิทธิมนุษยชน กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๓๗.
- แสงอุทัย, หยุต. คำสอนประมวลกฎหมายอาญาภาค ๒-๓ พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๒.
- แสนโกศิก, อุททิศ. หลักกฎหมายอาญา : การลงโทษ, หนังสืออุททิศนุสรณ์ กรุงเทพฯ: กรมสรรพสามิต, ๒๕๑๕.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายวรทัศน์ เพื่อกกรุต เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๐ ณ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ได้รับประกาศนียบัตรวิชาว่าความ จากสภาทนายความ, สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเนติบัณฑิตไทย จากสำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนิติกรประจำศูนย์กฎหมายเพื่อประชาชน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY